

Ціна: \$5.00

ГОТУЙСЬ

ЖУРНАЛ ПЛАСТОВОГО НОВАЦТВА

Появляється щомісяця. Річна передплата в усіх країнах — \$20.00
американських доларів.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

HOTUYS MAGAZINE

2199 Bloor Street West, Toronto, Ontario, Canada — M6S 1N2

ЮНАК

ЖУРНАЛ ПЛАСТОВОГО ЮНАЦТВА

Появляється щомісяця. Річна передплата в усіх країнах — \$20.00
американських доларів

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

Mrs. Olha Kuzmowych, 221 Fire Island Ave., Babylon, N. Y. 11702, U.S.A.

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:

YUNAK MAGAZINE

2199 Bloor Street West, Toronto, Ontario, Canada — M6S 1N2

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

І ІНФОРМАЦІЇ

PLASTOVY SHLIAKH

Адреса редактора: Wolodymyr Sochaniwskyj, 39 Hillcrest Dr., Toronto, Ont.

M6G 2E2
CANADA

~~БЛАСКОТЬ
ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ
В АТЛАНТИ~~

CT-50-58
CT-59-70

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

PLASTOVY SHLIAKH

Видає Головна Пластова Булава

Квартальник

Квітень-Вересень 1988 ч. 2-3 (85-86) April-September 1988

Редакція:

Mr. W. Sochaniwskyj, 1045 Bloor Street West, Toronto, Ontario
M6H 1M4

Адміністрація: 2199 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6S 1N2
Tel.: (416) 769-7855

Редакційна Колегія:

Володимир Соханівський, Адольф Гладилевич,
Теодосій Самотулка,
Тоня Горохович — технічний редактор і співробітник

ЗМІСТ

надрукований на 3-ій сторінці обкладинки.

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора висловлюють погляди автора які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу. Редакція застерігає собі право справляти мову, як теж часом скорочувати незамовлені надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи чи дописи, які на думку редакції — могли б бути для когось образливі.

Річна передплата: 20 дол. америнанських у всіх країнах

Просимо своєчасно повідомляти нас про зміну адреси.

Журнали, які повернуться не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за доплатою одного долара від посилки.

PLASTOVY SHLIAKH — a Ukrainian Magazine,
2199 Bloor St. West, Toronto, Ontario, Canada — M6S 1N2

Набрано і надруковано у Видавництві "Новий Шлях"

Published by the New Pathway Publishers Limited
297 College Street, Toronto, Ont., Canada, M5T 1S2

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Квітень-Вересень 1988 ч. 2-3 (85-86) April-September 1988

ПІДКРИТІСТЬ
ПЛАСТОВОЇ СТАНЦІЇ
В ДІТРОНІ

РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ

БУТИ ВІРНИМ БОГОВІ

Складаючи пластову присягу, юнак чи юначка клянуться своєю честю, що буде докладати всіх зусиль, щоб виконувати три головні обов'язки пластуна, з яких перший — бути вірним Богові й Україні.

У зв'язку з відзначенням Тисячоліття християнства в Україні варто пригадати над тим, як Пласт допомагає нашій молоді бути вірною Богові, на які труднощі він натрапляє, виховуючи її на добрих християн, і як з цими труднощами слід боротися.

Важливим засобом виховання пластової молоді в релігійному дусі є новацькі й юнацькі проби. У новацтві однією з передумов завершення кожної проби є вияви релігійних практик у житті й добрі успіхи в науці релігії свого віровизнання. Ще більші вимоги в ділянці релігії Пласт ставить для юнацтва. Виконання релігійних обов'язків життя, згідно з заповідями Божими, й вивчення релігії свого віровизнання — це передумова кожної юнацької проби. В цій ділянці є, крім того, спеціальні вимоги для кожної проби. Для першої проби треба знати назву

своєї парафії та прізвище свого отця пароха, для другої — знати в загальному обряд, церковні традиції й головні свята свого віровизнання та ім'я свого єпископа, для третьої — знати в загальному історію Української Церкви та її сучасний стан.

Для заповнення релігійної опіки над пластовою молоддю, особливо під час її таборування, Пласт має католицьких і православних капелянів, у пластових оселях побудовано каплиці, де правляться Служби Божі для пластунів і мешканців цих осель і гостей, а щоденні заняття пластових таборів завжди починаються й кінчаються спільною молитвою. Протягом року Пласт деколи бере зорганізовану участь у церковних відправах з нагоди різних святкувань.

Але виховувати дитину в Пласті у вірності Богові можна тільки тоді, як її батьки її змалку виховують у релігійному дусі й самі дають їй у цьому добрий приклад. Коли ж вони цього не роблять, тоді часто й Пласт не допоможе, бо така дитина, побачивши фарисейство своїх батьків і їхню байдужість до релігії, сама може до неї збайдужіти.

Не можна теж легковажити згубного впливу на нашу студентську, в тому й на пластову, молодь, професорів-атеїстів і деяких університетських підручників, які стараються переконати студента, що релігія суперечить науці. Боротьба з цією небезпекою повинна бути одним із завдань нашого старшого пластуництва й пластового сеніорату. Цю боротьбу можна б успішно вести з допомогою доповідей, дискусій і гутірок на такі теми, як "Наукові докази існування Бога", "Автентичність і символіка подій, описуваних у Святому Письмі", "Відродження релігії в сучасній Україні", "Нові українські мученики за віру" тощо. Матеріал для таких доповідей і гутірок повинні опрацьовувати ті, що спеціально цікавляться цими питаннями й їх вивчають, в першу чергу наші священники-пластуни. Було б добре, коли б вони частіше містили в "Пластовому Шляху" статті на актуальні релігійні теми.

Нехай наше Тисячоліття й пов'язане з ним цьогорічне пластова гасло "За віру Христову" заохотить усіх нас посилити релігійність у Пласті!

Адольф Гладивич

Без ядра горіх — нікчемний, а без серця — чоловік.

Г. Сковорода

ДО ДжЕРЕЛ ДУХОВОСТІ

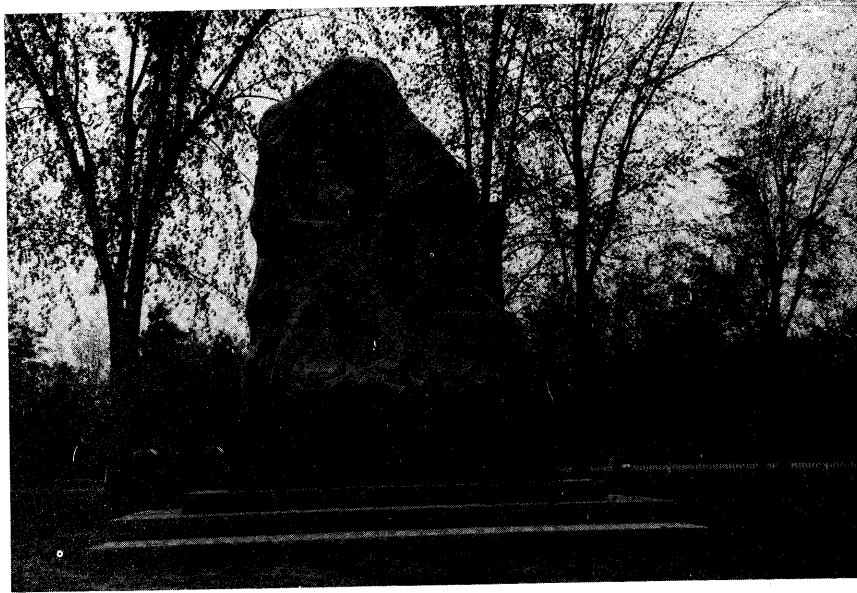
Володимир Соханівський

РОЗДУМИ ПРО ПОШАНУ ПОМЕРЛИХ У ЗЕЛЕНІ СВЯТА

Однією з найшляхетніших традицій кожного культурного народу — плекати пам'ять і пошану борців за волю, суверенність і самостійність рідного народу. Це ж завдяки їхньої жертви сил і життя ми сьогодні існуємо як окрема і творча нація. Знаємо те, що голови держав, відвідуючи інші держави, не забувають після офіційних привітів у першу чергу скласти вінок на могилі незнаного вояка. У нашій спільноті в діаспорі цю традицію наші люди й організації зберігають, і в Зелені Свята на уквітчаних могилах відправляються панахиди. Бере участь у таких поминках героїв і заслужених громадян і молодь, а в тому й пластуни.

Справді, коли хтось з почуттям пошани і любови йде, щоб у скорботній задумі помолитися на могилі, то на думку цієї людини звичайно приходять спомини про минуле, про діла спочилих, їхні заслуги.

Цього 1988 року сталася в нашій спільноті ще одна подивугідна подія; наші досі дуже зрізничковані угруповання рішили спільно відзначити зі всією громадою пам'ять знаного воїна, полководця, св. п. полк. Євгена Коновальця у 50-річчя його трагічної смерті. Подія ця спільного відзначення позитивно і сильно сколихнула почуванням широкої української спільноти, бо й справді особовість цієї людини, її чесність, посвята, відчуття соборности, ідейність та лицарскість, а при тому справжня скромність, — стали дороговказом для всіх, а особливо для його послідовників, які, чомусь, у той час кризи історичного життя нашого народу злісно розійшлися після трагічної смерті Коновальця. Це, можливо, не є важливо й доцільно сьогодні докоряти собі взаємно й питати: чому це сталося? Що справді було мотивацією, чи причиною роздору? Важливим є, що пам'ять історичного вкладу в будову української держави Євгена Коновальця, його особовість, має стат Людини, лицаря, вояка,

"ВІЧНА СЛАВА ВОЯКАМ УПА"

Пам'ятник, посвячений літом 1988 р. на Оселі "Київ" біля Торонта

полководця, провідника УВО і ОУН, державника є ОБ'ЄДНУЮЧОЮ, є сильною, неповторною, а передусім актуальною силою, що творить чуда! Це не важливе, що дехто насміхався чи насміхається з нього, з його ідей, його настирливості і наснаги, пришиваючи йому інколи різні чужі фальшивки, обмови чи оскаржування, бо скорше чи пізніше правда вирине наверх. Це часто тепер стається, що ті, що фальшиво оплюгавлювали справді чесні й навіть героїчні чини чи особи у минулому свого народу, — мусітимуть з великим соромом оправдуватися перед історією, як невидимим і звичайно справедливим Суддею Правди. Ворог вчасно пізнав сильний потенціал України в особі Коновальця і тому то так вчасно вислав свого безсердечного агента з вбивчою машиною, щоб його знищити 50 років тому.

"Злюща Імперія" побоялася однієї послідовної і розумної людини-провідника, його ідей і візії. Немає сумніву, що в нашому народі існує почуття пошани до воюка, лицаря. Можливо не буде помилкою ствердити, що після духовних осіб і більшості поетів, — військові старшини займають дуже почесне місце

ПОЛКОВНИК ЄВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ
14.5.1891 — 23.6.1938

*Основоположник ОУН
Перший Голова ПУН*

довір'я в народі. Це ж тому народ для прославлення вояцтва створив так багато поезій і пісень, які ми продовжуємо так зворушливо співати досьгодні. Це ж і породило ідею "ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ", з якою Пласт є дуже близько споріднений. Народ знає і вірить, що військові старшини мають розвинутий сильний характер, крицеве почуття честі і справедливості, відповідальності перед народом як цілістю, а не якоюсь однією партією. Вони сповнені духа лицарськості, чи за висловом уживаним серед "західняків" джентельменством. Все це викликає почуття довір'я, сприяє почуттю правопорядку у рішеннях чи поступках. Військові старшини мають тип інтелекту та здібностей мислити, аналізувати, знаходити мотивацію до чину, розуміти стратегію дій та виявляти правильну тактику, а зокрема, вони є здібні краще передбачувати досить реалістично наслідки цілості даного змагу.

І так, коли в цей зеленосвяточний час інколи людську душу огорне якась туга і потреба піти на могилу воїна чи рідної людини, то в молитовній скорботній задумі насуваються також думки про суть і ціль людського існування взагалі, про життя і смерть, ідеї і чин предків, воїнів за нашу СВОБОДУ, за СУВЕРЕННІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЛЮДИНИ і НАЦІЇ зокрема. Тож, хай буде вічна пам'ять Борцям за ВОЛЮ УКРАЇНИ!

Андрій Качор

У МАНДРІВЦІ ПОКОЛІНЬ І ВІКІВ...

Присвячую тим пластунам, що 40 років тому назад започаткували пластову працю в Канаді

Я не збираюся писати історію Пласту в Канаді, хоч час і пора це комусь зробити. Я хочу тільки, з приводу того 40-літнього ювілею, пригадати пластунам і українській громаді, що 40 років тому назад Пласту в Канаді ще не було і як він з'явився і де розпочав свою діяльність.

Пластову працю в Канаді започаткував скв. пл. сен. о. Володимир Івашко, якого Головна Пластова Старшина в Німеччині, 18 листопада 1947 року, призначила своїм уповноваженим на Канаду.

До Канади о. В. Івашко приїхав 12 січня 1948 року і зараз же розпочав свою пластову працю. Зачав з того, що 19 березня 1948 р., у приватному мешканні при вул. Бойд ч. 950 у Вінніпегу, відбув перші пластові сходи, на яких було аж шість осіб. Подібні перші сходи відбулися 4 квітня 1948 р. в Торонті.

Перша Станична Рада у Вінніпегу відбулася 9 травня 1948р. в залі Читальні "Просвіти" в присутності 18 пластунів і пластунок. На чолі Пластової Станиці став сам. пл.сен. о.В. Івашко, а його заступником обрано пл. сен. Петра Веприка. А далі творилися Пластові Станиці в Едмонтоні, Торонті, Монтреалі, Гамільтоні та в інших містах Канади.

Не спляючись далі над історією пластового руху в Канаді й у інших країнах вільного світу, хочу коротко спинитися над стимулом пластової праці, що є і метою цієї статті "У мандрівці поколінь і віків"...

* * *

У нашій теперішній історичній мандрівці по всіх країнах вільного світу, ми, як нація, опинилися на дуже раптовому закруті нашої історії, чого багато з-поміж нас, українців у вільному світі, з усіх дотеперішніх наших імміграцій, цього ще собі належно не усвідомили, а що мусить, або принайменше повинно бути ясным і зрозумілим українським пластунам у діаспорі, які звикли у кожній мандрівці шукати якоїсь, точно означеної мети.

Перед 40 роками, коли ми, пластуни, розпочали нашу мандрівку по країнах вільного світу, врятувавши наше життя перед большевицьким окупантом, який заняв усі українські землі, ми поставили собі за мету дуже коротке, але дуже ясне гасло, яке можна висловити в трьох словах: **служити Богові і Україні**. І в тих коротких словах криється весь глузд нашого буття поза межами України. Це була, і повинна далі бути, наша головна мета, якої не сміємо затратити з наших очей!

Тимчасом, приглядаючись ближче до нашого громадського і пластового життя, можемо зауважити, що багато з-поміж нас, передових громадян, в тому і деяких пластунів, забувають про цю нашу спільну мету, про нашу місію, яку ми повинні виконати і на яку чекає поневолена Україна. Відбившись від рідного ґрунту, багато нас, українців, першої, другої чи третьої генерації, почали занадто скоро духово асимілюватися з новим, для нас, "доляровим довкіллям". І не є лихом, що ми збагачуємось і "долярово" довіряємо, а то й перевищуємо наше найближче середовище. Лихо в тому, що тої переміни не хочемо зауважити, до неї признатися і пробувати мати свій український світогляд на проблеми нашого середовища, з яким мусимо жити. Ми, може, занадто швидко і досить легко приймаємо все те, що нам підсуває життя чужого нам середовища. Цей шлях нашої теперішньої мандрівки досить хиткий і небезпечний, небезпечний для народу як цілості, він небезпечний і для пластової організації, а зокрема для пластової молоді.

Нас пластунів небагато, але нас досить, щоб допомогти українській громаді у вільному світі зберегти нашу національну ідентичність, зберегти і розбудувати наше культурно-духове життя. Нам треба тільки запалити ватру у наших серцях, викресати в собі вогонь віри в наші сили і в сили нашого народу, маючи на увазі, що не в самих матеріяльних надбаннях наша сила, хоч вони дуже, а дуже потрібні, але що міць і сила народу в його культурі, в духовій консолідації, у співпраці нас усіх для одної спільної мети: зберегти в народі нашу українську душу, його релігію, його культуру.

Охоту, силу і завзяття для нашої праці мусимо черпати з нашої славної історії, нашої великої культурної скарбниці, з наших предківських звичаїв, з нашої багатой національної традиції, з нашої української пісні, що є, мабуть, найкращою піснею на світі. Оці слова "пригадаймо" і "передаймо" мають велике значення, бо вони пригадають нам нашу мету буття в цьому вільному світі.

Пригадаймо собі й не забуваймо цього, що наші предки, славні русичі, увійшли в історію світу, як плем'я вояків-завойовників. Вони впродовж століть звільняли зі свого шляху всі дикі орди, всі чужі народи, добилися до Чорного моря, дійшли до недоступних тоді Карпат і заволоділи найкращою землею в Європі і, мабуть, у цілому світі, що можливо згодом стало нашим нещастям...

А гаслом їх великих чинів було відвічне і все актуальне для живих і шануючих себе народів: **згинуті, але не зрадити!**

Вже перші наші князі Аскольд і Дир, Олег і Ігор, Святослав Завойовник — це ті могутні князі, що з цим гаслом "**згинуті, але не зрадити**" вивели наш нарід і нашу історію в широкий світ і примусили цей тодішній світ до визнання нашої сили, нашої величі й нашої великої держави.

"Іду на вас!" — це гасло лицарського Святослава Завойовника, що поширив українську державу на великі простори південної Європи. Володимир Великий і Ярослав Мудрий поклали тверді основи християнського життя в Україні. Вони розбудували не тільки релігійно-християнське життя, але розбудували святиню українського духа і світ з пошанок скорився перед цією другою силою наших славних предків.

Згодом, під ударами диких сусідів, що з завистю до українського багатства й української високої культури, забажали знищити українську державу й усі надбання наших предків загарбати для себе, Україна підупадає, але не падає, бо її рятує від загину оцей відвічний голос української душі: "згинуті, але не зрадити!" "Воїнові, що на війну вирядився, слід перемогу добути, або власти з руки ворога" — кличе наш король Данило в найгірших часах свого володіння до своїх воїнів і з цим гаслом перемагає...

По днях слави, сили й величі настав занепад княжої держави, прийшло нове лихоліття. І саме тоді, коли здавалося, що для України немає вже рятунку від нікого, зов глибоко захований у душі народу, в його свідомості й сумлінні "згинуті, але не зрадити", приводить до відновлення славного українського імени, української слави в другій українській козацькій державі. "Ліпше нам за віру свою православу і цілість вітчизни на полі брані від зброї ворожої лягти, ніж рабами бути" — відважно і сильно заговорив новий український володар-гетьман Богдан Хмельницький і з цим гаслом перемагає.

На новому закруті нашої історичної мандрівки

Пливуть віки, минаються покоління, не стало козацької держави, прийшла нова руїна і нове знищення української духової і матеріальної сили та культури. Всі покинули Україну, навіть багато рідних синів і дочок пішло на службу до ворогів. Незмінним, однак, остався голос української душі й сумління: **згинуті, але не зрадити!** І саме тоді, коли здавалося, що ворог святкує вже свою остаточну перемогу, проголошуючи тріумфально “не било, нет і не будет” — тоді саме з’являється безсмертна “Енеїда” І. Котляревського, що започатковує тріумфальний похід відродження української духовости і під проводом новітнього апостола українського слова Тараса Шевченка, який своїм огненним словом пригадує своїм землякам, що нарід чи **нація, це живі, мертві і ненароджені і що живе покоління** (запам’ятаймо собі це добре!) **відповідає за збереження надбань батьків і за те, щоб ці надбання передати своїм нащадкам**, бо “хто матір забуває, того Бог карає, чужі люди цураються, в хату не пускають”...

І знову ж, наче під чародійною паличкою, під впливом безсмертного “Кобзаря” відновлюється українська література, мистецтво, залунала українська пісня, відроджується українська наука, оживає політична думка, росте господарська сила народу. Коротко приходять новий період відродження України, який закінчується відновленням збройної сили під старим гаслом: “згинуті, але не зрадити!”

З цим гаслом Українські Січові Стрільці — ці перші новітні українські воїни — присягали українським князям, гетьманам, Запорізькій Січі, могилам по широкій Україні, що вірно служитимуть Рідному Краєві, боронитимуть його перед ворогом, воюватимуть за честь української зброї до останньої краплі крові... З цим гаслом здобувають третю українську державу в рр. 1917-1920.

А коли, відтак, “встоятись не було сили” перед переважаючими силами наших історичних ворогів, то зараз же, це саме покоління, підкріплене молодшими, розпочинає нову, підпільну, боротьбу з ворогом, з новими окупантами української землі, з тим же старим гаслом у новому оформленні: **“Здобудеш українську державу, або згинеш у боротьбі за неї”**. За реалізацію цього геройського гасла гинули і гинуть тепер тисячі нових лицарів Української Галицької Дивізії, Української Повстанської Армії, мільйони українських патріотів карається в большевицьких тюрмах і концентраційних таборах смерті, але не зраджують цієї величної ідеї.

* * *

І ми, нащадки наших славних предків, а зокрема ми українські пластуни, що розсіяні по всіх країнах вільного світу, ми, які присягали бути вірними Богові і Україні, у цій мандрівці цілих поколінь українського народу, тепер, у нашому політично невідрадному стані, мусимо йти далі шляхом наших славних попередників, шляхом батьків і дідів наших, а тих, що вже зблудили з цього шляху (а таких є вже досить багато), маємо на цей шлях повернути, пригадуючи їм, що гаслом українського народу від віків було: **згинуті, але не зрадити!** Завдяки цій твердій постанові цілого народу, ми перетривали всі лихоліття. Нам, тут, у вільному світі не треба гинути за національну ідею, але ми не сміємо її зрадити!

Це гасло мусить залишитися і надалі нашим національним гаслом. Воно повинно глибоко вкорінитися в серцях нашої пластової молоді, бо воно впливає з нашої пластової присяги, воно її доповняє... Але, чи молоді пластові виховники самі мають таку настанову? Бо лише тоді вони можуть успішно вести свою виховну працю і змагатися з нашим теперішнім довкіллям за втримання нашої національної ідентичности та нашої національної гідности, коли вони її мають.

Пласт — це жива організація, яка завжди звернена “лицем до життя”. Вона виховувала своїх членів на пластовому законі, який вчить своїх членів пошани до людини, пошани до правди і людської чести. Це не припадок, що Пласт за ідеал борця і свого патрона прийняв святого лицаря Юрія...

Отож, відзначаючи 40-річчя нашої праці в Канаді та взагалі у вільному світі, продовжуючи нашу мандрівку в сучасному світі, будьмо вірні гаслам наших батьків і дідів, будьмо далі вірні пластовому закону, бо це збереже наші душі, це збереже нашу молодь і скріпить нашу надію, що чейже прийде та хвилина, той час, коли український нарід, на своїй рідній землі стане вільним, як колись, звільниться від своїх відвічних ворогів і дозволить нам закінчити нашу мандрівку та повернутися на свою рідну землю, що є нашою остаточною метою.

Поведінка — це дзеркало, в якому кожен показує своє обличчя.

Й. В. Гете

ПИТАННЯ ПЛАСТОВОЇ ІДЕОЛОГІЇ

Пл.сен.Орест Гаврилюк, ЧМ

МЕТА ПЛАСТУ НА 1998

*/Думки на Третій Відправі Пластового Активу в Філядельфії,
11-12.6.88/*

Перше: мушу ствердити, що робимо поступ. Бо коли на І-шій сесії Пластового Конгресу Третього ми говорили про Пласт 2000-го року, то сьогодні — чотири роки пізніше — обмежуємося лише на рік 1998.

Далі: коли говорити про мету на 1998, то треба перед тим знайти відповідь на питання: чи проіснує Пласт до 1998 року? Я є доброї гадки й вірю, що так, — і що ще будемо свідками святкувань 100-ліття його існування.

Теоретично — можна міняти кожний елемент у меті Пласту, як її зацитовано на початку наших нарад. Але — чи доцільно це робити?

Візьмім елемент християнської релігії. Можна винести аргумент, що Пласт повинен узяти до уваги наявність у нашому довкіллі визнаців рунвіри, євреїв, могаметан, свідків Єгови, будистів, Гарє крішна, і навіть атеїстів та так змінити своє обличчя, щоб усі вони могли вважати Пласт своїм і в його рядах працювати. Але чи потребує говорити, що буде, коли ми викинемо зі свого життя 10 Заповідей Божих і Христову науку?

Другий елемент у дефініції мети Пласту — це його український характер. Потрібний він нам? Можна би сказати, що це не є конечне, що можна базуватися на нашому доквілі, яке б воно не було в різних країнах, де діє Пласт. Але коли відкинемо українську основу Пласту, то тим самим позбудемося того, що єднає поодинокі крайові пластові організації в одну цілість. Щобільше: відпадає взагалі рація для їхнього дальшого існування, бо вони тоді не різнитимуться від багатьох інших існуючих клубів і організацій, що успішно діють, успішно ведуть свою працю й є сильніші так членством як і матеріальними засобами.

Дальше, можна думати про зміну засади, що наша організація спирається на пластових ідейних заложеннях. Конкретно, мова

тут про Пластову Присягу, Три Головні Обов'язки й Закон. Викинути їх? Змінити? Ми вже говорили про можливість змін щодо християнських первнів і української субстанції, Якщо їх позбудемося — то на чому властиво Пласт буде опиратися? Який тоді глузд його дальшого існування?

І вкінці приходимо до останнього пункту: виховання провідників для суспільства. Можна пропонувати, щоб це змінити. Скажім: метою Пласту було би дати молоді якнайбільше приємности й на тому кінець /гедонізм/. Або: метою Пласту є зайняти молодь, щоби вона не сходила на манівці, на кримінальну діяльність. Або: метою Пласту є за відповідною оплатою пильнувати дітей, щоби батьки мали нагоду для відпруження. Ще одна можливість: Притягати молодь до українського середовища, без того, щоб працювати над її вихованням чи унапрямувати її до провідництва.

На мою думку, ніяка з наведених можливостей не оправдує існування такої організації, як Пласт. Чи суспільство потребує провідників? Мабуть усі скажуть, що так. Чи треба мати засоби, щоби молодих людей школити до ролі провідництва? Знову відповідь є : так. Я сказав би, одначе, що коли досі ми обмежувалися до провідництва в українській громаді, то в сучасній ситуації реальним є думати теж і про провідництво на всіх щаблях життя в країнах нашого поселення. Всюди потребуємо наших людей, які змогли б боронити наших українських інтересів і заступатися за наші права. А в Пласті вони зможуть виробити собі ті якості, які їм у тому допоможуть.

Одначе сьогодні Пласт є замкнений сам у собі й стоїть осторонь проблем українського народу. Наприклад, яке офіційне становище Пласту щодо нищення української мови й культури в Україні, до паплюження доброго імені, до змагань визначних представників опору проти московського загарбництва? Що Пласт робить у тих ділянках? Як це віддзеркалено а програмі пластової праці?

Ото ж, я хочу запропонувати незначну модифікацію тексту мети Пласту, формлюючи її ось як :

МЕТОЮ ПЛАСТУ Є ПОСТІЙНО СЛУЖИТИ УКРАЇНСЬКІЙ НАЦІЇ ЧЕРЕЗ ВИХОВУВАННЯ ПОВНОЦІННИХ ТВОРЧИХ ОДИНИЦЬ НА ОСНОВАХ ХРИСТІЯНСЬКОЇ РЕЛІГІЇ, КУЛЬТУРНОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ Й ІДЕЙНИХ ПЛАСТОВИХ ЗАЛОЖЕНЬ, ЩОБ ВОНИ МОГЛИ СТАТИ ПРОВІДНИМИ ЧЛЕНАМИ СВОЄЇ СПІЛЬНОТИ.

4.VI.1988

ПЛАСТ, МОТИВАЦІЯ І МОРАЛЬНІ ОСНОВИ

Дослідники кажуть, що постання товариств, організацій чи більших або менших спільнот, чи, як англійці кажуть “комюнітіс”, — являється найвищим ступенем еволюції, тобто людської цивілізації. Стимулом, коренем, початком постання спільнот чи організацій була таки родина, локладніше т.зв. родинний дух. Зрозуміла й природня річ, що так як родина, спільноти також складаються з одиниць, які мають спільні заінтересовання, спільні проблеми й труднощі, такі самі або подібні критерії чи мірила людських вартостей і чеснот, часто подібний спосіб життя, а передусім спільну мету. В основному нашою метою є допомогти виховати чи навчити самовиховуватися наші молоді покоління, щоб вони й ми були справді повноцінними людьми у повному значенні того слова, а крім того, добрими українцями, які знають і змагають до здійснення нашої Великої Мети — здобути українську суверенну державу.

Сьогодні ми дещо стурбовані сучасною ситуацією у світі, в Україні, у діяспорній Україні та Пласті зокрема, але факт існування нашої організації 75 років у багатьох труднощах в минулому та в часі закорінення його у вільних країнах поселення, а зокрема в сучасних обставинах, та конкретний, дійсний і творчий вклад Пласту в життя і розвиток нашого народу, дає нам сильні підстави мислити, діяти й вірити у кращі часи. Так як і кожна спільнота чи організація, Пласт не є статичною інституцією як те озеро із стоячою водою допливу нової, і свіжої джерельної води, яка з часом випаровує, занепадає, заростає бур'яном і остаточно гине. Пласт був, є і буде динамічною організацією, яка дивиться на життя і світ відкритими очима, обсервує його уважно, робить замітки тут і там, спричинює “бурю”, рух, працю, змаг та запобігає, щоб бур'яном не заростало наше життя. Пласт ніколи не був “крикливим” про свої успіхи та конкретний вклад, як і не був пасивний і не попадав у паніку чи розпуку. Він навіть не медитував задовго над своєю долею так сильно, щоб з перевтоми міг заснути. Наша організація у тяжкі чи кризові моменти звичайно скликала раду, Велику Раду, яку ми називаємо конгресом. Я мав щастя бути на першому, другому, та на сесіях третього Конгресу. Чомусь мені більше вбився у пам'ять І-ий. Це якраз був час перед виїздом з Європи на нові поселення за океани.

Крім членства Пласту там були сильно зарепрезентовані люди науки і наших Церков, які так дуже оприяли Пластові, бо вірили, що Пласт є здібний сповнити велику роль в нашому народі. Мені досьогодні дивно і я подивляю тодішніх пластових провідників, які зуміли так реалістично приготувати й умотивувати переконаннями своє членство тоді, щоб воно було здібним з легкістю перещепити ідеали Пласту, у нових країнах поселення. Пласт все був оптимістично наставленою організацією, зарадною, життєздібною і послідовною. Таким він є сьогодні. Остаточно це не є моєю метою підбадьорувати чи додавати духа оптимізму, бо він і так є. Моєю особливішою метою тут є подати деякі думки на зазделегіть дану мені тему. Моя мова буде до і про дорослих людей. Пластова, як взагалі скавтова, діяльність є побудована так мудро й цікаво, що, коли дитина чи юнак справді зазнає пластового життя за всіма його оригінальними приписами, — то це по суті є найбільшою заохотою продовжувати такий стиль життя ціле своє життя в Пласті, чи поза ним у нашій спільноті, чи будь-якій спільноті на поселеннях. Тому я не буду згадувати у цій гутірці про ту справжню, заохочуючу, стимулюючу і притягаючу пластову романтику пластування, таборів, цікавих мандрівок, краси і зворушливості вечірних ватр, молодечої безжурности і радости життя в природі, дружби, побратимства, роіантики зоряних ночей, симфонії шуму вітрів і лісу чи кокетливо-ласкавого плеса ріки та озера. Ці речі самозрозумілі й вони мають у собі свій незабутній чар, приманлівість та заохоту до пластування. Та одначе з практичного життя знаємо, що у віці декого із старшого пластунства і навіть сеніорату стається щось, що багато з нашого членства чомусь тратять зацікавлення, охоту і залишають наші ради дуже часто без поважніших причин. Ми все обіцювали собі щось в тому напрямі зробити.

Ця проблема є гідна особлившої уваги, обговорення, певного досліду та конкретних рішень. З практичного життя знаємо, що коли в родині немає справжнього родинного духа, — то та родина не буде успішною і щасливою. Це саме відноситься і до товариств чи організацій. Коли в організації є дисгармонія, зарозумілість, недовір'я, щось в роді певних “клік”, коли нема почуття і відчуття партнерства, співвідповідальности за долю цілости організації та певних рішень проводу, брак толерантности, згідливості, то постає певний психологічний стан, який деякі дослідники називають “відчуженням”. Це є причиною, що деякі члени організації стають не тільки пасивними, вони зчасом бувають навіть вороже наставлені до Пласту і йому шкодять. Тому цей

справжній дух спільноти, братерства, виrozumіння, толерантності й респекту до інших поглядів є так дуже потрібний у наших роздумах і діяльності. Освідомлення цього та відповідна поведінка допоможе нам оптимістично глядіти в майбутнє та виростити ще не одне сильне й здорове покоління, щоб ми змогли велично відзначити століття Пласту за 25 років. А тепер я приступлю до конкретної теми.

Посій думку, а збереш намір
Посій намір, а збереш чин-діло
Посій чин, а збереш добрий звичай
Посій добрий звичай, а збереш характер

/ 3 пласт.літератури/

“Форма і стиль ідейного наснажування і стимулювання громадської дії сеніорів у напрямі основ до творення морально-новітнього громадянства”

Повища тема є надто “ладованою”, тяжкою і досить скомплікованою, принайменше так мені видається. Тому, власне, я собі її дещо упростив, бо зрозумів, що друзі з колишньої сеніорської підготовчої комісії, які зформулювали повищу тему давніше, хотіли знати наступне :

1. Форму і стиль ідейного наснажування і стимулювання,
2. Громадську дію,
3. Творення основ морально-новітнього громадянства.

Як видно, маємо перед собою три складні питання. До кожного питання потрібно окремого спеціаліста. До першого треба ідеолога зі знанням психології, до другого — соціолога, а до третього — зацікавленого такими проблемами духовника-мораліста зі знанням філософії етики-моралі. Я не маю претенсій до жодних із повище згаданих дисциплін чи ділянок людського життя, тому попробую висловити тільки мою опінію для дальшого, ширшого і особливішого опрацювання повищих питань. Тому бажаю тільки “посіяти думку”.

Задумуючись над темою першого питання — форма і стиль ідейного наснажування і стимулювання, — я не думаю, що ми маємо на увазі пропаганду, яка в сучасну пору користується “іраціональними смаками, пересудами, упередженнями, які можуть постати з чистого припадку, але які тепер стаються важливими у рішеннях людської поведінки”. Пропагандисти думають, що немає багато людей, які вміють раціонально, тому використовують її для власного самолюбного вжитку чи

користей. З другого боку не треба забувати, що й іраціональність-емоційність має також важливу функцію в житті людини. Тут треба вміти тільки знайти “золоту середину” між раціональним і іраціональним, щоб мати певний і солідний вплив продавця і пропагатора ідей. Коли ми сьогодні думаємо чи говоримо про пропаганду, — то маємо мимоволі на увазі, що пропаганда є до певної міри пов’язана з фальшом, натягуванням фактів і побрехенькою, а також, що ціллю пропаганди є зробити якийсь продукт, об’єкт, ідею чи міт близькою до правди чи навіть півправдою, в яку люди повірять. Це робить комунізм, як і робив нацизм чи фашизм, чи роблять несумлінні продавці чи політиканти. Це є знаним, що коли повторятимеш брехню досить часто і довго, то люди сприймуть її з-часом за правду. Це не є нашою метою, бо ми прагнемо Правди, святої Правди, бо такі наші закони.

В кінці “Та, що прорвала греблю” св.п. Цьопа Паліїв написала таку думку : “Для цілей і потреб української нації, української спільноти, почалась ВЕЛИКА ПЛАСТОВА ГРА української молоді. Ідейно сперта вона на заповітах великих предків, оживлена лицарськими традиціями минулого і сучасного. Ця гра мала спричинитися до створення української спільноти, в якій...“одиниці мали б навчитися думати не тільки про себе, але й про інших. Де найздібніші і найідейніші юнаки мали б получитися в товариство під гаслом любови України і праці для її майбутнього,...” То ж...“Читай сліди, вияви активність і порадність спершу в малих, щоб опісля справді МУДРО, по пластовому розуміти явища великі й не раз грізні, і щоб давав собі з ними раду ТИ і ТВІЙ НАРОД” — пояснює Дрот — пластові цілі у “Житті в Пласті”. Ось це такий підхід-настанову мали Основник і провідники Пласту.

Мені виглядає, що, коли ми говоримо про ідейне наснажування то маємо чесні заміри, ми говоримо про людську мотивацію українця взагалі, а пластуна зокрема, бо крім нашої діяльності чи поведінки як людини, ми маємо додатково здійснити українську місію, незалежно від того, що ми живемо поза українським материком. Отже людська мотивація, зглядно мотивація нашого членства є суттю теми. Себто ми шукаємо відповіді на те настирливе питання не тільки “як” /форма і стиль/ але “ЧОМУ”? Чому треба нам ідейного наснажування і стимулювання? В ім’я чого? Чому я, ти і всі ми маємо класти основи до творення українського морально-новітнього громадянства? Чому українського в діаспорі? Якщо ми знайдемо мудру, зрозумілу, речеву, сприятливу для всіх

відповідь, — то ми справді будемо на добрій дорозі до успіху персонального і суспільного.

Що ж це мотивація?

Мотивацією можна назвати внутрішню силу чи спонуку, силу творчу чи інколи навіть деструктивну, певний гін, щось, що “пхає” чи “тягне” людину до певної мети, об’єкту чи ситуації. Тому об’єкт, мета чи ситуація, до яких та сила або гін “тягне” чи “пхає” є основою людської поведінки. Це неначе у звірат є тою “ковбаскою на патику” перед очима пса, що змушує його тягнути сани, хоч пес аж ніяк не має охоти того робити. Тому, поставлення перед очі ясну, зрозумілу, гідну мету, об’єкт чи ситуацію, варту людського змагу чи навіть цікавою визовом, — є передумовою успіху. Маючи високу мету, візію, людина сама знаходить собі відповідь чому і як туди зайти. Вона також знаходить у собі силу, бажання, те “я хочу” та послідовності і впертості здобути мету. Мотивація, отже, спричинює певний внутрішній стан одиниці, певне відчуття потреби та дає силу змагати до мети. Відчуття потреби спричинює певну напругу, гін, енергію діяти, робити щось конкретне у змагу до мети. Щойно осягнення мети зменшує напругу аж до часу, коли людина знайде собі якусь нову мету. Точно означена мета і сильна мотивація допомагають людині поборювати всі перешкоди чи другорядні потреби. Зрозуміла річ, що до цього є потрібне мислення, певний світогляд, відчуття, орієнтація, вміння аналізувати ситуацію тощо. Це річ дуже персональна, особиста, як і також залежна від оточення і обставин. В основному людські мотиви чи потреби можна поділяти на біологічні чи фізіологічні та психологічні, наприклад заспокоєння голоду, спраги, браку повітря, снання, руху, відпочинку тощо. Психологічні потреби: почуття особистої чи суспільної апробати, оцінення, вартости власного “я”, відчуття безпеки, любови, самореспекту тощо. За Маслоу — гієрархію людських потреб можна представити пірамідою. На самому верху піраміди є — 1. самовиява, понижче 2. самооцінення, а далі 3. любов і почуття приналежности, 4. почуття безпеки, а на самій долині 5. є фізіологічні потреби. Попробую згадати ширше тільки про деякі вищі потреби людини, як наприклад, бути любленим чи мати когось любити, почуття приналежности до родини, групи, спільноти, нації. Ці потреби природні й ширі та ефективні, але і їх треба плекати й розвивати. Ми знаємо, що існують деякі родини, які є так сильно зв’язані з собою емоційно і фактично, що вони діють неначе мафія. Ми з досвіду знаємо, як фактично є зв’язані люди певних угруповань чи ідеологій, що вони з легкістю можуть убити супротивника чи віддати життя за

ідею чи за члена своєї групи. На мою думку в нас ще не є розвинута взагалі, ані не має навіть солідної спроби ширше розвивати почуття національної солідарности, хоч до цього закликали нас поважні церковні чи державні мужі та геніяльний Шевченко з його “Обніміте ж, брати мої, найменшого брата!”. Як довго ця потреба чи мотивація української солідарности, як цілості нації не буде загально поширеною і плеканою так довго не будемо мати своєї держави. Це і повинно бути одним із наших завдань під сучасну пору.

На 4-му щаблі піраміди є оцінка й сприйняття свого “я”, респект до себе, до своєї особовости, свого імени, своєї мови, родини, нації. Тут також важливим є відчуття респекту за свою працю, будь-яку працю на будь-якому рівні відповідальности, за свої осяги, компетентність, довір’я до себе, незалежність, свободу та відвагу вислову власних думок, поглядів навіть у несприятливих обставинах чи ситуації. Часто в житті потурання і рабський сліпий послух і поведінка або нездорова льюальність здібному, інколи навіть рідному демагогові може бути причиною великих чи інколи трагічних наслідків, які з легкістю можна б було поминути ще в зародку, якщо б були відважні, мудрі й характерні одиниці з гідністю і честою висловили б свою переконливу думку у критичний момент. Мені виглядає, що, якщо б були такі особистості в минулому, то не було б розламів в нашій спільноті. І тут, власне, на верху тієї піраміди є потреба самовиявлення повнотою і повагою власного життя згідно з власними поглядами чи переконаннями контрольованими законами Бога і добра рідного народу. Співучасть у плянуванні, почутті співвідповідальности і рішень, децизій широкого кола людей є надто важливі й впливові на мотивацію членства. Виявлення конкретних успіхів в осягненні якоїсь мети є також заохочуючі до праці через підсилення людської наснаги. А до того кожна порядна і повноцінна людина бажає залишити по собі якийсь солідний слід на цьому світі. Бути повноцінною і справді вільною українською людиною аж ніяк не перешкаджає мені бути добрим і творчим громадянином вільної і демократичної країни мого поселення, де я маю повну й абсолютну свободу, забезпечену правами й обов’язками конституції мислити, творити й діяти, щоб заспокоїти свої особисті й національні потреби, уподобання. Існує навіть реальна можливість, що країна мого поселення, оцінюючи мій змаг і мету, зможе мені й мійому народові допомогти це осягнути. Відзначення президентом ЗСА трагічної долі українських Церков в Україні й Української Гельсінської Групи та конкретна державно-фінансова допомога українській

науці й культурі взагалі в Канаді є добрим цього прикладом. З досвіду останніх десяти років завважуємо, що здоровий і мудрий фанатизм однієї чи кількох людей змогли досягнути надлюдського успіху для добра цілого народу. Я маю на увазі проф. Володимира Кубійовича з його Енциклопедією Українознавства, п. Хемича і проф. Омеляна Прицака з т.зв. Українським Гарвардом, нашого друга Петра Саварина з Інститутом Українознавства чи катедрами українознавства в Канаді тощо.

Усвідомивши все це, форма і стиль ідейного наснажування і стимулювання стає яснішою. Передусім треба мати людину провідника, яка знає ЩО вона хоче і ЧОМУ! А далі потрібне буде добре, дружнє, мудре, логічне, ласкаве хоч інколи драстичне, але переконливе СЛОВО. Воно може бути виголошене чи написано про мету, об'єкт чи ситуацію. Постановлення перед очі певних конкретних діл, успіхів, певну візію є також заохочуючим і стимулюючим. Заохота до співпраці і співучасть у плануванні та окресленні мети є дуже заохочуючим. Конкретна праця і добрий приклад помічні найбільше. Вони кладуть в наше серце й ум те сильне і непохитне “я хочу”, “я мушу” те досягнути. Це пригадує мені, наприклад трьох мулярів, які будували Собор. Коли запитали першого, що ти робиш? — він холодно відповів: тешу камінь. Другий муляр на те саме питання відповів: заробляю гроші на утримання моєї родини. А тільки третій, усміхаючись радісно відповів: Я будую Собор. У своїй звичайній праці він бачив і збагнув, що є співтворцем великої будови, а не тільки тесання каменів. В дійсності форма і стиль ідейного наснажування залежатиме від інтелектуального рівня наснажування як і також від тих, кого він бажає наснажувати. Одні вміють гарно говорити, інші писати, а ще інші робити. Головне, щоб повідомлення було виразно почуте і зрозуміле. Все, що ми бачимо, чуємо, дотикаємо, відчуваємо чи співчуваємо /емоційно/, може мати певний стимулюючий вплив чи заохоту до громадської дії, що є другою частиною поставленого підготовчою комісією питання.

Громадська дія

Я не є певний, що розуміють члени підготовчої комісії під поняттям “громадської дії”? Чи це є добровільна праця для Пласту, що також є громадською працею, або взагалі праця для нашої громади-спільноти поза Пластом. Мені насувається на

думку ще одне розуміння чи інтерпретація. Мені виглядає, що громадська дія чи праця — це спільна праця, праця громадою, цілою громадою, цілою спільнотою для цілості народу. Обсервуючи наше суспільно-політичне життя, завважується певний парадокс. Низи нашої спільноти вже давно збагнули й визріли у відчутті й оціненні поняття громади, цілості народу-нації та конечної потреби спільних дій, концентрації планувань та виконання речей за пріоритетами : Бог, нація, група, організація чи партія, родина, одиниця. Цей пріоритет інколи залежить від індивідуального наставлення чи специфічних обставин. Бо не є помилкою в певних обставинах думати, що коли матимемо добрі і сильні та свідомі родини, — то й спільнота і нація буде доброю і сильною. Болючим є факт, що наша суспільно-політична гора чи деякі одиниці на горі не можуть чи не вміють того збагнути. Виглядає, що вони не відчувають і не є свідомі тієї всеукраїнської потреби сильного почуття національної солідарності. А солідарність не означає, щоб була тільки одна партія, одна домінуюча ідеологічна чи політична течія, як це є у Советському Союзі. Солідарність це щось вище й краще та більше творче ніж навіть єдність.Єдність може бути інколи змушена кимось чи чимось, а солідарність є добровільною і необмежуючою та виходить з ширшого й глибшого світогляду й душевного почуття одиниці та розуміння потреби цілого народу в так трагічній ситуації. Таке відчуття національної солідарності виходить з внутра низів і якщо верхи того не розуміють, то, зрозуміла річ, вони самі себе викидають на забуття історії. Тому, крім Франкового “на тобі мільйонів стан стоїть”, наше пластове гасло: “не ти, не я, а ми”— цілком віддає сенс почуття спільноти, громади й нації. Навіть з людської чи чемнестевого пункту зору не випадає накидувати комусь власний спосіб мислення і діяння одиницям, які виростили в інших обставинах, мають інші погляди на життя, але у свій спосіб змагають до тієї самої мети і бажають бути співучасниками у змагу до волі нашої Батьківщини. Від цього сенсу почуття відповідальності за долю України кожної української людини у її власний спосіб починається власне кладення основ до творення морально-новітнього громадянства, як це казали друзі з підготовчої комісії сеніорату.

Морально-новітнє громадянство

Заки будемо розглядати цю проблему, я не можу стриматися, щоб не пригадати думку св.пам. Цьопи Паліїв. Вона писала: “На глибокій аналізі духових і фізичних потреб добирав Дрот засоби,

якими можна було б змінити психічні хиби українців: мрійливість, надмірний сентименталізм, солом'яний вогонь, неправильне чергування вартостей і обов'язків у житті, брак почуття дисципліни, довір'я до своїх сил і стійкості переконань, несправедливе осуджування і шукання причин невдач у інших, брак сильної волі, витривалості, відповідальності тощо. І під таким кутом — до потреб української спільноти достосував він закон Бі-Пі, який ставить рами поведінки, що увійти має у звичку й позначити сильний характер українця державника-самостійника. А присяга у пам'ять предківської слави з покликом на особисту ЧЕСТЬ допомагає дотримуватися цих правил. І так у задумі Основоположника постала програма громадського вишколу для українських хлопців і дівчат. Самостійне її передумання в пластовому вже житті перших членів організації доповнив зміст книжки "Життя в Пласті".

Отже, на перший погляд могло виглядати, що повища підтема є дещо стереотипною, але вглибившись у неї, можна завважити, що вона є досить провокативною. Бистрий обсерватор може з пегкістю завважити чи запитати: чи морально-новітнє громадянство означає якусь нову мораль? Я переконаний, що відгомину тієї "нової моральності" ми маємо "по вуха", і вона справді є нікудишньою, тому над цією проблемою неварта навіть більше застановлятися, бо тверде і реальне життя в минулому й сьогодні вказує, що всі ті "нові моральності", "нова людина", а далі нацистська "суперлюдина" чи "надлюдина" та нова "советська людина" — були і є звичайним абсурдом і історія їх викинула на смітник, як і напевно викине силувані спроби комуністів штучного творення "советської людини".

Застановляючись над поняттям "мораль" чи "моральний" перша річ, що приходить на думку — це чесність, чесний, цнотливий, невинний і навпаки: аморальність, неморальність чи неморальний — це в першу чергу батяркуватість, людина, що зраджує свого вірного друга чи подругу, що це нечесна людина, зла, з поганим характером, що ти не можеш їй довіряти. По дальшій і глибшій застанові над проблемою завважимо, що це не все, що ще чогось тут бракує, що це проблема далеко ширша й глибша, і напевно скомплікованіша, як це на перший погляд виглядає. Про мораль говорять не тільки по церквах, школах, добрих школах, богословських і філософських факультетах університетів і семінарій. Про це говорять навіть у свій спосіб комуністи, їхня преса і педагоги. Цю тему обговорювала Марія Овчаренко у цікавому циклі статей у "Свободі" за грудень 1982 р.....Книги Л.І.Брежнева "Мала Земля", "Відродження", ... у цих

творах Брежнева доповідач відкриє не тільки виховно-патріотичні, морально-етичні, естетичні але й духовні якості, які "несуть великий виховний заряд для патріотичного покоління". Це значить, що атеїстична система советів має також свою "мораль, етику й естетику". Знаючи з живого досвіду ту систему, можна запитати: Яка ж то мораль, що вона означає? На чому, на яких людських основах / бо Божих там не визнають/, на яких критеріях чи вартостях вона є побудована? Для пересічної, нормальної людини існує одна мораль. Або хтось є моральний або не моральний, чесний або не чесний, характерний або не характерний. Холодна земська дійсність вказує, що в практичному житті не є все біле або чорне що існує також велика реальність "сірого". Тільки чисте людське сумління може допомогти людині рішити, що справді є добро, що зло, що гарне, а що огидне, що правдиве, а що фальшиве, що є правдою, а що неправдою і так безконечність. Крім того "свою" мораль мають різні економічні системи й ідеологічні чи світоглядні угруповання. Виглядає, що проблема моралі чи моральності в сучасних днях є надто трудною і тому я подивляю, що друзі з підготовчої комісії вважали цю річ включити під розгляд, бо вона є дуже актуальною.

Почуття моральних вартостей правдоподібно починається у сірій давнині, коли людина почала мислити і питати себе: хто я? Хто був людським Творцем? Пощо я тут? Чому і як я маю жити? Себто від часу, коли людина почала розвивати релігійні почуття та відчуття того, що ми сьогодні називаємо "святим". Для декого це починається з моменту, коли біблійний Адам не послухав голосу свого Творця і вкусив заборонений овоч та за свій непослух був вигнаний з раю. Це відчуття "святости" було близько пов'язане з моральними вартостями і структурою людської духовности та дало початок концепту посвяти за щось чи когось. Дехто думає, що концепт про моральні вартості походить з-поза людини і спільноти, зі зовнішних сил. Вони чомусь бояться сказати з Божих сил. В шостому столітті перед нашою ерою Будда, наприклад дав свій моральний кодекс: 1. Не вбивай, 2. Не кради, 3. Не надуживай мовою, не бреш, не обманюй, не обмовляй... 4. Не надуживай сексу, 5. Не вживай трійливих речовин (алькоголь, пілюлі?) Для Аристотеля супремною важливістю була здібність до розумування /різон/. Людина, яка хотіла вести добре життя, на його думку, мусіла набути звичку і диспозицію це досягнути. Напр., людина або з нахилом до непродуманих ризиковних поступків сюди не підходила, бо Аристотель любив т.зв. "золоту середину" і його моральна

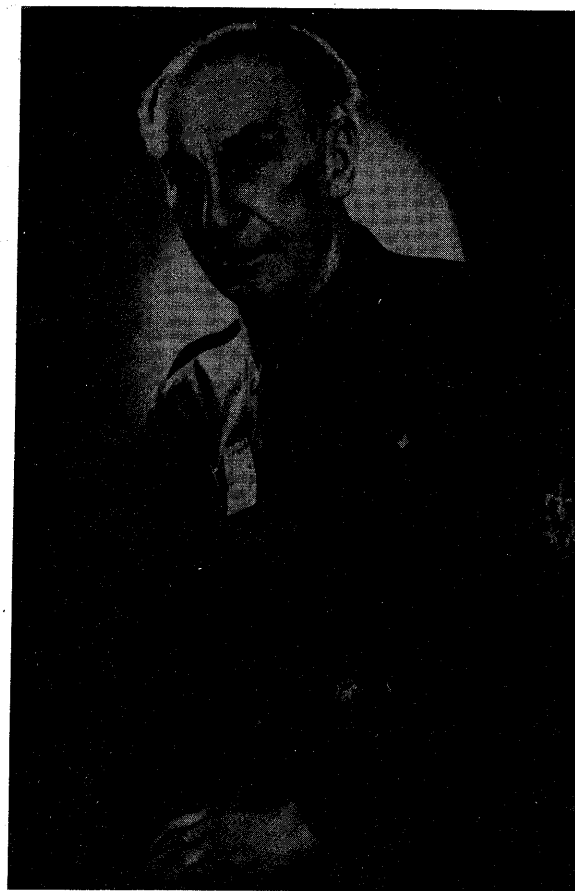
людина була та, яка робить добрий вибір. Людину великих осягів він називав мудрою людиною, але не сказав як це можна досягнути, за винятком, що її мислення має бути етичне. Старинна жидівська мораль мала такі речі як “зуб за зуб”, “око за око” та обов’язок одружитися братові з вдовою, жінкою помершого брата аж остаточно до 10 Заповідей Божих переданих Мойсеєм.

Повертаючись до нашої теми, можна сумлінно ствердити, що немає якоїсь новітньої моралі, хоча може бути морально-**новітнє ГРОМАДЯНСТВО**, а ще краще, як це висловився в Україні Бадзьо - про **Обновлену морально людину, яка стоїть непохитно за правду.**

Остаточно різні словники можуть нам дещо допомогти. Під словом мораль є написано, що тут йдеться про людську поведінку і характер з пункту зору правильності чи неправильності, правди чи неправди, добра чи зла, чесності чи нечесності, сумлінності чи несумлінності. Слово мораль походить від латинського слова *mos*, *moris* — звичай та що синонімом є етика, а етика це наука або філософія про моральну систему. Отже мораль це ціла система вартостей, які керують людською поведінкою. Це не є тільки “безгрішність” чи невинність. Для нас членів української спільноти взагалі, а Пласту зокрема, — справа моралі є виразною, яскравою і прецизійною, бо маємо її зібрану у трьох Головних Обов’язках: вірності Богові й Україні, послухові пластовій Владі, в помочі ближньому. Ці Три Обов’язки є найкращими, найглибшими, найлюдянішими, найприступнішими християнськими й українськими правилами життя нашого членства, і ніхто не зможе нам дати новітніших моральних засад нашої поведінки на шляху до Великої Мети. Мені чомусь виглядає, що ця Трійця Обов’язків і пл. законів є тільки засобом до Мети. Метою може бути не тільки абстрактне поняття добра, краси, якості й українськості, своєї родини, своїх дітей, своєї вужчої спільноти й нації. Реальною і конкретною метою є така суверенна Українська Держава у повному значенні того слова в даному часі.

Роздумуючи про трудний і тяжкий шлях до нашої остаточної мети, я хотів би пригадати ще одну думку нашої великої провідниці св.п. Цьопи Паліїв, подану у її статті п.н. “Від пройденого у майбутнє”... “Як утнеш гілку з дерева і відлучиш її від кореня, вона згине. Як відрвеш людину від МИНУЛОГО, і як надхнення СИЛОЮ ТРАДИЦІЇ не зможе досягнути її серця і почувань, то ДУША її мусить умерти” Серед людей без душі родиться корупція, запроданство, і ясного майбутнього перед нею нема / з доповіді Ровеліяна на 4-ій скавтській конференції

“Скавтінг у світі”/. На мою думку, наша гілка в діаспорі подекуди завмирала, подекуди животіє, а подекуди живе розвивається вже майже століття. Вона не загинула. Вона може частинно дрімає, а сон — ще не смерть. Вона прибиває нові й здорові форми, маючи твердий, але і родючий ґрунт під ногами, в який глибоко запустила свої українські корені, які зможуть в чудесний спосіб допомогти, відновити і оживити матірнє дерево-Україну, з якого вона походить. І це є суттю основ творення морально-новітнього пластового й взагалі українського світового громадянства.

Д-р Олександр Тисовський, основник Пласту

“УКРАЇНСЬКІ ХРИСТІЯНИ В КАНАДІ: СТАТИСТИКА І ПРОБЛЕМАТИКА”

З нагоди відзначення Тисячоліття християнства в Україні важливо й потрібно оцінити не тільки історію і сучасний стан Церкви як формальної інституції чи організації, але також релігію і духовість людей.

Основне заложення: Церква складається з двох частин: 1. Ієрархії та духовенства і 2. мирян /вірних/. Ми маємо історичні студії про першу частину, але дуже мало про другу.

Метою цієї доповіді є спробувати відповісти на питання: Який є сьогодні стан релігії і духовости серед українсько-канадських людей? Чи змінився цей стан у Канаді зі зміною поколінь, зокрема від першого до третього покоління? Я особливо цікавлюся молодими людьми. Відповідь на ці запитання мають пов'язання у відношенні до обох справ: розуміння релігії і духовости спільноти і майбутнього спільноти, якщо хтось зацікавлений в акції чи практичному застосуванні.

Мої відповіді на ті питання будуть базуватися на соціологічній, емпіричній студії, проведеній тут у Торонті яких дев'ять років тому. Висліди на тему релігії, отримані в цій студії, до цього часу ще не були ніде опубліковані.

Дещо про саму студію. Вона була частиною обширного дослідження десятиох етнічних груп на просторі Метрополітарного Торонта, між ними також українців. Загальне число опитуваних людей було 2,238. Число українців, з якими переведено інтерв'ю — 350. В цьому були взяті до уваги три покоління.

Головною метою студії було встановити, як етнічні групи були інкорпоровані в межі загальної спільноти, зокрема від одного покоління до другого. Моєю специфічною метою було встановити, до якої міри етнічні групи затримали свою ідентичність від одного покоління до другого. В такому контексті проведено студії стану релігійності і духовости. Отже, специфічним питанням для нас було встановити, до якої міри українці-канадці затримали свою релігію і духовість.

Передусім, що ми розуміємо під поняттям релігії і духовости. “Religion” відноситься до : 1. належати до такого чи іншого релігійного віроісповідання і 2. релігійних практик, як, наприклад, відвідування церкви, святкування релігійних свят та інші. “Духовість” відноситься до суб'єктивних переживань релігії, тобто віри в Бога, в надприродне життя, у важливість надприродного релігійного значення природного світу та інших. Ми повинні звернути увагу на те, що відношення між релігією і духовістю не є конечно безпосереднє як один до одного. Це значить, що є можливим бути високо релігійним, але духово слабким, і навпаки, духово сильним, але релігійно слабким.

Щоб відповісти на наше питання, заки ми подамо висліди нашої студії, слід подивитися на канадський перепис населення впродовж 4 чи 5 десятиліть. Переписи показують статистичні дані про релігійну приналежність. Згідно з тим, в українсько-канадській спільноті мали місце певні пересунення в релігійному членстві впродовж останніх 50 років. Отож:

українці	кат.	правосл.	римо-кат.	протестанти	інші або жодні
1931	58%	25%	11%	4%	2%
1971	32%	20%	15%	10%	10%
1981	30%	17%	17%	26%	10%

Цифри вказують на важливе пересунення з рядів української католицької церкви, а також загально з українських традиційних церков або до римо-католицької, або до жодної. Згідно із статистичними даними в 50-ох роках (1931-81) близько 36% пересунулося в тому напрямі.

А тепер погляньмо на висліди моєї власної студії. Ці висліди є ще драматичніші, ніж висліди переписів населення. На запитання, до якої релігійної групи даний опитуваний належить, ми отримали відповіді:

Релігійна приналежність трьох поколінь			
	1-ше покоління	2-ге покоління	3-тє покоління
українці католики	71%	44%	19%
українці православні	17%	17%	4%
римо-католики	6%	15%	29%
протестанти	2%	14%	32%
безрелігійні	2%	9%	11%

Щодо відвідин церков тобто на питання: “Як часто ви берете участь у церковних відправах? — такі відповіді:

Участь українців в церковних відправах				
раз в тиждні і більше	один до трьох разів на місяць	менше, як один раз на місяць	ніколи	без релігії
і-ше покол. 40%	31%	22%	5%	2%
2-ге покол. 26%	14%	42%	8%	9%
3-тє покол. 12%	4%	49%	24%	11%

Радше драматичні зміни від покоління до покоління є очевидні. Тоді, коли 71% першої генерації відвідувало церкву менш-більш один раз в тиждні, то з третьої генерації робить це тільки 16%. Тоді, коли 22% з першої генерації відвідувало церкву менше, як раз на місяць, з третьої генерації майже половина так поступає, і тоді, коли тільки 5% з першої генерації ніколи не відвідувало церкви, то з 3-ої генерації так поступає майже 5 разів стільки, бо 24%, або 1/4 усіх. Додаймо до того 11% з третьої генерації, які не мають жодної релігії, то ви отримуєте 35% таких, які ніколи не відвідують церкви, в порівнянні до тільки 7% з першого покоління. Зміни є дійсно істотні.

1. Вперше ці та інші дані були подані у подібній доповіді автора на науковій конференції, присвяченій Ювілеєві Тисячоліття Хрещення Руси-України, влаштованій Українським Католицьким Університетом та Українським Богословським Науковим Товариством в Римі в липні 1987р. то на конференції УНО і БО у травні 1988р.

2. Треба відмітити, що дані перепису 1981р. про етнічне походження важко порівнювати з даними попередніх переписів тому, що цей перепис, відмінно від попередніх, відділяє людей різнородного походження. Тут подано дані тільки про тих, які однородного походження.

Якщо ми поглянемо на духовість тих поколінь, то картина до певної міри є подібна, з одним виїмком, як ми це зараз побачимо. Запитання, поставлене опитуваному, вимагало від нього щоб він схарактеризував силу своїх релігійних переконань на шкалі від дуже сильних до дуже слабких. Окресливши відповіді просто сильними і слабкими, отримуємо такий вислід:

Сила релігійних переконань трьох поколінь

	сильні	слабкі	без релігії
1-ше покол.	82%	16%	2%
2-ге покол.	52%	38%	9%
3-тє покол.	47%	42%	11%

Сильні переконання зменшуються, слабкі збільшуються. Але різниця між першим і другим поколінням є багато більша, ніж між другим і третім. Хоч у третьому поколінні і більше, як половина (53%) мають або слабкі переконання або вони взагалі без релігії, то все таки радше поважний відсоток (47%) з третього покоління заподали сильні релігійні переконання.

Цікавим є те, що, порівнюючи духовість третього покоління з їхнім відвідуванням церков, хоча 47% подали, що їхні релігійні переконання є сильні, то з них тільки 16% учасяє до церков принаймні один раз на місяць. Це вказує на одне з двох, або обидві речі: або їхня духовість є такого роду, що невимагає чи не потребує учасання до церкви, або ті, з 3-го покоління, які мають сильні релігійні переконання, не знаходять в існуючих церквах того роду відправ, які задовольняли б їх. Стиль і форма тих відправ, що їх практикують священослужителі, або їх проповіді не такі, які відповідали б потребам третього покоління.

Як вияснити цю тенденцію в українській спільноті в напрямі затрати духовости й відходу від організованої церковної структури і релігійних практик.

Це очевидно велике питання, які причини складаються на ці тенденції. Уважаю, що однією причиною не можна цього вияснити, але натомість, цілий ряд причин, які треба розглядати в комбінації однієї з іншими. Чи могли б ми за те скидати вину на батьків? Часто кажемо, що батьківська духовість виявляється в дитячій духовості, якщо батьківська духовість є сильною, то й дитяча духовість буде сильною. Або, якщо батьки учасяють до церкви, то й діти будуть учасяти. Але в дійсності моя статистика виказує протилежні дані, а саме: діти яких релігійні переконання є слабкі, походять з родин, яких переконання є сильні. І навпаки, ті, які з 3-го покоління виявляють сильні релігійні переконання, в більшості походять з родин, яких переконання є слабкі. Словом, статистичні дані є протилежні до того, що популярно люди думають. Часто трапляється, що сильна духовість спричиняє певний спротив в дітях, з яких то не було б причин, і навпаки. Тому самого вияснення про занепад релігійности й духовости не обов'язково треба дошукуватися в мікро-спорідненнях між батьками й дітьми. Я радше твердив би, що воно постає більше із загальних тенденцій в українській і в загальній неукраїнській спільноті.

Пригляньмося тим тенденціям. Перш за все, самий процес асиміляції є важливим чинником. Як поглянемо на 2-ге і 3-тє покоління, то зокрема асиміляція 2-го покоління проходить впоруч з процесом подвійної соціалізації. Соціалізація означає формування персональності, процес виховання та засвоювання собі

такої чи іншої культури. Процес подвійної соціалізації це те, що особливо друге молоде покоління, люди, роджені від батьків-імігрантів, виховуються та засвоюють собі дві культури—культуру української спільноти на поселенні і культуру загального суспільства, тобто канадську культуру.

Проблемою цього роду подвійного процесу соціалізації є те, що подвійна соціалізація часто творить напруження в межах даної індивідуальности, особливо тоді, коли норми цих двох культур є суперечні одні одним. І процес пристосування до цієї подвійности є цікавий. Є різні зразки способів, якими люди, особливо молоді, пристосовуються до цієї подвійности. Не буду згадувати усіх, за винятком одного зразка, а саме бунту. Щоб зменшити психічне напруження, молода людина може бунтуватися або проти загального суспільства, або проти етнічної спільноти, з якої вона походить. Мабуть найчастіший є бунт проти етнічної спільноти, в нашому випадку, бунт проти української спільноти, критика української спільноти, і у висліді свого роду відсунення від життя спільноти й суспільної участі. Ми знаємо, що існує дуже тісне співвідношення між етнічною ідентичністю і релігійністю та духовістю. Ті три речі йдуть разом, так, що процес бунту проти етнічності й етнічної ідентичности дуже часто приносить зі собою процес бунту проти традиційної ролі від життя спільноти й суспільної участі. Ми знаємо, що існує дуже тісне співвідношення між етнічною ідентичністю і релігійністю та духовістю. Ті три речі йдуть разом, так, що процес бунту проти етнічності й етнічної ідентичности дуже часто приносить зі собою процес бунту проти традиційної релігії і традиційної духовости.

Іншим чинником, який також виводиться з процесів в загальному канадському суспільстві, а то й загально і в багатьох суспільствах у світі, це процес секуляризації.

Це очевидно велике питання, які причини складаються на ці тенденції. Уважаю, що однією причиною не можна цього вияснити, але натомість, є їх цілий ряд

Канадський соціолог Реджінал Биббі перевів недавно студію духовости в Канаді. Він твердить, що він мав зразки, які репрезентували усіх канадців, хоч не багато він мав тих опитів. Згідно з його статистичними даними, 44% ним опитуваних приймали християнське переконання в Канаді. 7% визнавали інші релігійні переконання, але 29% усіх канадців, згідно з ним, не вірили в ніщо специфічне. Вони справді належали до якоїсь релігії, але вони не мали якихось специфічних переконань. В додатку до цього 20% взагалі не мали жодного релігійного зв'язку і не вірили абсолютно в ніщо. В той спосіб ми маємо приблизно 50%, половину канадців, які не мають якихось специфічних переконань, жодної специфічної духовости взагалі, хоч близько 30% з них належать до якоїсь церкви. Це вказує на факт, що процес секуляризації в канадській спільноті є поважний. Проте цікавим виїмком при опиті було, що коли їх запитувано, чи вони вірять в Бога, то все ж таки 80% сказало, що вони вірять в існування Бога або чогось надприродного, якусь вищу силу. Але на тому кінчилося.

Биббі робить висновок, що релігія в Канаді та релігія в загальному, стає сьогодні селективнішою відносно віри. Люди не сприймають цілого наватаження, яке їм з амбони проповідують і навчають, але до впадоби підбирають і вибирають певні речі для свого вірування, а в решту не вірять взагалі. Тут маємо до діла із свого роду консумпційним підходом до релігії й духовости, де людина може "купувати" такі роди релігійного переконання, які вона забажає, а відкидати ті, яких вона не бажає. І тепер тверджу, що під вплив консумпційної духовости підпадають також українці. Особливо молоді люди попадають під вплив цієї тенденції, як і під вплив загальної тенденції в напрямі секуляризму. Можна б,

очевидно, поставити питання, чому існує у світі тенденція в напрямі до секуляризму? Але це окреме питання.

Існують й інші чинники, які зумовлюють релігійні пересунення та зміни в духовості від покоління до покоління в українській спільноті. Ті чинники постають більш специфічно з української історії і історії української спільноти в Канаді. Між українцями, традиційно, релігійність завжди була більше зовнішня ніж внутрішня. Вона мала й далі має тенденцію бути більш ритуальною з великим підкресленням видимих символів, радше, як духових переживань. На те складаються різні історичні причини, особливо факт селянського походження більшості українців. Неграмотність селян вже тим самим фактом спрямувала релігійність на зовнішність. Тут не йдеться тільки про самих селян, але про цілу клясову структуру української традиційної спільноти в Україні, в якій інтелектуальні шари світських християн були малі, появилися відносно недавно в історії та не мали багато можливості впливати на нарід.

Інші чинники включають цей факт, що політичні рухи серед українців або вважали звороти до релігійної духовості своїми конкурентами, або й були прямо супротивні релігійності.

Вкінці чинником змін у релігійності й духовості українців на поселеннях, виявлених повищою статистикою, є той факт, що українські церкви існують та працюють як типові етнічні інституції, тобто вважають, що їхнім основним завданням є затримувати й продовжувати традиційні зразки життя якнайдовше й тому всілякі нові зразки сприймаються майже автоматично як потенційну загрозу існування Церкви чи української ідентичності. Під тим оглядом майже повний брак відгуку в Українській Католицькій Церкві серед духовних і світських на епохальні зміни та нові ідеї, впроваджені Другим Ватиканським Собором, може бути показником вказаних проблем.

Не зважаючи на те, що духовість та релігійність слабнуть з покоління в покоління, як подано вище, моя студія виказує, що все ж таки 47 відсотків третього покоління вважає свою віру сильною, навіть якщо вони не ходять регулярно до церкви. Серед молодих людей знаходяться малі групи, які цікавляться українською релігійною та духовою спадщиною. Особливо їх цікавить символіка українського церковного обряду та мистецтва. Вони стараються цю символіку розуміти.

Ці групи мають екуменічний характер, особливо збирають разом католиків і православних. Переважно вони вживають англійської мови. Вони також не мають якогось організаційного оформлення, існують більш у неформальній, товариській формі і в загальному не є тривкі впродовж часу. Все ж таки вони, представляють собою важливий вияв віри. Чи в майбутньому вони розвиватимуться, чи ні, тяжко передбачити. Багато залежить від того, як поставляться до них церковні інституції та власті.

*Страждай! Умри! Але будь тим, ким ти повинен бути:
людиною!*

Р. Роллан

ПЛАСТОВИЙ КОНГРЕС III-ІЙ — РОЗДУМИ

ВЛАСНІСТЬ
ПЛАСТОВОЇ СТІЛНИЦІ
В ДІТРОЙІ

ВІЧНА УКРАЇНСЬКА ДІЯСПОРА

Тема I

Одним із перших висновків дотеперішніх нарад ПКТ це те, що нам, українцям в діяспорі, конче потрібно визначити точніше, що саме є основою для особистої й родинної ідентичности. Дальше треба визначити в чому саме основа організаційних прицілів і стремління. Саме тому було видвигнуто нову концепцію, яку названо "Вічною українською діяспорою".

Під сучасну пору відчувається в Пласті особливо пекуче потребу уточнення й усучаснення ідеологічних основ. В пластовій праці, в процесі виховання дітей і молоді, виховник зустрічається пощоденно з потребою відповісти собі й дітям на питання "куди й пощо?". З таких мотивів Пласт (з власної ініціативи) піднявся на роздумування над справою, якої засяг і важливість виходять далеко поза його межі.

Понижче подаємо "КРЕДО ДІЯСПОРНОГО УКРАЇНЦЯ" і "МІСЦЕ І РОЛЯ ПЛАСТУ В ДІЯСПОРІ". Щоб окреслити роль Пласту, конечним було визначити суть ідеологічних основ життя українців поза Україною. Тому ці два документи тісно зі собою пов'язані. Це спроба дати з однієї сторони суть ідеологічних залогень, а з другої назвати об'єктивні дані на живучість цієї ідеології; і вкінці декларувати ті волеві елементи, що вирішуватимуть дію на майбутне.

Думки схоплені в цих двох документах були вперше подані в доповіді пл. сен. Івана Винницького на 2-ій сесії ПКТ в Анкестер 29.XI. 1986 р. Відтак тексти були дискутовані на Надзвичайнім КПЗ'їзді Канади в лютому 1987 р. й при різних інших нагодах, наприклад на дискусійнім вечорі НТШ в Нью Йорку в травні 1987 р. У висліді тих дискусій були введені деякі зміни. Понижче друкований текст "креда" це п'ятий прелімінар. ГПБ на сходинах 8.III. 1987 р. розглянула і затвердила цей текст для евентуального прийняття його на наступному КУПО і розіслання до всіх КПС-ів з

проханням розповсюдити його серед членів Пласту як і поза Пластом.

Відтак в понижче поданій формі тексти були публіковані в Пластовому Віснику Канади; дискутовані на Ідеологічному Семінарі УСП в Канаді в травні 1988 р. та на III-ій сесії ПКТ в серпні 1988 р. на Пластовій Січі (під час ЮМПЗ).

Прелімінар ч. 5

КРЕДО ДІЯСПОРНОГО УКРАЇНСТВА

1. Діяспорним українцем є кожний, що через спадщину, або через вольовий момент вважає себе приналежним до українства.

2. Діяспорні українці вповдовж багатьох поколінь замешкують в різних країнах світу. Вони громадяни тих країн і цілком інтегровані в суспільне, політичне і громадське життя цих країн на всіх щаблях розвитку.

Як громадяни цих країн вони льють інтересам тих країн і їхнім законам. Вони уважають любов до країн їхнього поселення й до їхніх культур як позитивний вияв, і так творчо поєднують так звану "подвійну льюльність". Коли державний устрій країн поселення вороже ставиться до концепції діяспорного українства, а особливо коли виразно негує точки 5-9 цього кредо, українці, замешкалі в цих державах, уважають себе емігрантами.

3. Існує кількатисячолітня духовна спадщина українського народу з її традиціями, побутом і мораллю, що основана на українському християнстві. Ця спадщина закорінилась глибоко в збірній підсвідомості українців. Саме ця спадщина є рушійною силою для існування діяспорного українства як понаддержаного організму.

4. Приналежність до діяспорного українства не передбачає якогось мінімуму свідомості чи відданості йому. До нього приналежні всі, що себе уважають туди приналежними. Однак, згідно з життєвою закономірністю існуюватиме між діяспорними українцями широкий діяпазон свідомості і відданості ідеї української діяспори. Тому, треба передбачати, що все будуть одержимі тією ідеєю, що і забезпечить їй "вічне" існування.

5. Діяспорні українці змагають до того, щоб постійно існували суто українські громадські й релігійні організації й установи, які

становитимуть основу живої комунікації між ними. Вони також творять організаційну надбудову для кібернетичного пов'язання всіх українців діяспори без огляду на кордони держав.

6. Українці діяспори сприяють тому, щоб первні української духовности, мистецтва й політичної думки розвивалися як такі, а також так, щоб кожночасно вносили вклад у загальнолюдське добро.

7. Діяспорні українці уважають своєю відповідальністю існування на території України вільної української держави; зокрема діють так, щоб тому сприяла закордонна політика держав їхнього поселення.

8. Особливим предметом зацікавлення зорганізованої української діяспори це політична свобода індивіда в рамках суспільства. Вони особливо турбуються тим, щоб у державах їхнього поселення був забезпечений вільний розвиток культур меншин, що бажають такі культури зберігати й розвивати.

9. Українці це творці концепту багатокультурної держави, суверенної адміністративно-політичної одиниці де, в співзвучності з загальнолюдським правопорядком і етикою, на віки зберігаються і співживуть як рівноправні партнери, первні різних спадщин.

Діяспорні українці, індивідуально й колективно, змагають до закріплення цього державного концепту для країн свого поселення; змагають, щоб цей концепт прийшов на зміну суто національним або імперіальним державам чи накиданню злиття націй і культур.

10. Той хто раз вважає себе діяспорним українцем, рівночасно відчуває обов'язок кожночасно приносити іншому українцеві моральну й матеріальну допомогу, згідно з потребою. Також кожний українець має право на таку допомогу від інших діяспорних українців.

Прелімінар ч. 2.

РОЛЯ ПЛАСТУ

1. Пласт приймає як основну вихідну своїх організаційних плянів, що існуюватиме вічна українська діяспора та що її основа й цілі є правильно охоплені в "креді діяспорного українства".

2. Пласт становить одну клітину в мережі українських організацій діаспори та діє як понаддержавна організація. Пласт особливо стимулює зміцнення живого зв'язку поміж українцями різних країн поселення.

3. Особливо знаменна в окресленні ролі Пласту це точка 4-ри "креда", де передбачається широкий діяпозон свідомости українства. Це означає, що все будуть українці, яких відданість українству буде понадпересічна, а їхня роля в житті української діаспори провідна.

Пласт ставить собі за завдання служити потребам цієї групи українців в ділянці виховання й організування дітей та молоді.

4. Треба передбачати, що найсвідоміші діаспорні українці будуть рівночасно провідні громадяни країн поселення, себто — особливо творчо розв'яжуть момент "подвійної лъояльності". Їхні високі вимоги до себе й повага до свого, добровільно взятого кредо, диктуватимуть заня української мови. З цього впливатиме потреба україномовної виховної організації для дітей. Тому Пласт буде україномовною організацією.

СПІВДІЯ БАТЬКІВ І ВИХОВНИКІВ В УПН І УПЮ

ПКТ — Тема II

Думку про зведення ройових /гурткових батьків-опікунів видвигнено на II-ій сесії ПКТ в Анкастер і продискутовано в окремому панелі. Відтак як вислід панелі появилися на цю тему статті в Пластовому Шляху /Д. Горбачевська ч. 80-81/1987, О.А. Винницька ч: 84/1987/. Далі, думки були продискутовані при різних нагодах, як, наприклад : КПЗ'їзд Канади в лютім 1988 р., і поміщені у ВОР ч: 76/1988 р.

Тут друкуємо текст, який буде пропонований до потвердження на заключній, четвертій сесії ПКТ під час наступного КУПО в листопаді 1988 р. в Торонто. Текст включає резолюцію, уточнення обов'язків у світлі пропонованої зміни, як рівнож резюме мотивації для цієї зміни.

ВКЛЮЧЕННЯ ГУРТКОВИХ І РОЙОВИХ БАТЬКІВ У ВИХОВНУ СИСТЕМУ УПН І УПЮ

Прелімінар ч. 3

1. Резолюція

В структуру виховної системи УПН і УПЮ вводиться новий пост ройового батька /матері /в УПН/ і гурткового батька/матері /в УПЮ/. Подібно як дотепер є вимога, що кожний рій має братчика/сестричку, а кожний гурток виховника/виховницю, так в додатку кожний рій і гурток матиме батька/маму опікунів. На цей пост покликається одного з батьків членів роя чи гуртка.

2.1. Роля братчика/сестрички та виховника/виховниці

У цій системі засаднича роля і прерогативи братчика/сестрички та виховника/виховниці залишаються без змін. Себто за ними залишається організування й ведення сходин, прогулянок, всіх зань зв'язаних з пробами, іспитами вмілостей, тощо. Зокрема братчики/сестрички та виховники/виховниці надаліше відіграватимуть ключеву ролю старшого друга.

Введення нового додаткового посту не передбачає присутности ройового чи гурткового батька/мами на сходинах чи інших заньттах, хіба, що в заступстві і все лише на прохання братчика/сестрички, виховника/виховниці або гніздового/гніздової чи зв'язкового/зв'язкової.

2.2. Роля батька/мами

Для ройового/гурткового батька/мами передбачається наступна роля :

1. **Допомогти**, щоб технічно-організаційні аспекти гурткової/ройової системи діяли справно. До нього належатимуть :

- комунікація між проводом Пласту й батьками; повідомлення і вияснення в справах сходин, збірок, імпрез, таборів, особливих проектів; головнo в наглих випадках чи при змінах,
- зорганізування транспорту /авт/ на прогулянки,
- допомогти впорядникові підшукати фахівців для переведення особливих заньт /гутірки, мистецькі виставки, прогулянки до музеїв, відвідини індустрії чи різних установ тощо.

2. **Допомогти** в складних виховних ситуаціях, що є особливо трудні до розв'язання молодому братчикові/сестричці чи виховникові/виховниці:

- полагодження непорозумінь між батьками, спричинених діяльністю гуртка/роя,
- комунікація з батьками в справах дисциплінарних, зокрема хронічної необов'язковості,
- стимулювання товариських зв'язків поміж дітьми завдяки добрій комунікації поміж батьками.

3. **Заступити** братчика/сестричку, виховника/виховницю в наглих чи непередбачених випадках /гляди розділ 2.1./ включно зі сходинами.

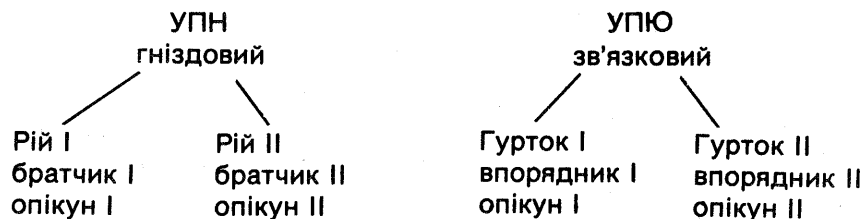
Служити йому/їй дружньою порадою в хвилині особистої кризи.

4. **Скликати і переводити** кілька разів у році сходинами з батьками свого роя/гуртка, щоб :

- обговорити плян діяльності, познайомити з пластовою методою праці і так стимулювати позитивну співпрацю Пласту з домом,
- стимулювати двонапрямну комунікацію між батьками й Пластом для узгодження думок батьків у планах діяльності.

3. Схема відповідальностей :

3.1. Як братчик/сестричка і виховник/виховниця так і ройовий/гуртковий батько/мама в пропонуваній організаційній системі підлягають гніздовому/зв'язковому/а не Пластприятіві/.

3.2. Братчик/сестричка і виховник/виховниця та ройові/гурткові батьки-мами із гніздовими/зв'язковими творять Кадру Виховників гнізда/куреня.

Вони беруть участь в плануванні діяльності куреня/гнізда, беруть участь в сходинах Кадри Виховників і є познайомлені з плянами та цілями поодиноких занять, себто опікун є інтегральною частиною виховної системи.

3.3. Роль Ради Гурткових у випадку юнацьких куренів залишається без змін. Себто гурткові батьки/мами на сходинах Ради не учащують.

4. Мотивація :

Провідною гіпотезою є це, що дотеперішня кількадесятилітня практика в Пласті виправдала себе; молодий виховник, відносно близько віком до своїх вихованків, найкраще сприяє системі самовиховання і є запорукою, що пластові заняття будуть повні фантазії та молодечої верви і як такі захоплюючі для молоді. Під час останнього десятиліття скавтінг в Канаді й ЗСА замінив молодих виховників старшими, здебільша батьками. Це не дало успіху і може служити як перестрога - чого не слід робити.

Однак, молодий виховник — братчик, не зважаючи на запал добру волю, часто не має задовільного вишколу, теоретичного знання і життєвої практики. Рівнож він зайнятий наукою, студіями в університеті, а час іспитів це звичайно криза в плануванні. Виїзд на працю під час ферій спричинює наглу перерву в тягlosti. В ресорті спілкування зі старшими, непорозуміння з одним або більше батьків його новаків чи юнаків може особливо погано відбитися на праці гуртка чи роя.

Натомість характеристичне сьгоднішньому Пластові це те, що батьки юнацтва і новацтва здебільша - /це сеніори або колишні пластуни, а часто навіть колишні братчики/сестрички чи виховники/виховниці. Себто вони в основному ознайомлені з пластовою методою і виховним процесом. При введенні відповідного дошколу й участі в сходинах кадри виховників, гурткові/ройові батьки мали б змогу дуже корисно доповнити роль братчика/сестрички і виховника/виховниці.

Бережись...щоб люди, помітивши твою неповагу до батьків, не стали гуртом зневажати тебе і щоб тобі не лишитися зовсім без друзів, бо тільки-но вони помітять твою невдячність до батьків, ніхто не може бути певен, що, зробивши тобі добре діло, дістане подяку.

Сократ

пл. сен. Орест Джулинський

ДЕЩО ПРО НАШІ ЗАВДАННЯ

Святкування Ювілейного 1988 року — Тисячоліття Хрещення України за пластовим гаслом “За віри Христову” відзеркалює співучасть Пласту в загальноукраїнському відзначуванні цієї переважної в житті всіх українців події. Пластуни були учасниками святкування в Римі, в Оттаві, у Вашингтоні, будуть також святкувати під час 5-го СКВУ в Торонті. Всі ці події історичної ваги для українців, а в тому й особливо важливими для молоді.

Внутрі Пласту, ми стоїмо напередодні кінцевої сесії ПКТ та X-го КУПО. До цього нам потрібно мати певну підготовку і певну настанову. Перед нами стоїть питання — який напрям візьме чи повинен взяти Пласт у черговому етапі свого існування; яке наше відношення до української громади в діаспорі і до України? Що треба робити, щоб Пластовий Ідеал затримати живим і животворчим? За збереження Пластового Ідеалу відповідаємо **ми**, сучасні пластові провідники, а час застанови і відповідної дії є **тепер**. В цьому нам потрібно **одности** в розумінні **цілей, ідей**, в першу чергу, а також одности у підході та методі.

Збереження Пластового Ідеалу, його **українське обличчя** є узалежене від якості української громади. Якщо нам залежить на тому, щоб зберегти **українське** обличчя громади в діаспорі і, якщо ціль Пласту є виховати молоде покоління на характерних українців, то чи не є нашим обов'язком спрямувати нашу енергію на чинники, які сприяють такому вихованню? Нам потрібно посиленої інтеракції з **українською** родиною, школою і церквою.

Пласт стоїть на позиціях **україномовности** свого членства бо це є засадниче для збереження **Пластового Ідеалу**. Щоб наші позиції боронити, ми мусимо, як члени Пластової Організації, впливати на зовнішні чинники — родина, школа, церква, щоб там зберігалася і розвивалася україномовність.

Під час ХУІІ-го КПЗ'їзду в Торонті, ми мали дискусійну лаву на тему “Існування і ріст Пласту залежатиме від стану: української родини, української школи, української церкви” (Зміст поодиноких підтем поміщений на інших сторінках цього числа “Пластового Шляху”). Тема не є нова, але вона тепер стала **критичною** і тому варта поновної застанови у зв'язку з ПКТ. Настав час, коли **ми** є **ті**, які беруть на себе відповідальність за існування **українського** Пласту, а той час є **тепер**, а не пізніше!

ст. пл. Андрій Щука

ПЛАСТ І ЦЕРКВА

У мойому відносно короткому слові на З'їзді КПС у Торонті, я заторкнув справу відношення Пласту до української церкви. З огляду на важливість цієї справи, я хочу децю ґрунтовніше її розглянути в цій статті.

У мойй доповіді, я старався з'ясувати важливість ролі Церкви у вихованні повновартісних і характерних пластунів. Аналізуючи цю справу застановіюся над наступними проблемами:

- (а) Духовий стан нашої молоді, громади і взагалі доквілля в якому ми живемо;
- (б) Можливості духового піднесення і розвитку в Пласті;
- (в) Проблеми і перешкоди в тому та їх можливі розв'язки.

Ми живемо в добі, коли світ, якщо не прямо вороже, то зовсім байдуже наставлений до Церкви і релігії. Великий відсоток людей не вірить взагалі, а багато є тільки християнами з “метрики”. Християнські принципи і практики не діють у житті модерної людини, яка повністю опанована матеріальними справами: лікарством, заздристю, обманом і брехнею.

В таких умовах виховуються наші діти і молодь. Хоч зусилля батьків, щоб запобігти тим впливам на їхніх дітей є не раз досить сильні все ж таки, ця стихія модерного “гуманізму” стає переважачою тоді, коли дитина опинюється в школі. На неї цей натиск приходить з різних боків — ровесників, вчителів, індустрії, Голівуду: музики, кіна та телевізії. Молоді намагаються дати нове, а саме: безвідповідальність, пияцтво, наркотики, секс, вигідне життя паразита тощо, а в школах відчувається дуже великий

натиск на те, щоб відсепарувати молодь від Бога і релігії. Хоч як парадоксально це може виглядати, треба однак признати факт, що сили зла у світі є набагато краще зорганізовані ніж сили добра. Вони працюють систематично, вони опанували ключеві ділянки, які відносяться до молоді і їм дуже важко протиставитися, особливо індивідуальній людині.

Наслідки тих впливів можна бачити довкруги, на жаль, навіть серед членів Пласту. Багато юнаків є цілком збайдужілі, зовсім не зацікавлені вірою і релігією, або цілком невіруючі. В цьому також вина деяких виховників і батьків, які не бачать тієї стихії, яка мов повінь хапає ті молоді душі, які не мають сильного коріння в родині, рідній школі, церкві чи організації.

Чи і що повинен Пласт в цьому напрямі робити? Відповідь на це питання досить складна, тому що Пласт має досить своїх завдань поза тим, щоб учити молодь української мови чи релігії, хоч мова вивчена в школі, може далі плекатися в Пласті, тоді коли релігійне виховання залишене зовсім на поталу. Одним із найважливіших завдань Пласту є будування характерів. Яка може бути ліпша база до цього, як не християнські Пrawdи Віри. Але не раз виглядає, що ми вже до великої міри дали себе обманути брехнею модерного "гуманізму", що віра і релігія це особисті речі і ми не повинні їх силоміць накидати іншим.

Щоб єднати молодь обох наших церковних обрядів, Пласт є аденмінаційною організацією, але, на жаль, так виглядає, що вона поволі перетворюється в а-релігійну організацію, тобто організацію, в якій релігія не відіграє ніякої ролі. Причиною цього може бути до певної міри релігійна байдужість старшої генерації в Пласті. Крім того, основний концепт пластової елітарности трохи підупав і ідейна елітарність перетворюється на культурно-інтелектуальну — ми менше наголошуємо зміст, а більше форму, наші звичаї, наш обряд — зовнішні вияви внутрішньої духовости. Ми це робимо також часто і в аналогічних випадках, як наприклад, ми не раз більше цікавимося поезією політ'в'язнів ніж їхнім засудом чи жертвою або дискутуємо про мистецьку вартість чи красу ікон, а не про їхнє релігійне значення, або їхній духовий вплив на нашу істоту — наше преображення.

Що треба зробити, щоб серед пластової молоді перейти від пересадного захоплення формою до субстанції речей, підбудувати під нею сильнішу духову підставу:

- 1) Давати добрий приклад і бути в ньому послідовним.
- 2) Включити духовні теми у пластову програму.
- 3) Заохочувати молодь користуватися всіма можливими засобами духового розвитку.

Давати добрий приклад — це значить бути послідовним у слові й в ділі. Людина, яка стала членом Пластової Організації з правом носити ім'я пластуна, прийняла на себе обов'язок і відповідальність, без огляду на її вік чи стан, у всіх обставинах поводитися як пластун. Так само, як уживання чужої мови в пластовому житті, також і участь та поведінка на церковних богослуженнях чи національних святах є дуже важливими справами. Особливо виховники повинні вважати на це, бо вони дають приклад молодим. Потрібним є, щоб зокрема церковні богослуження не були простим "відстоянням", стратою часу, але були дійсно контактом — злукою з Богом.

Підготовкою до того може бути більша роля молитви у пластових заняттях. Треба також включити духовні теми у виховну програму, не тільки в гутірках, але також, якщо можливо, у вимогах до проб та іспитів вмілостей. До тієї справи можна було б заангажувати молодих священиків. Можна б дискутувати на такі теми, як: молитва, піст, Служба Божа, Святе Письмо та інше.

Крім цих внутрішніх пластових занять, добре було б також використовувати речі, які організуються поза Пластом. Щороку восени, студентське товариство ТУСМ влаштовує ідеологічний семінар, на якому вищезгадані й подібні теми обговорюються. В церкві св. Димитрія, щоп'ятниці та в церкві св. Покрови, що першої суботи в місяці відбувається спільна молитва на вервиці, якої головним наміренням є воскресення українського народу. В українських церквах організуються молитовні стійки з відповідними відправами. В навечер'я Нового Року, відбулася в церкві св. Покрови десятигодинна молитовна стійка з нагоди 1000-ліття. Організація Українська Молодь Христові часто влаштовує з'їзди і дискусійні сесії. Щоп'ятниці о 7:00 год. ввечері, в залі при церкві св. Анни відбувається дискусія (для молоді) над короткою цитатою із Святого Письма. Інші організації працюють також у подібних напрямках.

Наші завдання, як молодих так і старших, дуже великі. Працю над розв'язкою наших проблем ми повинні починати від особистої самообнови. Перетворім нашу віру зі сповидного концепту, пустої декларації у правдиву злуку з нашим Спасителем Ісусом Христом, бо тільки під його проводом і йдучи його слідами ми зможемо протиставитись тій загорозі, яка стоїть не тільки перед нами, але перед цілим світом.

Бути людиною — це відчутти свою відповідальність.

А. Сент-Екзюпері

СЕЛЕКЦІЯ ЧЛЕНСТВА

*/Думки на Третій Відправі Пластового Активу в Філядельфії,
11-12. 6. 88/*

Якщо Пласт має бути сильною організацією й мати конкретні передумови для реалізування своєї мети, тоді треба переводити селекцію членства. Ця селекція мусить мати місце про прийняття до Пласту, як також треба послідовно переводити її впродовж цілого періоду пластування.

Щоб успішно переводити селекцію при вступі до Пласту, мусить змінитися спосіб думання багатьох пластових провідників, батьків і заінтересованих громадян. Ми мусимо усвідомити собі, що Пласт не є й не може бути масовою організацією, якщо він має залишитися Пластом. Правда, чудове враження справляють виступи тисяч молоді в одностроях, у зорганізованих колонах на маніфестації чи ЮМПЗ. Але суть Пласту не сміє обмежуватися до зовнішніх ефектів. Куди важливіше є плекати самовиховання, школення світогляду й характеру, почуття потреби служити своїй спільноті та постачати тій спільноті керівні одиниці, яких Пласт приготував до ведення громадою, для служби нації. Уважаю зовсім нормальним, що в **Пласті** мають молоді люди вчитися, як бути президентом України, як бути президентом Америки.

Пласт мусить повернутися до своїх основ і стати по суті елітарною, ексклюзивною організацією, до якої батьки хотіли б за всяку ціну послати своїх дітей, так як сьогодні вони хочуть посилати їх до найкращих шкіл — і не жалують на те грошей. Так само хотілось би, щоб членство в Пласті загал уважав за THE "IN THING TO DO" і не жалував ні грошей, ні праці для Пласту.

Ото ж, ніяк не можна знижувати передумов до прийняття до Пласту. Приймати тільки тоді, коли є місце в пластовій клітині, яку веде кваліфікований і добрий виховник. Приймати дітей з родин, де плекається українська мова, а яких батьки готові працювати для Пласту, для яких Пласт є важливіший, ніж програми на телебаченні, безконечні розмови телефоном, чи гонення по крамницях. Коротко: з родин, які **вірять** у Пласт. Потрібно поставити диктум, що не є завданням Пласту гуртувати всіх дітей, а лише найкращих з них.

Процес селекції має далі проходити протягом усього періоду пластування, т.зн. впродовж цілого життя пластуна. Від кожного пластуна та пластунки треба вимагати, щоб вони виказувалися постійним ростом — через самовиховання, розвиток пластового світогляду й характеру, яких мірилом є здобування щораз то вищих пластових ступенів. Отже — хто не виказує поступу в житті за Пластовим Законом, не працює над собою, не здобуде у приписаному часі пластової проби — має відійти від Пласту.

Це все, однак, накладає зобов'язання й на Пласт. Пласт мусить дати дітям захоплюючу, будуючу, й під кожним оглядом повноцінну програму. Допускаю можливість докорінної модифікації змісту пластових проб у тому напрямі. Пласт мусить офірувати батькам і дітям — виховників, які мають найвищі кваліфікації, є найкращими спеціалістами того діла та вміють успішно вести пластові частини. Для того потрібно багато ресурсів; для того потрібні гроші — будь то на оплату таборових булав, на створення зовнішніх передумов (як таборів влаштування, домівок, спортові залі й майдани, видавництво, улаштування імпрез і т.п.) Як елітарна організація, Пласт зможе вимагати більше фінансової підтримки від батьків і від громадянства. Він зможе заставити батьків до широкої акції організування фондів для Пласту із зовнішніх джерел — так, як це тепер успішно проводиться в інших організаціях наших країн поселення.

Нехай членство Пласту зменшиться вдсятеро, але нехай не буде найменшого сумніву, що його члени — це дійсно "Цвіт України і краса."

28.У. 1988.

Рома Чумак-Горбач

ВЛАСНИК
ПЛАСТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
В ДІПЛОМАТІ

ПЛАСТ І УКРАЇНСЬКА РОДИНА

Мовний шлях дитини: проблеми збереження української мови в родиннім контексті

Мовний шлях, або мовний розвиток української дитини, яка виростає в англійській спільноті, можна поділити на дві стадії: дошкільний вік і шкільний вік.

Дошкільний вік

Назагал, у цій першій фазі мовного розвитку, (перших п'ять років життя, поки дитина почне своє шкільництво), батьки працюють з дітьми — багато говорять, заохочують до розмови, додають, поширюють, виправляють і допомагають дитині поширити засіб слів. Крім мовного спілкування, батьки постійно дошкільнятам читають (казки й віршики) і з ними співають. Батьки свідомі факту, що родина — це перша школа, що це їх обов'язок передати дітям українську мову. Діти таких батьків це ті, які плинно говорять по-українськи, радо прибігають на коліна послухати казку, знають багато віршиків напам'ять і весело собі приспівують, коли самі бавляться. Такі діти мають мінімальний контакт з англomовним світом — на телевізю мало дивляться, спілкуються з українськими дітьми, ходять до українських світличок чи садків. Таких дітей можна називати одномовними. Дуже батьків тішить, а сусідів дивує, що дитина, яка роджена в Канаді, не вміє говорити по-англійськи.

Шкільний вік

З переходом до цілоденної школи починаються поважні мовні зміни. Дитина перебуває більшість часу поза "українською" хатою, присвоює англійську мову і стає членом англomовного світу. Крім цього, дитина шкільного віку стає членом української громади, себто бере участь в організаційному житті, наприклад у суботній школі, в Пласті, в хорі, в танцювальній групі тощо.

Дуже часто батьки вважають, що коли діти досягнуть шкільний вік, то головна праця закінчилася і очікують, що українські організації продовжать і переберуть дальше мовне виховання. Мабуть і тому інакше спілкуються з старшими дітьми ніж з дошкільнятами — багато менше говорять, майже не читають (хіба в зв'язку з домашніми завданнями зі суботньої школи), а про спільний спів — годі згадувати. З того школярі виносять певне уявлення про мовну важливість — українська мова стає побічною, менш цікавою, мовою — хати й громади (Пласту, суботньої школи, церкви), а англійська мова стає мовою ширшого довкілля, цікавішою, частіше вживаною й важливішою. З таким наставленням до мови, діти часто бунтуються і квестіонують сенс участі в українським організаційнім житті. Отож, перед батьками стоїть поважне завдання: Як школярів притримати при українстві? Як їх зацікавити українським життям? Що їм відповідати, коли вони питаються, коли хочуть аргументів про потребу українського мовлення, пошани і любови до мови батьків.

Що можна зробити?

Поперше, і найважливіше — **батьки мусять продовжувати свою працю мовного виховання у родині.** Вони не повинні забувати, що українські організації й суботня школа можуть тільки доповнити, але ніколи не заступлять постійного мовного спілкування, родинних переживань й батьківського прикладу.

З дітьми шкільного віку треба постійно мовно ділитися — говорити й дискутувати. Школярам треба доказувати, що українською мовою можна говорити на актуальні, сучасні й цікаві теми. З ними треба читати — переводити читальні сесії, щоб зміст прочитаного матеріалу обговорити. Треба їм дати добрий приклад — інакше вони запитаються: "Чому я мушу читати, коли батьки ніколи не беруть української книжки в руки?"

Дуже важливий є книжковий контакт з Україною, а саме, зацікавитися тим, що друкується для дітей в Україні. Дещо можна дістати тут в Торонто. Батьки можуть зустрічатися, щоби ділитися лектурою (передавати, позичати чи робити відбитки) і взаємно собі допомагати в мовнім вихованні старших дітей.

Це завдання нелегке в середовищі, де впливи англomовного довкілля дуже сильні й привабливі. Але тільки тим чином, тільки продовженням доброго хатнього мовного початку можна забезпечити майбутність української мови в українській родині та громаді.

Пл. сен. Таня Онищук

ІСНУВАННЯ І РІСТ ПЛАСТУ ЗАЛЕЖАТИМЕ ВІД СТАНУ — УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ !

Хочу кинути кілька думок, як відповіді до трьох питань:

1. Чому взагалі говорити про школу в Пласті?
2. Чому батьки мають журитися шкільництвом?
3. Як Пласт, батьки, школа можуть собі взаємно допомагати?

Отже — чому в Пласті говорити про школи? Відповідь частинно проста, бо для Пласту українські школи є необхідними. Без вміння говорити, читати, писати, думати по-українському, без даного знання — члени Пласту перестають бути пластунами.

Це знання, ці вміння діти, до великої міри, набирали в українських школах. Тому існування Пласту — Організації **Української** Молоді до великої міри залежить від існування шкіл (чи якоїсь іншої навчальної системи). І ось тому, нам слід над цим застановлятися.

Коли ми — батьки вписали своїх дітей до Пласту, ми, свідомо чи випадково, вибрали своїм дітям певний шлях. Ми вибрали їм пластування — як стиль життя. І рівночасно, ми їм і собі вибрали українство. Це рішення потягає за собою певні консеквенції і вимагає від нас певного зусилля.

Минули дні, коли ми могли віддати своїх дітей школі чи організації для виховання. Обставини — довкілля на нас впливають. Не конечно негативно, бо є в довкіллі багато позитивного. Але бракує сучасних матеріалів, бракує часу, бракує великої кількості учнів, які свобідно володіють українською мовою. Школи, які досі добре вив'язувалися зі своїх завдань, могли б це робити краще і ефективніше, коли б батьки, а через батьків ціла громада, активно допомагала їм своєю співпрацею. Ми — батьки хочемо всього найкращого для своїх дітей, а співпраця зі школою принесе користь, не тільки школі, але й нашій родині та безпосередньо нашим дітям.

Досліди доказують, що двомовні діти краще думають — цебто мають краще розвинений ум. Обмежений час не дозволяє мені входити у різні теорії, але гляньмо на першу табелю, де порівнюємо знання мов — рідної та іншої до льодовиків. Кожна мова має свої структури, свої правила. Рівнож, мови мають основи, на яких спирається знання мов. Отже, коли дитина знає дві чи три мови, це знання збагачується. Але це приносить дитині користь тільки тоді, коли обидві мови рівночасно і рівномірно розвиваються. Гляньмо на другу табелю. Бачимо, що існує три роди двомовності. Коли в дитині не розвинена ні одна, ні друга мова — це очевидно має негативний вплив на розвиток ума. Коли в дитини одна мова домінує над другою (а під цю категорію впадає велика кількість наших дітей) нема другої мови впливу на розвиток дитини. Натомість, коли дві мови розвинені, коли дитина справді двомовна, є позитивні впливи обох мов на розвиток ума. Це значить, що, двомовна дитина краще дасть собі раду і в іншомовній, як і в українській школах.

Та ця двомовність легко не приходить. Коли порівняємо іномовні впливи — години в іномовних школах, радіо, телевізю, кіно, іншомовну пресу, мову довкілля — із мізерними годинами в українських школах — суботніх, цілоденних, навіть двомовних, тоді бачимо чому дім, батьки **впарі** зі школою мусять відігравати ключеву роллю у плеканні української мови та дитячого почуття українства.

Як це зробити? Подаю цілу низку думок в дуже скороченій формі.

Чим довше діти вчаться українознавчих предметів, тим більше вони знають. Тому, ми повинні серйозно ставитися до дво-чи тримовних державних шкіл. Такі школи існують тільки по деяких осередках у західніх провінціях Канади. Та нема сумніву, що вони існують через впливи та політичну акцію українців. Групи зацікавлених батьків повинні слідкувати за політикою міністерств освіти та старатися вибороти чимкращі обставини для українських шкіл. Наприклад, в Онтаріо двомовні школи є заборонені міністерством освіти. Фактично, навіть цілоденні школи не мають офіційного права на існування.

Батьки, зацікавлені фінансами, можуть розвідати можливості фінансового скріплення наших шкіл та придбання різних матеріалів та шкільних устаткувань. Коли хочемо захопити наших дітей навчанням українського, мусимо рівнятися з англійськими школами.

Батьки можуть включитися в активну працю в школах. Дехто повинен серйозно застановитися чи не стати учителем. Батьки теж можуть доривочно чи постійно допомагати в адміністрації, при матеріялах чи в бібліотеці. Навіть можуть допомагати в клясах.

У нашій суботній школі, в наших клясах, ми запровадили систему дижурних батьків. Щосуботи, з кожної кляси голоситься одна чи дві особи до праці. Залежно від кляси й потреб учителька працює з одною групою дітей, батьки можуть другій групі прочитати казочку, з ними перевести гру тощо. В цих клясах діти не читають по черзі перед цілою клясою. Кожна дитина поодинокі читає дижурній мамі чи татові. Така система має багато користей. Діти не бояться читати, бо читають тільки одній особі. Кожна дитина має змогу прочитати більше тексту. Інші діти корисно проводять свій час і не мусять слухати безконечне повторення одного й того самого тексту.

Кожна школа може запровадити свою систему. У нас, мушу ствердити, що велика більшість батьків та всі учителі є дуже задоволені дижурами. Учителям це велика поміч, а батьки мають змогу обсервувати своїх дітей в клясі та краще зрозуміти працю учительки. Діти захоплені, що їхні батьки помагають у клясі. Українська школа вже не є тільки місце, куди батьки їх висилають. Школа виростає в очах дітей, бо до школи час до часу ходять і їхні батьки!

Багато батьків може помагати виготовляти матеріяли для шкіл (деякі з цих матеріалів можна й у Пласті вживати). Крім

технічної помочі: переписування, розмноження є неймовірно багато роботи, якої учителі прямо не встигають зробити. Треба ілюстраторів, письменників, дослідників, які б збирали та видавали добрі естетичні, різноманітні матеріали для дітей та молоді.

Треба теж розпрацювати різні українські ігри та програми на компютери. Треба виготовити чи упорядкувати фільми, прозирки, видео-плівки. Групи таких талановитих батьків могли б надзвичайно багато допомогти школам і молодечим організаціям.

Слід згадати кризу в наших видавництвах. Дитячі журнали мусять дістати застрик у формі фінансової допомоги та співробітників до редакційних колегій. Може якраз знайдеться гурт батьків, який захоче щомісячно виготовляти "сторінку" до "Готуйсь" чи "Юнака"!

Справа з дитячою літературою теж не дуже світла. Вибір книжок, які можна купити з року на рік у даній кількості, дуже обмежений. А цікавої літератури для дітей у віці між 11 а 14 років майже нема. Один хлопчина в 7-ій класі, прочитавши Бердника "Марсіянські Зайці" — сказав — "Ну, нарешті ми щось читаємо, що не є про козаків, ні про війну".

Це означає, що треба писати, перекладати та видавати нові книжки, та вишукувати й перевидавати деякі старі видання. І очевидно треба книжки купувати! Нас так мало, а праці так багато!. Тільки при співпраці зможемо щось осягнути!

Проходимо до найважливішого чинника в плеканні українства — дім — родина. Що робити — говорити з дітьми по-українському, грати українські ігри, дискутувати, помагати із завданнями, бути прикладом, жити українством та змалечку дітям читати, читати й читати. Всі знаємо яка є важливість прикладу старших дітям, подано багато багато порад. Хочу тільки додати, що при завданнях, при читанні є золота нагода не тільки скріпити родинні стосунки, але є і нагода передати дітям свої життєві вартості, свою філософію життя.

Батьки є перші й вирішальні вихователі своїх дітей. Не віддаваймо легко цих приемних обов'язків. Тяжко дитину посадити та починати дискусію про мораль чи етику. Та чи не можна поговорити про добро і зло після спільного читання казки? А ще приємніше дискутувати про літературні твори, про політику, історію зі старшими дітьми.

Майже всі батьки, чи їхня українська мова краща чи гірша можуть з малими дітьми читати казочки й байки. Коли це

робитимемо послідовно, то ми з ними доростемо до поважніших лектур і поважніших тем.

Пропоную творити гуртки батьків, які могли б собі взаємно помагати порадами та досвідом. Може хтось спробує створити гурток читачів — батьків і молоді.

Важливо, щоб наші діти знали, що українство не існує тільки в школі, що воно не кінчається при maturі.

На кінець, подумаймо про цілість нашої громади. Стараймося впливати на різні установи, щоб діти, молодь відчули, що є правдива потреба на знання української мови. Творім варстат праці, позиції, в яких знання української мови необхідне. Підтримуймо нашу молодь у їхніх спробах і проектах.

Наші діти та молодь оцінять українську школу, навчання у ній тільки тоді, коли ми — батьки та ціла наша громада поважно поставимося до української освіти. Пам'ятаймо, що очі України теж звернені на нас. Наші школи може послужать, як спонукка до підкріплення та посилювання україномовного шкільництва в Україні.

Родина, церква, школа, Пласт, громада це зазублені частини складної складанки українства. Кожний вклад нашої співпраці конечний до цілості. Бережим цю цілість, бо від неї залежить майбутність і наших дітей!

Андрій Леріт

"Украинского языка не было,
Нет и не может быть".

Із указу царського міністра Валуєва

НАША МОВА

*У етері, в книжках, на устах,
У весільних піснях, в коліскових
На злобу ворогам процвіта
Наша гордість і честь — рідна мова.
У поетів надхненних віршах...
У черлених століть передзвонах...
Наша мова — народу душа,
Хоч віддавна душама драконом.
Нею шлях нам осяяв Тарас,
Вона Лесина зброя й Франкова
І є завжди окраса окрас
Солов'їна, дзвінка наша мова.
Як народ, як Славута ріка,
Як землі кров'ю зрошені груди,
Наша мова безсмертна в віках
Наша мова була, є і буде.*

Михайло Бажанський

СКОРОЧЕНА ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ

Початки Українського Пласту, етап I-ий, від 1911 до 1920 рр.

“Пласт”.

Постання Українського Пласту історія пов'язує із заіснуванням Скавтіngu, оснував скавтіng Бейден Поуел в Англії в 1908-му році. Хоч український Пласт офіційно постав три роки пізніше, і хоч взорувався тільки на основах скавтіngu, проте він прибрав зовсім своєрідний, український характер, бо був побудований на українських історичних традиціях, на що вказує і його назва. Прекрасний педагогічий підхід у вихованні молоді,— творці українського Пласту наповнили своєю власною системою виховання-українською духовістю, тому і він припав до душі молоді, як також українській громаді.

Перші українські пластові гуртки зродилися в Галичині в 1911-1912 роках. Першими організаторами були тодішні студенти університетів, а саме Іван Чмола, Петро Франко і проф. Олександр Тисовський, Михайло Шипайло, Іван Боберський та інші.

Як початок Пласту прийнято дату 12 квітня 1912 року, бо в цей день щойно склали першу присягу пластуни у Львові.

Пласт був подуманий, як організація в християнському дусі, міжконфесійна, в беззаперечно на службі України. Ідейною основою Пласту стали три головні обов'язки Пластуна, Пластовий закон, спочатку він мав 10 пунктів, а потім 14, і Пластова присяга. Пласт став всеукраїнською організацією, понадпартійною. Творці його мали велику ціль перед собою, переродити психіку українського народу. Створити членів народу сильними, витривалими, плекати людей характерних, а найголовніше патріотів.

Перший З'їзд

6 квітня 1913-го року відбувся Перший З'їзд Представників Пласту у Львові. На З'їзді створено першу Централю Організаційний Пластовий Комітет, якого 1918-го року

перетворено на Верховну Пластову Раду, з її виконним тілом Верховною Пластовою Командою. Це все створено при Українському Крайовому Товаристві Охорони Дітей і Опіки над Молоддю /УКТОДОМ/.

В тому ж самому році /1913/ появляється перший пластовий посібник під назвою “Пласт”, автором якого був д-р Олександр Тисовський, та брошура проф. Петра Франка “Пластові гри і забави”. У пресі появляється декілька статей з інформаціями, як закладати пластові відділи, патронами яких були б визначні постаті українського громадського й культурного життя. Пласт прийняло українське громадянство дуже прихильно.

На східніх українських землях

В цьому періоді заіснував також “Український Скавтіng” на Східніх Українських Землях, у містах Біла Церква, Катеринослав та в інших місцевостях, організаторами якого були: Євген Слабченко, Павло Богацький, Юрій Гончаренко та інші.

Перша світова війна

Перший етап дії Пласту закінчується присягою Пластунів, які відійшли, вірні свому закону, щоб боронити українські землі перед навалою ворогів. Більшість пластунів була організована в Українських Січових Стрільцях, а пізніше в Українській Галицькій Армії, Пластуни брали участь у боях з москалями, а потім у Визвольних Змаганнях Українського Народу за Самостійність України. Можна назвати для історичного прикладу тільки небагатьох: сотн. Федь Черник, Олена Степанів, Осип Яримович, Северин Яремкевич, Ганна Ратич /Дмитерко/, Северин Левицький та багато, багато інших. Це тільки кілька імен, як приклад. Багато з них загинули в боротьбі за Українську Державу. Ті, що залишилися живими, при кінці першого етапу дії Українського Пласту стали вже старшими, з досвідом і ввійшли в громадське життя, а деякі з них продовжували працю в Пласті на дальшому етапі.

II-гий етап, від 1920 до 1930 років.

“Український Пластовий Улад”

Це найкращий етап розвитку Українського Пласту. Вже в 1919-му році, по війні, взявся проф. Олександр Тисовський до відновлення Верховної Пластової Ради і Команди. Зі Львова Пластова організація поширюється на всю Галичину, Волинь, де

організатором був активний лікар Арсен Річинський, і на Закарпаття, а пізніше й на Буковину та переходить на еміграцію там, де проживали українські вихідці з українських земель.

В 1921-му році у Львові появляється пластовий журнал "Молоде Життя" під редакцією Степана Тисовського, судді, по смерті якого в 1923-му році, редагування "М.Ж." перебрав Богдан Кравців, тоді вже старший пластун, а пізніше Петро Ісаїв.

В 1922-му році появляється пластовий підручник д-ра Олександра Тисовського під назвою "Життя в Пласті", та декілька циклостильних видань: Дрота про працю в пластовому гуртку, Степана Тисовського "Пластовий Закон" і Яреми Весоловського "Пластовий Однострій". З того часу пластова організація прибрала назву "Український Пластовий Улад". До того часу називалася "Український Пласт".

Стабілізація.

В 1924-му році, 12 квітня у Львові, на З'їзді Пластових Відпоручників, званих тоді Опікунами, обрано головою Пластової Ради професора Олександра Тисовського, а головою Верховної Пластової Команди проф. Северина Левицького.

У тому ж часі /1924-1925/ створено Улад Українських Старших Пластунів.

Таборування.

Митрополит Андрей Шептицький, завдяки отцеві Титові Войнаровському подарував для Пласту в горах Горґанах велику площу, на якій побудовано чотири будинки, два житлові курені для пластунів і пластунок, третій для Адміністрації і лікаря, а четвертий для магазинів і кухні. На цій площі, званій "Сокіл" постали юнацькі табори, першим комендантом яких став проф. Іван Чмола. В першому місяці вакацій відбувалися дівочі табори, в другому хлоп'ячі, деколи черга була інакша. На долині тих гір, в оселі, що звалася Підлюте, яку теж Великий Митрополит відступив для Пласту, відбувалися табори для новацтва, під керівництвом досвідченого провідника отця Олександра Бучацького.

Крім того постала ціла низка інших таборів: водний в Монастирку над Дністором, в Старяві та багато інших. Поширилися також мандрівні табори.

В місті Станиславові за редакцією проф. Івана Чепиги почав виходити журнал "Український Пласт". Окремі пластові частини мали свої курінні видання.

Закарпаття.

Основниками Українського Пласту на Закарпатті були: Корнило Заклинський, Андрій Дідик, Леонід Бачинський. В 1924-му році в Ужгороді проф. Осип Вахнянин видав подібний посібник, як професора Тисовського "Життя в Пласті", названий "Пластовим Шляхом за красою життя". На жаль, автор в тому ж році згинув трагічно, інші продовжували його працю.

В Ужгороді почав виходити кількамсьвий журнал "Скавт-Пластун-Черкес", а пізніше під назвою "Пластун", від 1924-го року і з невеличкими перервами протривав аж до 1935-го року, вже в Севлюші.

Початок заснування Пласту на Карпатській Україні подається рік 1920-ий, в якому постали пластові частини в Ужгороді, Берегові та Бичкові, а потім і в Хусті. Пізніше підпорядковані Централі в Ужгороді, званій "Пластова Команда". Співпраця зі Львовом була дружньою, як також з Прагою залежно від можливостей. Провідні місця займали: крім згаданих вгорі, Іван Роман, Юліян Ревай, Наталка Балицька, Володимир Комаринський, Микола Товт, Микола Вайда, Степан Пап, Олександр Блистів, Володимир Бірчак, Богдан Алиськевич, Августин Шерегій, Августин Чичура, Анна Устіянович та багато-багато інших.

Еміґрація.

На еміґрації постали перші пластові частини в Каліші між молоддю із східних українських земель, батьки яких перебували в частинах Армії УНР. Рівнож Пласт поширився в Празі, Под'єбрадах та Ржевницях в Чехословацькій Державі. В Берліні, в 1923-му році вийшов пластовий підручник Олександра Яремченка "Основи Пластунства". В 1927-му році, рішенням Зборів створено Верховну Команду, з осідком у Празі, яка діяла аж до 1930-го року. Удержувала контакт з частинами в Брні, Парижі та інших європейських містах. З тих часів треба назвати активних пластунів Іванчишина та Евгена Кульчицького.

Про дальшу дію цієї вітки Пласту мова в етапі III-му.

Львів.

При кінці етапу у Львові почав виходити "Пластовий Шлях" під редакцією Северина Левицького та "Пластовий Провід" під редакцією Степана Охримовича й інших. Кількість пластунів нараховувалося в той час близько 8 тисяч.

Такий гарний розвій пластової організації турбував польську адміністрацію. І почалося переслідування Пласту.

В 1928-му році почалося видання "Пластовий Гурток" Е. Ю. Пеленського. При кінці 1929-го року заіснувала організація Улад Українських Пластунів Сеніорів. В тому ж році проф. Северина Левицького, Сірого Лева обрано Верховним Отаманом.

В цьому ж періоді була створена кооператива "Пласт", при вулиці Бляхарській у Львові, якою відав ст. пл. Сербин. Москвофіли викинули Пласт ще перед розв'язанням із приміщення Ставропігії. Йшла акція купна власного Дому.

В 1928-му році розв'язано Пласт на Волині.

Арештовано багато пластунів у багатьох місцевостях. Поліція входить до Пластових Домівок.

В 1930-му році Польща остаточно розв'язала Український Пластовий Уряд, виарештовуючи цілий ряд пластунів. Польща бачила в ньому загрозу для існування своєї держави.

III-й етап розвитку Українського Пласту,

від 1930 — 1945 років.

В тому часі Український Пласт в Галичині розвивається потаємно, а то й під прибраними назвами.

СУПЕ.

Право на організацію Пластової Централі одержав найактивніший тоді Пласт поза межами Українських Земель — Пласт у Чехословаччині, з осідком в Празі, який існував до 1930-го року і належав до Верховної Пластової Команди у Львові. А від 1930-го року на своєму З'їзді прибрав назву Союзу Українських Пластунів Емігрантів /СУПЕ/, який об'єднав всі пластові частини з усього світу. У Празі продовжується видання журналу "Молоде Життя", появляється підручник "Як таборувати" Данила Козіцького та інші видання, циклостилні та нормальним друком.

КВОММ.

В Галичині всупереч забороні діє "Комісія Виховних Осель і Мандрівок Молоді" /КВОММ/. Відновлено табори на Соколі, водні табори над Дністром, створено новий табір в Остодорі біля Сокола та в Старяві. Почалася нова видавнича діяльність. Почали появлятися журнали "На Сліді", "Вогні" а пізніше "Дорога" вже за німецької окупації, за час якої багато діяльності не можливо було проявити.

Карпатська Україна

В 1938-му році в Празі, за останнього коменданта СУПЕ Роберта Лісовського німці припинили діяльність СУПЕ, який перенесено на Карпатську Україну і пластова життя відновило свою діяльність у Хусті та в інших місцевостях, але не на довго, бо був такий час, що пластуни ввійшли до військової формації "Карпатської Січі" боронити свою Державу, так як їхня попередня генерація УСУСУСИ, і Пласт у нових видах не мав змоги розвинути на Карпатській Україні.

ВСУМ.

На початку літа 1942-го року у Львові створено "Виховну Спільноту Української Молоді" /ВСУМ/, яка виконувала ту саму роль, що й Пласт. Ця пластова організація влаштовувала різні відправи, відбувалися гурткові й курінні заняття, організувала табори, продовжувала під такою назвою пластову виховну працю.

IV етап, від 1945 до 1950 років.

Нові СУПЕ і СУП.

В жовтні 1945 року актив пластунів зійшовся в переселенчому таборі в місті Карльсфельді, недалеко Мюнхену, який відновив Пласт. Трьох представників останньої дії еміграційного Пласту в Празі стали в пригоді, евентуальної легітимности у відновленні.

В 1946-му році скликано I-ий Загальний З'їзд Пласту, який створив "Союз Українських Пластунів Емігрантів" /СУПЕ/ на взір останньої форми дії Пласту в Празі, який пізніше перейменовано на СУП. Виконним органом стала Головна Пластова Старшина /ГПС/. Головою став пл. сен. Атанас Фіголь.

Внедовзі появилася відновлене "Молоде Життя", "На сліді", "Пластовий Шлях", "Новак" та інші менші, короткотривалі пластові серійні видання. Безліч одноднівок та курінних видань.

Відновлено Видавництво "Молоде Життя", Кооперативу "Пласт" в Байройті. Почалася дуже імпазантна пластова діяльність.

7 до 9 серпня 1947-го року відбулося велике Пластова Ювілейне Свято Весни в Міттенвальді.

Появилася Пластова Філіялістичне Бюро для видавання різних нагод відмічення різних подій.

В тому ж році проклямовано Начального Пластуна Сірого Лева, який виконував цей уряд гідно аж до своєї смерти в 1962-му році.

Відбувається добре підготований Перший Ідеологічний Пластовий Конгрес в Ашафенбурзі 28-30 березня 1948-го року.

Створено Головну Раду з Начальним Пластуном на чолі.

І прийшов час кінчати ту дуже успішну дію Пласту на цьому етапі. Прийшов час покидати терени Європи. Українська еміграція опинилася в діяспорі. Наступило розселення по всьому світі. Найбільша частина нашої еміграції опинилася в Злучених Штатах Америки і в Канаді.

У етап від 1950 — 1954 року.

ГПР

Пластуни порошилися по всьому світі й одважно, співали, що їм “море по коліна, а Міссісіпі по кістки”. І дійсно на другий день по причалі корабля чи літака почали пристосовувати свою стару випробовану пластову ідею практично на нових теренах.

В 1950-му році в Дітройті інкорпоровано Пласт, як самостійну організацію молоді в ЗСА. Пізніше, бо аж в 1975-му році Централю пластову перенесено до Нью-Йорку.

Постають у місцях нового поселення пластуни, пластові частини-групи, чи гуртки, а донеде в більших скупченнях пластуни і пластові станиці. В багатьох державах організуються Крайові Пластові Старшини.

Продовжується видавання журналу “Молоде життя”, спочатку в Мюнхені — Дітройті, а пізніше в Нью-Йорку, аж до 1955-го року, в якому воно рішенням ГПБ заперестає виходити, а на його місце прийшов журнал “Юнак”, який появляється дотепер. Для новачтва появлялися спочатку додатки до “М.Ж”, “Готуйсь” а потім почав появлятися окремо, в тій формі, в якій появляється тепер. Відновлено для старших сеніорів і громадянства “Пластовий Шлях”. А для виховників видається “Вогонь Орлиної Ради” та “В Дорогу з Юнацтвом”. Видано переклад Байден Паведа “Скавтінг для хлопців”, та цілий ряд посібників для пластової праці на місцях і всіх потрібних правильників. Видано нову доповнену книгу проф. д-ра Олександра Тисовського “Життя в Пласті”, до чого була покликана окрема редакційна колегія.

КУПО

В 1954-му році над Водопадами Ніагари в Канаді створено КУПО /Конференцію Українських Пластових Організацій/. Збори КУПО відбуваються щотри роки. Вони обирають Головну

Пластову Раду /ГПР/ і Головну Пластову Булаву /ГПБ/. Одна з таких Конференцій відбулася в Дітройті, в Трой, Гільтон-Готелі.

В цей період кристалізації і дискусій закінчує своє існування так звана “Дійова ГПС” — постає КУПО. Починається знову процес стабілізації.

VI етап, 1954-ий рік і дотепер.

У цьому етапі, як вже згадано ліквідується Головна Пластова Старшина звана Дійовою ГПС. В 1954 році постає дахова організація КУПО — Конференція Українських Пластових Організацій, яка об'єднує всі Крайові Старшини Англії, Америки, Аргентини, Австралії, Канади і Німеччини. Крайові Пластові Старшини є автономні і видають для свого членства урядові Бюлетені, Вісники чи Листки Дружби, для контакту із частинами.

В цьому часі пластуни почали набувати на власність Пластові Доми та оселі на таборування, як наприклад в Іст Четгем “Вовча Тропа”, в Бофало “Новий Сокіл”, в Дітройті “Зелений Яр”, в Клівленді “Писаний Камінь”, у Торонті “Пластова Січ” в Монреалі “Батурин”, станиці в Австралії, Канаді, КПС у Англії мають свої оселі. У тих оселях кожного року відбуваються Свята, Пластові табори та інші відправи.

Існує “Лісова Школа”. Спеціальною тематикою займається курінь “Стежки Культури” та “Орлинний Круг” і “Скобин Круг”.

Канада має дві великі свої оселі, в Грефтоні “Пластова Січ”. “Батурин” в Монреалі, а відомі вони тим, що в них відбулися дві великі ювілейні Зустрічі. В Грефтоні в 1957-му році з нагоди 45-ліття Українського Пласту з участю Основоположника Пласту проф. д-ра Олександра Тисовського, який приїхав на Зустріч з Відня, а перед тим відвідав і інші пластові оселі, та з участю Начального Пластуна Сірого Лева. А в Монреалі на “Батурині” в 1967-му році, в часі тривання ЕКСПО, відбулося величне 55-ліття Українського Пласту.

У вересні 1970-го року на 5-му Зборі КУПО відбувся Пластовий Конгрес Другий, тобто Пласт склав звіт про роботу із проробленої праці. Він то почав діяти ще від 1965-го року і мав кілька сесій. Предложив свої висновки із п'ятилітньої праці, які появилися окремим виданням під назвою “Пластовий Конгрес Другий”.

Вибір Начального Пластуна відбувається за спеціальним правильником. Тепер другим з черги Начальним Пластуном став д-р Юрій Старосольський, який був у нас на спільному Святі Весни в 1975-му році. Головою Головної Пластової Ради є Яро Гладкий.

В 1961-му році появилoся друге видання посібника "Життя в Пласті", підготовлене редколегією з основником Пласту Дротом, це настільна книга кожного Пластуна. Третє видання появилoся вже по смерті проф. Тисовського в 1967 році.

Наша міжнародна участь

Можна згадати про участь українських пластунів на міжнародних скавтських Зустрічах.

В 1929-му році на Джемборі в Англії було кількох учасників з Карпатської України.

В 1931-му році на Всеслов'янському Джемборі в Празі була велика участь Пластунів Емігрантів і Пластунів з Карпатської України.

В 1933-му на Скавтському Джемборі в Геделе, Мадярщина було 60 пластунів, які виїхали з табору Солочин, б.Свавляви і між ними сьогоднішній Начальний Пластун.

В 1937-му Джемборі в Голяндії тільки був єдиний пластун Богдан Аліськевич. Ми брали участь в Джемборі в Муасон, Франція в 1947, а в 1957 р. Статтен Колфілд, Англія, в 1959 в Манілі, Філіпіни та в 1963-му році в Маратоні, Греція.

Святослав Караванський

БОГ Є !

/уривок/

*Як дух, натхнення, творчість. дія,
Він — антипод безвольної надії,
Жагою, словом, мужністю стає
І тим, хто мислить, руку подає.
Бог є !
Він не шаблон, не догма і не буква,
Він — пошук, винахідливість і думка.
Хто сонних будить? Хто ледачих б'є ?
Хто справедливим духу додає ?
Бог є !*

Володимирська тюрма

Літо 1968 р.

ЗНАЧНА РОЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ У ВІДРОДЖЕННІ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Вступ приєднання до ЧСР, назва.

У заголовку ствердження, яке подано сказало вже своє авторитетне слово, а історія задокументувала в 1939-му році офіційну назву, Карпатської України, схвалену свободним соймом Карпато-Української Держави. До того часу окупанти звали її по різному. У своїй глибокій ширості чеський письменник Іван Ольбрахт назвав у друкованій праці Карпатську Україну землею без імені. Насправді воно так не було. Українська номенклатура, дивлячись очима з Києва чи Львова, називала її українською землею за Карпатами. Не жилося в цій країні нашому землякові солодко. Люди за Карпатами не мали змоги втішатися розкішною природою цього краю, мінеральними водами, дарами на Тисі й лісами, які де-не-де були незайманими, бо не ткнула їх століттями ще рука захланного, непрошеного займанця. Ця земля, по першій світовій війні, на підставі сен-жерменського договору, а згодом по тріяннському "добровільно" приєдналася до Чехословаччини, як автономна частина. Але це були тільки паперові договорення. Ідеального стану не було. Батьки карпатських громадян повірили, що приєднання їхньої країни буде не поганим виходом із програної війни України. До того давало їм запоруку ім'я гуманної людини, якою користувався проф. Тома Гарік Масарик, що приєднання до ЧСР, хоч може не буде ідеальним, зате гуманним. Бо іншого ж виходу тоді не було. Однак приєднання не давало великих надій на автономію і постійно переходило в окупацію.

Пласт, нова система виховання.

В такій несприятливій політичній атмосфері народжується новий тип молодого людини, яка себе назвала Пластуном. У цій назві скривався здоровий порив до нового кращого життя. Вливавсь багатий зміст пластових постанов, правильників, дисциплін пластового закону, точного виконання обов'язків, словом, виростав новий, твердий національний характер молодого покоління, якого так несказанно потребувала та земля,

упокорювана, здушувана займанцями, від часів втрати своєї державної самостійності після смерті князя Теодора Корятовича.

Постали пластові гуртки в кількох осередках. Спочатку в середніх школах, а потім у фахових, торговельних, горожанських та інших. Зорганізовано відділи в Берегові, Мукачеві, Ужгороді, Великому Бичкові, Севлюші /тепер Виноградово/, та в інших місцевостях. Повільно, але проходив процес організації. Треба було зводити боротьбу за своє існування, головне за дію, бож свідомо свого українська селянська молодь, спочатку не мала змоги вступати до Пласту. Міста мали небагато свідомих родин, а також і тому, що Пласт не був по своїй природі, масовою організацією, а суворо селективною, цебто елітарною, згідно з вимогами пластових проб. Тільки вибранці могли належати. Передумовою вступлення до Пласту було вимагання найкращих успіхів й бездоганної поведінки. Це найкраща в світі організація для молоді, для кожного народу, а особливо для українського народу, який будуючи свою державу, мусить найперше перевиховати свою молодь. До цього надається Пласт.

По вишколі у своїх домівках, за якийсь час, зорганізовані гуртки пластунаства, в одностроях, появилися на вулицях міст, сіл, як також на гірських пляях та крутих горах Карпатської України. Зацікавленість була великою. Не тільки свого рідного населення, але чужонаціонального ворожо наставлених до українців. Під впливом пропаганди, вони дивилися на українську пластову молодь із злорадною заздрістю.

Дружні зустрічі з пластунами Галичини та емігрантами.

Згодом Український Пласт Карпатської України вийшов поза мури своїх шкіл й поза країну своєї дії. Почалися зустрічі з іншими українськими пластунами, з інших українських районів. А головне ті зустрічі відбувалися з галицькими українськими пластунами, які мали вже вироблений свій шлях, свою десятилітню традицію і певні досягнення в мандрівництві. До цих зустрічей ідеально надавалися гори. Чималою допомогою в поширенні пластового світогляду були українські старші пластуни й пластуни емігранти з Брна, Праги, що були на Мораві, та в інших місцях. Вони приїздили на вакації додому, або до своїх рідних, або до своїх друзів студентів у гості. Це давало наглядно можливості перевіряти себе і сприймати нове. Тими творчими зустрічами пластова організація Карпатської України тільки міцніла й зростала. Придбала собі вірних друзів, а також показала свою живучість, свою вмільість, додавала віри в майбутнє собі й іншим.

Мандрівки, вишкіл, загартування

І Кр.Пл. Старшина.

Пласт глибоко вrostав у своїй землі і здобув прихильність ширшого загалу. До цього у великій мірі причинилися пластові мандрівки. Пластова молодь показала себе своїм власним людям, які свідомо, а також підсвідомо ждали приходу якоїсь зміни. Такою зміною їм видався саме український пластуна. При тих мандрівках пластуни мали можливість заправляти себе до невиконаних, бути зарадними у житті, поглиблювати дружбу, проводити розмови з представниками народу. Потім вести з ними листування. А також проводити одне з головних завдань: вивчати рідний край. Пластова організація швидко закріплювалася. Завершилася організаційна структура, постав провід — Крайова Пластова Старшина в Ужгороді. Осередок, який покликав до життя адміністративний провід і проводив перевірку пластових частин у крайовій мережі від Ужгороду по Ясіня. Почавши від першого мандрівного табору в 1922 р., майже кожного року більші й менші гуртки виходили з наплечниками у гори, на полонини, на зустрічі з іншими пластунами на Говерлі. В 1930-му відбули подорож до Варни, що над Чорним морем. Брала участь у скавтських Джемборе, про деякі буде мова.

Пластові табори, найкраща школа.

Найуспішнішим досягненням у вихованні стали пластові табори, в яких практично можна було провадити пластування. В незвичайно здоровій, багатій, кольоритній природі пластова молодь будувала собі сама шатра, майструвала, заправлялася в адмініструванні табору, займалася доставою харчів, вчилася поборювати невиконани і так гартувалася до майбутнього життя. Допомогою в цьому вишколі були професійні інструктори, які вмільим, практичним підходом, пластовою методою, формували молоду людину. Таких таборів в Карпатській Україні було дуже багато. Почавши від 1923-го року табором в Бовцарах, біля Драгова, а далі у Кам'яниці /Ужгород 1924/, у Заброді /Велике Березне і Кобилецька Поляна 1925/, Луги, /Свалява/, Бронка/Довге 1926/, в Туря Реметах 1927, Ставне /Велике Березне 1928/, Ворочові 1929, Устеріки /Рахів/, Кобилецька Поляна /1930/, Дубриничі /1931/, Солочина /Свалява - від 1932 до 1938/ і на Гуцульщині від 1934-го до 1938 рр. Всі ці табори вишколювали молодь на здібних, практичних, свідомих людей, які б могли собі дати раду в прикрих хвилинах життя. На свіжому повітрі, при вмілому проводі, молодь будувала ватру, плянувала програму,

скликала жителів з навколишніх сіл і містечок і — досягала чудес. Найважливіше в тому, давала себе пізнати своєму власному народові.

Після того вишколу, після тих практичних вправ, прийшов час організувати вищий рівень вишкільних курсів, які названо "Лісовими Школами". Початки організації тих "Шкіл" дав пластовий табір в Солочині вже вперше в 1937-му році. Таку "Лісову Школу", в заряді вже зовсім українському покінчило багато пластунів, які планували організувати такі школи кожного року. Так що вже в тих роках Український Пласт в Карпатській Україні зовсім усамостійнився.

Пластовий підручник, Пластова творчість, Культурна діяльність, Поети в авангарді.

Ще більшу користь для пластуна принесли пластові видання. На першому місці заслуговує на увагу гарний посібник, співосновника Пласту на Карпатській Україні, особливо на терені Ужгороду, Осипа В а х н я н и н а /1890-1924/, під назвою "Пластовим шляхом, за красою життя", виданого в Празі 1924-го року. Підручник мав 125 сторінок друку і 36 ілюстрацій, формату шкільної книжки. Цей посібник надав тон всьому пластовому вихованню. Матеріал перегукувався із змістом д-ра Олександра Тисовського, Дрота, "Життям в Пласті", опублікованого на три роки раніше у Львові.

Великими приятелями Пласту стали учителі, педагоги і поети та письменники. Ці творці поетичного слова пластову ідею, виховання і дію прийняли за свою власну. До тієї групи належить в першій мірі поет старшої генерації Спиридон Ч е р к а с е н к о /1876-1940/, який написав "Гей юнаки, гей пластуни", гімн закарпатських пластунів. Крім того, він написав багато віршів, а головню пластових п'єс, які стали неподільним матеріалом драматичної діяльності пластунів Карпатської України. З чого пізніше розвинулася ширше театральна діяльність. — Поет і професор в Берегові Василь П а ч о в с ь к и й /1878-1942/ написав для Пласту "Пластову Присягу". Поетеса Марійка П і д г і р я н к а /1881-1963/ присвятила багато своєї літературної творчості пластунаству. Василь Г р е н д ж а - Д о н с ь к и й /1897-1974/ присвятив декілька віршів Пластові й сам особисто відвідував наші табори, окремі гуртки і проводив з ними розмови. Юлій Боршоп-К у м ' я т с ь к и й /1905-1978/ написав кілька віршів для Пласту. Був коженденним гостем у пластовому таборі в Устеріках і цікавився Пластом, як доброю організацією. Миколая Б о ж у к /1907-1938/ стала щирою прихильницею новоствореного Пласту і

теж жертвувала велику дань Пластові. Жаль, що молодою померла. Очевидно, любитель людей і природи поет З о р е с л а в теж у свою творчість уводив для нас молодіжний мотив, що перейшов далі як предвісник завтрашнього великого зриву. Він ясно бачив його у своїй поетичній візії. Назустріч Пластові прийшла молода генерація поетів, наймолодша, як історична естафета на зміну, до якої належить Андрій Г а р а с е в и ч - С у р м а ч /1917-1947/ та Іван Ірлявський /1919-1942/. Прихід цих наймолодших, дає нам в історії Пласту клясичний приклад, що роллю, яку взяв Пласт на себе, наша організація виконала, бо якраз найкраще зрозуміли творці людських сердець — поети і вони жертвували свою дань цьому спонтанному рухові.

"Пластун", офіційний журнал.

Крайова Пластова Старшина, ще інтернаціонального діяння почала видавати журнал для скавтської молоді, який спочатку друкувався трьома мовами, а після того усамостійнилася і пластовий журнал почав появлятися окремим виданням під назвою "Пластун", на жаль, шкільна адміністрація не допустила його до шкіл. Своїх передплатників у той час було ще замало. І це був перший удар по друкованому слові. Поряд з "Пластуном" появилось багато іншої літератури з пластовою тематикою, як одноднівки, календарі, пластовий співаник, п'єси з пластового життя. Завершенням акції друкованого слова являється журнал "Молоде Життя", якого перше число появилось в 1938-му році під редакцією двох молодих пластунів, найнадійніших на той час у Карпатській Україні, а це ст. пл. Пугача і ст. пл. Гайдамаки. В цій багатій літературі, якою користувалися теж батьки молоді, учителі й громадські діячі віддзеркалено було пластова життя. Кожна пластова частина зобов'язана була передплачувати пластовий офіційний орган і кожна пластова частина, як предбачує пластова виховна система, мала у своїй бібліотеці всі пластові видання. Поглиблювалося пластова знання, росла національна свідомість.

Переслідування

Не дивно, що така активність українського Пласту і популярність пластового однострою, освідомлююча його ролля у своєму народі затурбували неприязних урядових чинників. В першій мірі тих, що несвідомі вартостей Пласту чужих елементів і вони за допомогою уряду ЧСР почали публічно переслідувати Пласт. Наслідком того змушені були виїхати поза кордони держави багато пластових діячів і прихильників Пласту, не

народжених в Карпатській Україні. Назвати треба Богдана Заклинського, Леоніда Бачинського, Василя Пачовського, Марійку Підгірянку і ще деяких. Спиридона Черкасенка не викинули поза межі ЧСР, бо він не мав куди йти. Був власником паспорту Нансена, якого згідно з різними міждержавними умовами, чеський уряд респектував, але він, під натиском поліції мусів добровільно переїхати до Праги. Все це за прекрасні його пластові п'єси, особливо за пластовий гімн.

Псевдогуманність уряду на Градчанах, переступила межі людських сподівань, навіть для деяких членів того ж уряду!

Надійшли нові сили

Помимо тих ударів, вже не першого, Пласт не переставав діяти. Приходять нові провідники, нова зміна варті, які заступили видалених і праця в Пласті від 1930-го року наново наладжується, можна зовсім сміло сказати, на підставі документації — ще краще. Це не було так легко. Треба було звести затяжну боротьбу з русофілами. Треба було переконувати інертних та застрашених. "Пластун", вже без субвенції в обмеженому накладі, по кількох спробах в Ужгороді, перейшов до Севлюша і продовжував появлятися не тільки з фонетичним правописом, але й сміливішою тематикою. Крайову Пластову Старшину очолили нові люди, особистості, які не побоялися застрашень. Пласт продовжував розвиватися напрочуд гарно. Тут годиться зацитувати уривок одважної, як на той час статті в журналі "Пластун", за вересень-жовтень 1932 року старшого пластуна Канюки п.з.: "В нинішню хвилю": "Наша організація, Улад Українських Пластунів Підкарпаття поставила собі за завдання згуртувати під свій синьо-жовтий прапор усю нашу молодь і виховати її на чесних, характерних та відважних синів нашої дорогої Батьківщини, для кращого завтра нашого бідного народу. Про Неї (тобто про Батьківщину) ми завжди будемо думати, для Неї ціле своє життя будемо працювати і відважно боронити її справи. Ось ідеологія нашого Пласту"

Великі досягнення

Пластуни появилися в своїх одностроях на всіх більших святкуваннях. Брала участь в походах, маршах, які у своїй мові називали "маршами до волі". Значення уніформи має великий вплив на глядачів. Уніформа, з одного боку зобов'язує того, хто її носить до контрольованої гідної, лицарської поведінки, а в очах громади, така людина, що носить уніформу, виникає понад сіру

масу. Справді, як тільки пластуни появлялися у зорганізованих маніфестаціях, громадяни, патріоти із глибоким зворушенням та несказанною радістю зустрічали їх і аплодували молоді! Громадяни бачили в них своє краще майбутнє. Зростала свідомість з кожним днем, родилася гордість і запевнення, що завтра буде кращим, бо молодь принесе визволення. Добра слава і українське ім'я закріплювалося в народі за Пластом. Всенародні маніфестації завжди прикрашували пластунки і пластуни. Ужгород таких походів ще не бачив до того часу. Пласт у той час вже мав і свою пластову оркестру, що допомагало держати маніфестацію в підйомі, в бойовому марші й належному порядку.

Знатні епізоди.

Для прикладу можна навести тут де-кілька маркантних епізодів, що характеризують силу українського Пласту і його притягаючий чар.

Владика Петро Г е б е й (1864-1931) в 1930-му році, в часі кризи українського Пласту, подарував триста чеських корон на закуплення пластових одностроїв для бідніших пластунів. Владика Гебей цим жестом хотів доказати, що чеська влада, переслідуючи український Пласт скривдила організацію молоді. Цим дарунком, до певної міри символічним, єпископ став в обороні покривджених.

До найвидатніших епізодів належить один з найкращих моментів гідної постави українського представництва пластової групи, яка брала участь в Слов'янському Джемборі в Празі 1931-го року. Українська група привезла з собою довгу дошку "Український Пласт Підкарпатської Русі" для прибиття на чоловічому місці, при вході до табору. Провід Слов'янського Джемборі заквестіонував назву "український", як незаконну, яка не відповідає офіційній державній назві. Проходили досить гарячі розмови на ту тему із відповідними чинниками Слов'янського Джемборі на Стромовці. Навіть великий чеський приятель генерал Клецанда, до якого звернулися в тій справі пластуни емігранти, не мав сили і його услуги були без успіху. Вже Команда групи українських пластунів із Закарпаття відрізала пилою назву "український", відставила осторонь. Деяка частина зневірена, перестала навіть працювати в розбудові табору. Були і такі, що заповіли свій від'їзд. Делегація українських пластунів не переставала продовжувати переговори і ставити ясно свої домагання, що Пласт на "Підкарпатській Русі" це український Пласт. Мала відбутися ще одна зустріч, може найважливіша з усіх.

А це зустріч із Начальним Пластуном чеських Скавтів-юнаків, Б. Свойсіком. Б. Свойсік був приємною людиною. Еміграційний український Пласт користувався всякими пільгами завдяки Б. Свойсікові. І що сталося? Свойсік хотів оминати конфліктів, не мав сили протиставитися українській делегації, в якій були дві пластунки: Анна Устіянович та Ростислава Бірчак. Дозволив виступати українській групі з Карпатської України під назвою "український". Тоді з невимовною радістю, набожно, пластуни, відрізали вже дошку з надписом "український" прибили на самій горі головного входу до табору, так що завдяки затяжним пертракціям надпис "український" виникнув ще виразніше, бо за первісним пляном той надпис був би з лівого боку, не дуже помітним. Був би заслонений листвами трикутника, що рамував браму й був би не так помітним. Збігом обставин, сталося так, що надпис виникав ще яскравіше. Це підкреслило силу і права закарпатців. Фотографи всіх народів залюбки фотографували чоловічу частину українського табору.

Подорожуючи по Карпатській Україні, чеський письменник Іван Ольбрахт відвідав пластовий табір в Дубриничах в 1931-му році в місяці липні. З його слів треба ствердити, що про пластунські табори і про наростаючу пластову молодь доводилося йому чути дуже багато, а найбільше йому імпонувала постава проводу у Празі на Стромовці, в обороні свого історичного імені. Тому він порішив сам побачити ту молодь, яка досягнула минулого місяця в Празі такого розголосу. Може й ця зустріч рішила, що Іван Ольбрахт став українським приятелем. Написав декілька книжок з українською тематикою.

Розголос про Пластову організацію був дуже поширеним, що навіть посол Гуснай з своєю дружиною, яка не знала єдиного українського слова, одного дня приїхали відвідати пластовий табір в Солочині. Які б не були його заміри: почуття приналежності, зов крові, чи тільки політично-громадські амбіції, але факт залишить завжди фактом, що і до нього дійшла відомість про те, що існує український Пласт і його заманив своєю притягаючою силою до себе. З його розмови ясно було видно, що Пласт, як тепер, то в майбутньому буде відігравати значну роль. Посол Гуснай запропонував свої услуги, які увінчалися практично дуже великим успіхом. Завдяки йому, ту площу, на якій Пласт таборивав тоді, починаючи від критого моста, що був на потоці Пінії, аж по границю Луги, де була мінеральна вода "Маргітка", власність тоді Мермельштайна, а на заході по лісок, що межував з Боржавою, цю площу, яких п'ять до шість акрів землі, придбано на власність для Пласту.

Із багатьох прикладів, що належать до особливих успіхів, це участь українського закарпатського Пласту в скавтському Джемборі в Геделе, в Мадярщині, 1933-го року. До того інтернаціонального виступу і до участі в програмах на Джемборі в Геделе був покликаний спеціальний провід під керівництвом Августина Шерегія. В звичайному, виховному таборі в Солочині, йшли тритижневі приготування до виступу в Геделе, що увінчався великим успіхом, завдяки саме добрій підготовці в таборі, в якому всі учасники виїзду до Геделе були звільнені від всіх звичайних таборових обов'язків, а тільки вісім годин щодня слухали своїх лекцій й відбували проби хорів, танців та набирали потрібне знання, як поводитися з українським і пластовим прапором, ставати до молитви, таборувати тощо. Балетмайстер Андрій Кість /1891-1986/ учень славного балетмайстра Василя Авраменка, підготував українські національні танці, а їх було 20 пар. Імре Кардашинець, тоді молоденький, чотирнадцятилітній юнак танцював "Чумака". Між іншими, в цій групі були також емігранти пластуни, між якими був теперішній Начальний Пластун всього українського пластунства в світі, д-р Юрій Старосольський. Приготування в танцях і хорах брав участь також тоді студент, ст.пл.з Праги Михайло Сорока /1911-1971/, пізніше довголітній в'язень советських концтаборів. Він, із-за паспортних недокладностей до Геделе не доїхав. Часто, іронічно насміхався сам із себе, як-то він "їхав до Геделе".

На кінці цього циклу знатних епізодів треба додати княжий дар учителя Миколи Медведя з Вижньої Апші /тепер Верхнього Водяного/. Він подарував площу, приблизно величиною трьох акрів землі для пластових таборів, на якій від 1934-го року, щорічно таборували пластунки і пластуни. Той табір названо "Гуцульським". Дерево на будову "колиб"-куренів, на перебування пластунів подарував батько Миколи Медведя Іван.

Це характеристична риса багатьох, яким глибоко припадав до серця український Пласт, це наші люди. Можна б наводити багато інших прикладів, але хай цих кілька підтвердять цей огляд і про місійну роль Українського Пласту, яку треба вважати далеко поважнішою, як це уважалось дотепер.

**Основники пластових частин, співосновники,
організатори, довголітні діячі.**

Перелік в алфавітному порядку.

Алишківич Андрій /1870-1949/
Алишківич Богдан-Канюк,
Балицька Наталка,

Бандрівський, в 1923, в Ясіню,
 Бачинський Леонід-Прижмурене Око, 1924, Перечин
 Біличенко Михайло-Кобза,
 Бірчак Володимир /1881-1945/,
 Бірчак Ростислава-Незабудька,
 Блистів Олександр-Гайдамака/1916-1939/,
 Вахнянин Остап, 1923, Ужгород /1890-1932/,
 Велигорський Михайло, 1925, Мукачево,
 Ворон Андрій, 1925, Рахів,
 Гайдукевич, 1925, Мукачево, Гор.Школа,
 Гірна Іванна-Згода,
 Демчук, в Берегові,
 Дідик Андрій /1891-1931/,1921 в Берегові,
 Заклинський Богдан у Бичкові 1924,
 Заклинський Корнило /1889-1966/ у Бронці,
 Комаринський Володимир-Клен /1906-1981/ у Хусті,
 Лукач Ольга-Паприка,
 Москалик Петро, 1924, Тячів,
 Пап Степан-Пугач, тепер священик,
 Ревай Юліян /1899-1979/,
 Роман Іван,
 Романюк Леонід /1898-1984/,
 Рубинович Богдан-Беркут /1912-1975/,
 Устіянович Анна-Берега,
 Чичура Августин,
 Шепель Яків-Бульба,
 Шерегій Августин-Юрій-Грім,
 Шерегій Євген-Горілюк /1910-1985/,
 Штефуца Михайло-Блеск,

Роздумування над прочитаними книгами

Дотепер небагато написано про діяльність пластової організації в Карпатській Україні. Коли читати більші книги, видані за останніх тридцять років, то тільки кількома рядками згадали два автори, а це д-р Петро Стерчо і д-р Юліян Химинець. Всі інші про Пласт не згадали. Найбільшою книгою на сьогодні і найціннішим вкладом в історію Українського Пласту на Закарпатті являється "Пластовий Альманах" о. Степана Папа — Пугача. Автор, маючи можливість вглянути в офіційні протоколи і комунікати Крайової Пластової Старшини — використав їх до написання згаданого Альманаху. На жаль, не з вини автора,

пляновані доповнення, які мали прийти за згодою автора — не ввійшли. Манускрипт зупинився в одному тільки місці, не дійшов до рук тих, які мали доповнити. Мабуть реченець умови з друкарнею вигасав і Альманах відійшов на призначений час до друкарні.

Великий жаль, що так сталося, бо гарний Альманах має деякі недотягнення. Наприклад в офіційних повідомленнях, подаються прізвиська комендантів та членів командного складу, а насправді їхні функції дуже часто виконували інші. А це тому, що офіційні рішення западали в квітні чи в травні даного року, а в липні ті особи були перешкоджені й на їхнє місце, в останній хвилині покликано інших, тих, які з'явилися і були до диспозиції.

Недотягнення в географічних згадках. Говориться, що ріка Пінія була границею між хлоп'ячим табором в Солочині й дівочим. Ці табори ділив невеличкий потічок, властиво неглибокий яр і зарослий кущами. А Пінія пливла по західньому боці обох таборів.

На ст. 60 говориться, що "на Богослуження ходили до церкви у Солочині або Голубиннім". Пластунки й пластуни пластовим маршем відходили з пластового табору в Солочині, у 1932-1938 рр. до церкви в Полянні, що у відстані на три кілометри на північ, в напрямі гір Карпат.

З цією церквою в'яжуться довголітні спогади і одна пам'ятна розмова з парохом тієї церкви. По виході з церкви молодь збиралася і формувалася по частинах. Вийшов пан-отець і прощав пластуство та дякував за участь у Богослуженні, а до найменших звертався: "А то, ви дітоньки, всі з тої України?" і показав рукою на гори Карпати. Молоденькі отягалися з відповіддю. За ними стояв Петро Янута, тоді на третьому році учительської семінарії й так промовив до пароха: "Так, ми з цієї України. Я з Руських Комарівців, а інші з різних міст і сіл від Ужгороду по Ясіня". Настала мовчанка, ніхто не знав, що далі треба сказати. Тоді команда табору приступила до пан-отця, подякувала йому за Літургію і запросила на пластову ватру, на яку приходило всеньке село Солочин, люди з Голубинного та Сваляви.

Як ми ще при Альманахові, то там треба справити вислів прикрого незадоволення Августина Шерегія. Грім несправедливо вистосовує докір Крайовій Пластовій Старшині в Ужгороді, щодо розподілу пластового майна. В ім'я братньої справедливості треба ствердити, що зроблений розподіл в 1934-му році був справедливим, як тільки може бути між справжніми братами. Віддано таке саме число і стільки само таборового матеріалу для

Гуцульського табору, як і для солочинського. Отже братня половина!

Багато ще дечого можна навести, що не відповідає правді. Та це не вина автора. Автор, чого не знав, просив листами допомогти йому. Для того машинопис мав дійти до всіх тих, які своїм знанням мали доповнити. На жаль, так не сталося. Альманах, проте, є справді настільною книгою. Він буде служити для читачів, рецензентів, передусім для істориків, як добре джерело. Найбільша вартість Альманаху, що в ньому є докладна хронологія подій, передана пластова об'єктивність, а це найважливіше для історії.

**Карпатська Січ,
Героїчний епілог,
Будова К-У. Держави.**

В пластових з'єднаннях від Ужгороду по Рахів і Ясіня, в пластових таборах, вихована пластова молодь на суворих пластових пробах внесла багато дечого нового у громадське, культурне та навіть і політичне життя всієї Карпатської України. Вона вийшла з яснозарисованим національним характером і стала рушійною силою всього молодіжного руху, що тоді наростав. Понайбільше ввійшла до новоствореної організації "Народна Оборона", яка згодом прийняла назву "Карпатська Січ". Пластова Молодь взяла повнотою активу участь в будові Карпато-Української Держави. Підкреслити треба ще раз, повнотою, бо ж не було пластуна чи пластунки, які б в той рішачий час будови своєї держави стояли осторонь того великого історичного діла.

Автор "Пластового Альманаху" називає пластунів, які брали участь в боях за Карпато-Українську Державу. Називає загиблих за Карпато-Українську Державу, замучених мадярами на вулицях чи у в'язницях. Так що цей факт підбудовує заголовок цієї праці і підсилює назву про значну роль Українського Пласту у відродженні національної свідомості закарпатців.

~~~~~  
*Є воля — є людина! Нема волі — нема людини! Скільки волі,  
стільки людини.*

*О. Довженко*

~~~~~

3 ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

КАЛЕЙДОСКОП МИСТЕЦЬКИХ ВІЗІЙ.

**Образотворча виставка
ст. пл. Людмили Шанти**

(Скорочено)

Людмила Шанта, яка закінчила Торонтський університет зі ступенем бакалавра з мистецтва і англійської літератури 1984 року, продовжувала свої мистецькі студії у Тронтському Каледжі Образотворчого Мистецтва, що їх скінчила 1987 року.

Людмила вже відома торонтській громаді з декількох групових виставок та з виставки в Університеті в Лондоні. Першу самостійну виставку картин мистця Людмили Шанти відкрила мгр Дарія Даревич 5 квітня 1988 р. в Мистецькій Галерії Північного Йорку. Виставка мала великий успіх, продано декілька картин. Її відвідало багато мистців любителів образотворчого мистецтва як українців так і чужинців.

Виставлених було 55 картин, із них 40 картин розміщені на стінах. Тут було декілька картин більшого формату виконаного на папері, але велика більшість була на пісковому папері (пісковіку), виконана акварелею та пастелею. Пісковик разом із кольорами творить специфічний зоровий ефект, і може переливатися іскрами.

На нашу думку творчість Людмили Шанти не є для пересічного глядача, який захоплюється виключно досконалістю форм і красою зорових ефектів, але для глядача, який може не тільки відчутти, але й зрозуміти візійність задуму мистця.

Цікаво переглянути деякі картини ближче.

"Вогняний схід сонця" — це скоріше народження вогню із надр темряви. Тут вогняний лицар з шаблею бореться із драконом темряви. Перший лицар розпливається в темряві, але на його місце один за одним стають інші лицарі, яких безліч. Міріади золотих, вогняних лицарів випливає із дна океану у формі золотих рибок. Справді сонце народжується з темряви із-за обр'ю океану, що справляє враження, ніби сонце випливає з води. Міріади променів і є тими легендарними лицарями. які

перемагають п'ятому ночі. Ця картина, хоч малого розміру, і в більшості виконана гамою чорних барв, з мінімальною домішкою іскрометної барви, справляє надзвичайно сильне враження. Тут легенда про Св. Юрія набирає вічного космогонічного значення.

"Схід сонця у серпанку хмар" — це ритмічний спад світла у декілька порогів, створює гармонійну цілість зі світом. Небо уявляє собою серпанковий краєвид, який пливе у світло-тінях на землю. Ця симфонічна картина народження в небі всіх земних форм, втілює не тільки філософію Платона, індійську, але й філософію християнську, що все, що є на землі, створив Бог у небі. *"Берег із деревами і небом"* — Це подовгаста картина, де 80 відсотків полотна забирає небо. Небо наче серпанкові прозорі скелі. Це лиш косі промені сонця, які гойдаються то в одну, то в другу сторону і нагадують струни, які розгойдують небесний дзвін. Ці промені — це звуки музики небесних сфер, які, як Божа благодать, спадають дощем сяйного проміння на все живе на землі. Цей образ — це світляні передзвони.

До захоплюючих творів належать також *"Сонети"*. Це картини на межі реалізму і абстракціонізму. *"Сонет у блакитному"* — тут повторення припливу і відпливу, повторення циклічності мелодії кольорів, які символізують фугу симфонії життя і вічності. *"Сонет із помаранчевим"* — це своєрідний сплет — крутиж світла й хвиль. Тут світло, мов золоті водорості. Бурхливі хвилі життя виносять з глибин життєвого океану перли духу-прозоріння. Світло у темряву, а темрява переходить у світло і цей колокруг становить боротьбу добра і зла. Сині і жовто-помаранчеві кольори створюють досконале зорове враження. *"Експлозія хмар"* — це дуже цікава картина. Тут хмара, наче пелена, спливає в океан, і в цій пелені димового кольору спалахує вогонь. Вогонь народжується з води. Зорова містифікація. *"Рання симфонія світанку"* — віддзеркалює пробудження океану. Картина *"Іскристі хвилі"* — це містичне золоте руно, яким є сам океан. Хвилі нагадують руно баранця, пересипані золотою іскрою. Картина *"Осінні квіти — І"* — це помаранчеві лілеї, які ніби згоряють у зеленій ватрі зелені.

На мене особисто найсильніше враження справив краєвид *"Каскади осінніх кольорів перед світанням"*. Тут оголені чорні дерева з іскрою догораючого життя, а між ними — живий туман, який завуальовує серпанком обрій, і цей туман ось-ось перетвориться у сніговій зими. Ця картина полонила тонкістю і відчуттям мистецько-технічного виконання. Вона мов жива. Це туга за сонцем. Картина *"Дорога у вітряний день"*. Деревя, кущі і квіти всі похилені на схід — все мов у мандрівному русі. Ця

картина символізує стихію, яка все тягне за собою. Дивишся на картину й зроджується питання, а що як існує психологічна стихія, яка всіх нас пориває за собою? Ця картина цікава тим, що не дивлячись на динаміку руху, справляє на людину заспокоююче враження, себто глядач психологічно попадає в ритм руху. *"Візія заходу сонця"* — мить відслонення неба від серпанку хмар вдалося увіковічити. Символізує народження нового сонця, нового життя.

Невелика картина *"Зима в парку"* — де сніг спадає срібними нитками, нагадує струни й музику тиші. Це чудовий споглядальний твір. Проходиш галерію вздовж і впоперек багато разів, повертаєшся знов і знов до поодиноких картин, і все знаходиш в них щось нового, щось свіжого.

Мистець Людмила Шанта вживає спрощену композицію, спрощену техніку і мінімум кольорів. але найменшими художніми засобами вміє досягнути максимум успіху у віддзеркаленні своїх творчих візій. наприклад "Експлозія хмар" — це не просто ефект для краси, а це ціла історія космогонії, бо вогонь і вода є творцями життя океанів.

Цікаво, що невеликі картини й етюди по своєму формату, справляють враження великих панорам, які поширюються у безмежність, бо зміст цих картин не є обмежений композиційною формою. Твори мистця Людмили Шанти цінні й цікаві. Вони поетичні, повні почуття та музичности й розкривають нам не тільки красу, але й глибину розуміння Бога та природи. Побажано було б, щоб Людмила Шанта і надалі трималася вільних, текучих, а не закостенілих форм. Бажаємо творчих успіхів !

Віра Ворскло

Олег Хабурський

ВРАЖЕННЯ З СТАРШОПЛАСТУНСЬКОГО ІДЕОЛОГІЧНОГО СЕМІНАРЯ

Цього року відбувся старшопластунський семінар на "Пластовій Січі" 20-23 травня.

Вибрався я на цей семінар, не знаючи чого сподіватися. Але повернувся з чіткими яскравими враженнями. Не буду вичислювати пункти програми тих трьох блискавичних днів. Зате поділюся з читачами своїми враженнями.

Мушу сказати що всі заняття, доповіді та дискусії були стимулюючі та "конкретні". В моєму розумінні конкретна тема — це тема, яка безпосередньо торкає нас молодих українців, що живемо в Америці і в Канаді. Ось список наших цікавих тем: "Іван Дем'янюк : процес без кінця!"; "Нове обличчя КУК в Канаді"; "1000-ліття і ми в Ювілейнім році", це включило доповіді на теми : 1. "Київ і Європа десятого століття", 2. "Церкви Києва і Москви, їх постання і взаємини", 3. "Берестейські часи і Києво-Галицька Церква", 4. Фото монтаж : "Знищені церкви Лемківщини", "Модерний таборовий виряд", "Лисячий біг через українські

культурно-політичні інституції в Канаді, "Куди прямуватиме УСП в майбутньому". Перевидання підручника "Життя в Пласті; "О С І, Дешен, АБА, та інші загрози"; "СКВУ для початківців". Як бачите не було в нас тем філософічного, теоретичного чи абстрактного характеру. Саме через те всі активно брали участь у заняттях.

Ніколи не забуду чарівної атмосфери, яка панувала між нами, коли ми дивилися на прозірки з України. В суботу ввечері зійшлися до ідальні учасники семінаря, учасники всіх вишкочів, та гості з пластової оселі, щоб подивитися на звуко-зорове представлення пані Д' Авініон — співавторки статті про Україну, яка появилася у "National Geographic". Прозірки та пригоди з України зачарували всіх, старших та молодших. В очах глядачів я впізнав глибокі пережиття, тугу, захоплення та мрії. Того вечора ми сильно відчували, що наше коріння і майбутність лежать далеко за океаном в Україні !

Переживши зустріч з широкими степами України, учасники семінаря в неділю рано вернулися до Канади на свої збори СКВУ. Кожна особа була приділена до однієї з п'яти груп, а саме до: мельниківців, бандерівців, поміркованих студентів, Церкви. Кожна група отримала свою політичну плятформу та систему поведінки. Нашим завданням було дійти до рішень над кількома пекучими справами. Почалися промови, інтриги та дискусії. Кінець кінців ми дійшли до порозуміння. І так, увійшовши у ролі наших українських партій ми прекрасно забавилися та багато навчилися про складний апарат СКВУ.

В неділю вечір запалили ми нашу прощальну ватру. Прямо не вірилося як швидко пролетіли дні нашого семінаря. Після скечів та пісень ми закінчили нашу ватру передачею полум'я свічки. Відтак, "Лісові Чорти" запросили всіх на смажені ковбаски. Розпочалися розмови та пролунали народні пісні. Як ми вже добре розспівались, один пластун з Едмонтону "стрілив" доброго віща. Це розпочало сесію українських жартів, яка тривала майже дві години. Ми сиділи довкола ватри та реготались на весь голос. Слухаючи ці жарти, мене зворушило це, що ми молоді можемо так добре забавитись не чужою, а своєю мовою.

Загально кажучи мене найбільше зворушив цей старшопластунський семінар своїм українським духом та українською мовою. Всюди лунала українська мова, чи це в ідальні, при дискусії, або при ватрі. Цей семінар дав нам нагоду заправити, пожартувати та полюбуватись своєю мовою. Який я щасливий, що Пласт залишився україномовний. В цю пору коли, щораз більше організацій сходять на двомовність, а радше англійську мову, я тішуся, що Пласт лишився вірний ідеям своїх

основноположників. Під оглядом мови, Пласт залишився немов той заповідник серед індустріального й забудованого довкілля. В кожному заповіднику ми можемо почудуватися красою дерев, квітів та диких звірят. Рівнож в Пласті, ми молодь можемо почудуватися красою нашої української мови. І на тім кінчаю мої короткі враження з семінаря. Попращавшись і з друзями й подругами, ми вернулися до своїх станиць відсвіжені та захоплені до дальшої праці в нашій громаді.

РЕЗОЛЮЦІЇ ЗИМОВОГО ТАБОРУ "ЛЕЩАТА І МИСЛЕННЯ" грудень 1987 р.

1. Студентство

/1/ Члени УСП, студенти вищих шкіл, вступають в українські студентські клуби, а коли при даній вищій школі такого клубу немає, спричинюються до його створення.

/2/ Члени УСП, як члени студентських клубів:

а/ плекають українську духовість і культуру,

б/ поширюють правду про Україну,

в/ обороняють добре ім'я України і українців.

/3/ Програма праці Осередків УСП включає обговорення студентської діяльності та інформування старшими членами молодших про подробиці студентського життя.

2 Зв'язок з Україною

/1/ Члени УСП стимулюють і допомагають організувати відвідини України членами УСП. Ціль цих відвідин включає: поширення ідей Пласту, демократії, суверенного устрою української держави та взаємну виміну інформації про життя українського народу в Україні й в діаспорі.

Для переведення цього завдання осередки праці УСП:

а/ організують сходи-семінари пластунів і непластунів, що зацікавлені у відвідинах України,

б/ організують систематичну виміну досвіду, що був набутий при нагоді попередніх поїздок в Україну; для цього вдержують відповідні допоміжні матеріали,

в/ постачають пластунам інформації про можливості студій в Україні.

/2/ Члени УСП організують і вдержують систему листування з дисидентами.

В цій цілі:

а/ організують інформативні сходи УСП про кожночасний стан дисидентського руху в Україні та вдержують зв'язок з колишніми дисидентами, що перебувають в діаспорі.

б/ організують систему адрес і кореспонденції з дисидентами.

в/ вдержують зв'язок з іншими організаціями та групами, що займаються справами дисидентів.

3 Оборона доброго імені

Члени УСП творять гуртки, що обороняють добре ім'я України і українців.

Праця гуртків включає збирання даних про знеславлення українського імені і плянування та розповсюдження матеріалів і метод оборони українського доброго імені.

4. "Медія і Лобінг"

/1/ Члени УСП творять гуртки, що нав'язують зв'язки з особами, які працюють в "медії".

Члени цих гуртків при допомозі особистих контактів впливають на те, щоб медія розповсюджувала інформації корисні для України і українців.

/2/ Члени УСП і осередки УСП беруть участь у політичному житті країни поселення, утримують контакт з послами своїх країн до легіслятур, парламенту і передають їм опінію пластової молоді щодо актуальних справ.

5. Плекання членських і товариських зв'язків

/1/ Члени УСП намагаються зацікавити колишніх пластунів діяльністю УСП і УПС та притягнути їх до активної праці в Пласті. З тією метою осередки УСП:

/а/ виготовляють і вдержують "дата бейс" /списки з адресами і особистими даними колишніх членів Пласту,

/б/ нав'язують і вдержують постійний зв'язок з колишніми пластунами.

/2/ Члени УСП і осередки УСП організують та переводять заняття та зустрічі, щоб уможливити заізнатися пластунам і пластункам.

6. Постанова членів табору "ЛЕЩАТА І МИСЛЕННЯ"

Всі присутні на цьому таборі зобов'язуються представити прийняті тут резолюції на наступних сходах осередків УСП, своїх станиць, по змозі до кінця січня 1988 р. Вони також подбають про переведення цих резолюцій в життя.

*Правдивим багатством людини є те, що доброго вона
робить у світі.*
(Магомед)

НОВА ВЕЛИКА ВТРАТА (З приводу смерти проф. Омеляна Кушніра)

Проф. Омелян Кушнір народився 25 жовтня 1902 р. в Волчищовичах повіт Мостиська, з сім'ї дуже національно-свідомого отця Миколи /з міщанського Дрогобицького роду, шкільного товариша Івана Франка/ і Ольги з Ломницьких /Ломницькі це правдива шляхта і стародавній священничий рід/. Народну школу закінчив у рідному селі, а гімназію 1920 р. у Перемишлі. Мав брата, який хворів і давніше помер, та шість сестер: одну вивезено на Сибір, а п'ять поселились у ЗСА.

Підхорунжий УГА, проф. О. Кушнір був учасником Українського Тайного Університету /правничий факультет/, членом студентських організацій ("Чорноморе-Львів"), членом УВО.

У 1924 р., по розв'язанні Тайного Університету, проф. Кушнір закінчив курс Абітурієнтів Високої Школи Загальної Торгівлі у Львові, а у Львівському Університеті одержав ступінь магістра філософії /матем.-природничий факультет/, на підставі якого мав право викладати в державних гімназіях зоологію, ботаніку, хемію та мінералогію. Відбуваючи дворічну безплатну педагогічну практику в своїй "Альма матер"— українській державній гімназії в Перемишлі, мав теж платні години в гімназії Українського Інституту для дівчат та був настоятелем в Інституті для хлопців у цьому ж місті. По закінченні практики одержав посаду в польській гімназії в Копичинцях, де жив до 1944 р.

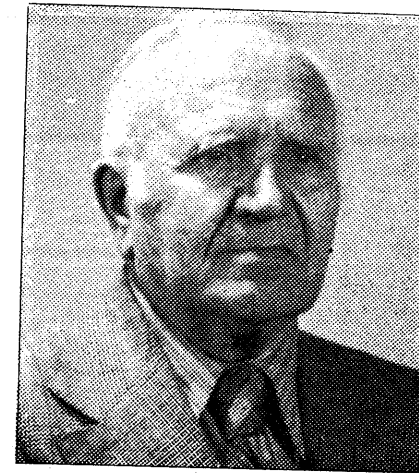
Одружився в 1936 р. з дочкою священника — професійною вчителькою Ярославою Зінкевич. У родині одна дочка — Квітослава Марія, професор французької літаратури й критики в Університеті Квінс у Кінгстоні, Онтаріо.

На еміграції проф. Кушнір зорганізував гімназію в таборі біженців у Боденвері, в східній Баварії, коротко вчив у Ашафенбурзі, а згодом у таборівій гімназії у старинному Регенсбурзі, де брав живу участь у політично-громадському житті як культурно-освітній референт, голова Таборової Ради, член Організації Комбатантів та був активним пластуном-сеніором, і членом Куреня УПС "Характерники" /його псевдо "Камфора"/.

У 1949 р. переїхав до Канади і поселився у Монреалі. Працював як хемік-аналіст в Компанії Б.А. Шевініген. Член організацій Визвольного Фронту, він був організатором на східню Канаду Ліги Визволення України та її основником і довголітнім головою /Відділ Монреаль/, як також постійним членом Центральних Крайових Органів ЛВУ, а пізніше почесним ЛВУ. Кілька років був Головою Монреальського Відділу КУК і мав добрі зв'язки з різними українськими організаціями та франкомовною громадою.

У 1968 р. переїхав до Торонта, де був до 1978 р. головним директором В-ва "Гомону України". Був теж виховником таборів СУМ, учителем і директором курсів українознавства — викладав історію України якою завжди цікавився і добре знав. Працював у ще інших організаціях, як: Українська Супільна Опіка, Патріархальний Комітет.

Останньо проф. Кушнір був головним редактором замітної книги: "Регенсбург: статті, спогади, документи — до історії української еміграції в

Проф. Омелян Кушнір

ВЛАСНИЦЬ
ПЛАСТОВОЇ СТАНЦІЇ
В ЛІТОРІ

Пластова станиця у Монреалі.
Третій зліва — тодішній станичний пл. сеньйор Омелян Кушнір

Німеччині після Другої світової війни" та співредактором журналу "Літопис Бойківщина".

Проф. Кушнір був відзначений за громадську працю Шевченківською медалею та іншими почесними грамотами.

Знайомі знали його як енергійного громадського діяча, а учні як суворого й поважного професора, який часто згадував, що ніколи в житті не мав проблеми з дисципліною в класі. Але для ближчих він був бадьюрою і толерантною людиною, байдужою до заробітків, безпосередньою, життєрадісною, вічно молододою. Біос — життя. Він власне був **біологом** — учнем і учителем життя, життєвих процесів і форм. Він любив життя в його найскромніших щоденних проявах. Любив читати і купувати книжки: лишив гарну бібліотеку. Любив квіти, зокрема рожі, овочеві дерева, мав нахил до рятування і плекання погібаючих рослин. Останньо купував книжечки з ботаніки, їх пильно студіював. Любив подорожі, але через хворобу дружини, якою опікувався довгі роки, не побачив Лондону і Іспанії, які завжди бажав відвідати. Все ж таки був у Франції, Італії та Швейцарії, їздив по Америці та Канаді. Замолоду співав у хорах, добре танцював і був частим аранжером забав та балів. Грав добре в шахи, але ніколи не включився до жадного клубу шахістів і твердив, що шахи — нудна гра. Любив детективські романи і фільми. Ніколи не цікавився зброєю, ловами чи риболовством і, поза копаним м'ячем мало інтересувався спортом.

Смертю надто не турбувався. Не було в нього страху перед нею. Вона мабуть була для нього природною. Як казав психолог Карль Юнг: Той хто на правду любить життя, приймає смерть як частину життя.

Перед смертю дуже не мучився. Слабнув з години на годину, безнастанно і енергійно шепотів, але не можна було його зрозуміти. 14 червня прийняв Останні Св'яті Тайни з рук рим.кат. капелана, а опісля о. д-ра Мирона Стасева з парафії Св. Покрови, до якої належав 20 років. Помер два дні пізніше, в четвер, 16 червня, 3 мінути до 4-ої год.попол. Хворів на левкемію, але помер передчасно, забитий піками, які викликали негативний "сайд-іфект". Панахиди відбулися 19 і 20 червня, а похорон тризна 21 червня. Похований на українському цвинтарі Св. Володимира в Овквіл, Онтаріо, недалеко пам'ятника УПА.

Вічна Йому Пам'ять !

С.М.К.

ГОЛОВНІШІ ДАНІ ПРО ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ сл. п. О. КУШНІРА

/зі статей у пресі й матеріалів зібраних у редакції "ПШляху"/.

Велика його активність у шкільництві й громадському житті виявилась у багатьох посмертних згадках, авторами яких були колишні учні, приятелі, співпрацівники в громадському й політичному житті. Ось що читаємо у статті учениці Регенбурзької гімназії Людмили Почтар, яка була співпрацівником при виданні збірника "Регенсбург": статті, спогади, документи, 1945-1949", редактором якого був Покійний. Багато позитивів у праці свого вчителя, а згодом громадянина теплими словами подала у статті з 21.7.1988, "Свобода".

Сл. п. проф. Омелян Кушнір був ідейною, високоосвіченою, культурною і надзвичайною працьовитою, а при тому дуже скромною, людиною. Своім знанням, титулами, заслугами і патріотизмом ніколи не хвалився, хоч від молодих піт трудився для свого народу.

Для нас професор виглядав суворим, і видно було, що не любив глупоти, примітивності й лінивства. В той час ми й не усвідомлювали собі, яким великим і щирим приятелем і опікуном молоді він був... Крім того, був членом Управи табору, культурно-освітнім референтом, головою Таборової Ради та діяльним членом різних організацій. З рамени багатьох працював "невидимо" для добра молоді.

Стаття Володимира Барагури/"Свобода" з 26.7.1988/ — що був членом родини /дружина цього відомого письменника й діяча ОПЛДМ була наймолодшою сестрою св. п. О. Кушніра!/ подає багато подробиць про атмосферу родинного середовища, в якому виростили діти цієї патріархальної священничої сім'ї, яка дала народові чотирьох священників /один з них — монах, ректор духовної семінарії, дорадник єпископа у справах церковної політики/, а батьки о. Миколай й паніматка Ольга з Ломницьких були прикладом посвяти, працюючи разом з усіма дітьми у "Просвіті", в читальні, кооперативі, одна з доньок була в лавах УГА, а згодом як учителька уможливила сироті здобути вищу освіту, а син Омелян допомагав батькові у всьому /кооператива, "Просвіта", самодіяльні гуртки молоді, курси неграмотних тощо/ заки став вояком УГА та й тоді, коли перебував у селі. В. Барагура подає в дальшому розвиток світлогляду Покійного та його великий вклад у громадське життя. І свідчить про те, що Родина Кушнірів була глибоко пов'язана з народом, керував її життям активний патріотизм.

У глибокому жалю про смерть сл. п. Омеляна Кушніра сповістила багаточленна родина, серед неї є й член Пласту:

дружина — Ярослава, з дому Зінкевич, дочка Квітослава Марія, сестра Дарія Хухра, швагер Володимир Барагура, сестринниці — Тетяна Паш з родиною, Ірена Сольчаник з чоловіком, Віра Іваницька, Богданна Комаринська з родиною, Люба Лукомська з чоловіком, Звенислава Брикович з родиною, Христина Дякунчак з родиною, сестринки — Орест Питляр з родиною, Олександр Клос з родиною, Юрій Хухра з родиною, швагер — Роман Зінкевич з родиною і ближча й дальша родина в Україні та в Польщі.

Родина подала ось такі подробиці щодо життєпису сл. п. Омеляна Кушніра:

Абсолютент правничого факультету Українського Тайного Університету у Львові та Високої Школи Заграничної Торгівлі у Львові, mgr філософії /математично-природний факультет/ Львівського університету, гімназійний вчитель на західних землях України /Перемишль, Копичинці/ та на еміграції в Регенсбурзі, член УВО та ОУН, член організації Визвольного Фронту, суспільно-громадський діяч на терені Монреалю в Канаді, організатор на східню Канаду Ліги Визволення України та її доволітній голова /Відділ Монтреаль/, постійний член центральних крайових органів ЛВУ та почесний член ЛВУ, кільккалітній голова КУК-у /Відділ Монреаль/, пластун-сеніор, член УПС "Характерники", учитель і директор курсів українознавства, виховник таборів СУМ, від 1968 до 1978 р. головний директор Видавництва "Гомін України" в Торонті, член інших суспільних і культурних організацій в Канаді /Українська Народна Каса, Українська Суспільна Опіка, Патріархальний Комітет/, головний редактор збірника "Регенсбург: статті, спогади, документи — до історії української еміграції в Німеччині після Другої світової війни", співредактор журналу "Бойківщина". Відзначений за громадську працю Шевченківською медалею та іншими почесними грамотами.

Замість квітів на могилу Родина просить складати пожертви на наукові установи: Українську Вільну Академію Наук, Наукове Товариство ім. Шевченка й Український Університет у Мюнхені та на потреби Пластового Видавництва.

Представниками Пласту на панахидах і на похороні були пл. сеніори Дмитро Попадинець і Омелян Тарнавський — вони прощали пластового друга у вічність. У прощальному слові Д. Попадинець згадав про те, що Начальний Пластун на Пластовому Крайовому З'їзді в Торонто відзначив друга Омеляна Кушніра Грамотою за громадську і пластову працю. Знаючи ближче Покійного із співпраці в Монреалі, висловив, що в кожному середовищі пл. сен. Омелян Кушнір виявляв свою зразкову пластову поведінку, "погідність душі", шляхетність характеру.

Складаючи свою пожертву на фонд Пл. Видавництва, закликає і весь пластовий загальний складати пожертви на цей фонд "замість квітів" як вияв пошани й вдячності Покійному за його жертвенну велику й успішну працю для народу.

Подано скорочено за статтями в пресі й матеріалами, надісланими до Редакції.

Т.Г.

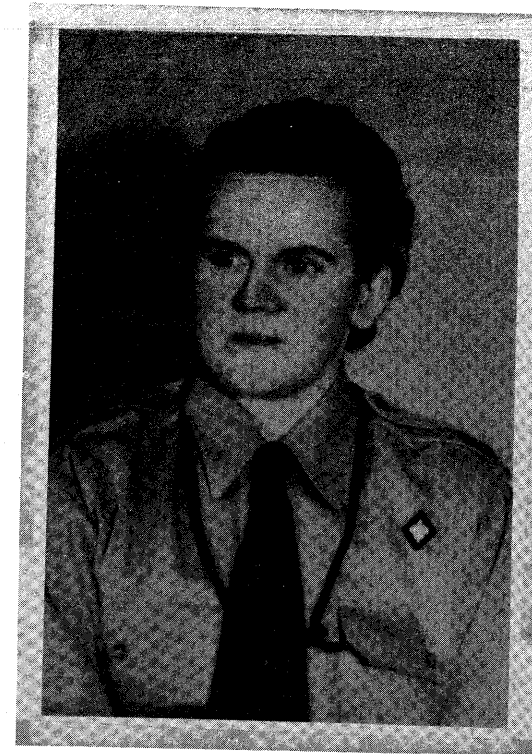
ВІДІЙШЛА НА "ВІЧНУ ВАТРУ" СЛ. П. ПЛ. СЕН. ІВАННА КАЧОР, з дому Чернецька

У четвер, 23 червня 1988 р., після поминального Богослуження в катедрі св. Володимира і Ольги, пластуни-сеніори у Вінніпегу зібралися в пластовій домівці на жалібні сходи, щоб у 40-ий день по смерті вшанувати пам'ять сл.п.пл.сен. Івани Качор, довнолітньої пластової виховниці, а також довголітньої учительки Рідних Шкіл у Вінніпегу, яку за її виховну працю в Р.Ш. часто називали "мамою" Рідної Школи.

Сходи відбулися при чайку. Господарем був пл.сен. Л. Шулякевич. Молитву провів о.крилошанин Р. Кисілевський, капелян Станиці. Він теж мав коротке слово про Покійну як учительку і виховницю в Рідній Школі, а також як завзяту прихильницю драматичного мистецтва, приготівляючи з дітьми різні сценки, вистави, концерти. Про пластову діяльність говорили пл.сен. Н. Гаврачинська, пл. сен. Л. Шулякевич, пл. сен. Софія Качор (донька Покійної), а пл.сен. А. Качор, її найближчий друг і співтовариш 50-літнього подружнього життя, начеркнув цілий життєвий шлях Покійної.

Іванна Качор народилася у Львові, 7 вересня 1913 року, в родині Івана та Кароліни Чернецьких. У Львові закінчила вона 7-класову народню школу ім. М.Шашкевича в 1927 році і зараз же записалася до Приватної Учительської Семінарії Рідної Школи ім. Тараса Шевченка, яку успішно закінчила іспитом в 1932 році.

Життя молодій Іванці було дуже важке, бо тато помер коли їй було всього 8 років. Два роки пізніше, зовсім несподівано, померла й мама, залишаючи круглими сиротами Іванку і на два роки старшу її сестру Євгенію. По закінченні школи учительської праці не могли дістати, бо Польща в тому часі українським вчителям праці не давала, вимагаючи від них зміни віровизнання на римокатолицизм, бути полькою. Сестри Чернецькі цього не зробили. Сестра Євгенія пішла працювати звичайною робітницею в український фабриці цикорії "Луна", а Іванка короткий час учительювала на заступствах у Рідних Школах у Львові, а від 1934 року працювала в Ревізійному Союзі Українських Кооператив, у централі у українських кооператив на заході України.

Пл. сен. Іванна Качор

Учителі — учасники Окружної Учительської Конференції у Вінніпезі (20 жовтня 1970 р.) із проводом Крайового Центру Українських Шкільних Рад. В першому ряді шоста зліва — Іванна Качор.

У часі шкільної науки була активною в Пласті, містокурінна 33 жіночого куреня ім. О. Кобилянської, член "Сокола-Батька" і співпрацювала з підпільною організацією ОУН. Для цієї організації винаймала окреме мешкання при вул. св. Софії ч.22, під прибраним прізвиськом Магдалени Ястржемської, на магазин підпільної літератури. За цю працю була арештована, а по звільненні попала на листу запідозрених членів ОУН і тому мусіла тричі в тижні голоситися на поліції.

У 1938 році одружилася з пластуном Андрієм Качором, тоді працівником Організаційного Відділу Крайового Молочарського Союзу "Маслосоюз" у Львові. З вибухом Другої Світової Війни, у вересні 1939 року, була знову польською поліцією ув'язнена, не зважаючи на те, що була вагітна і що її чоловіка забрали до польського війська. Зі Львова вивезли її до славного польського концентраційного табору в Березі Картузькій.

З упадком Польщі, вийшовши з концентраційного табору, вимучена, вертаючи до дому через Німеччину, втратила свою першу дитину, Андрійка, а її саму врятувала від смерті д-р Ясеницька, що була в тім же концентраційнім таборі, а далі в дорозі до дому, опікувалася нею як лікар і товариш мандрівки.

По двох місяцях, поборюючи різні перешкоди, добилася щасливо до Львова і звідси, вже разом з чоловіком, який також щасливо "закінчив війну", перейшли до Генерального Губернаторства, до Кракова, звідки Український Центральний Комітет післав її чоловіка на Лемківщину, до Криниці, працювати в Кооперативному Союзі. Тут, у Криниці, Іванка доповнила свої педагогічні студії на учительку домашнього господарства в народніх школах для дівчат, на тримісячному курсі.

У Криниці Іванна Качор, перший раз в житті трохи відпружилася і відпочила та набрала нових сил до дальшого життя. Тут народилася дочка Леся, тепер Гаврилук, живе в Монреалі, в Ляшін.

У другій половині 1941 року родина Качорів повернулася до Львова, бо її голова Андрій, дістав доручення перейти на працю до Ревізійного Союзу Українських Кооператив. Тут, у Львові, народився їм син Юрчик. У Львові жили до половини 1944 року, тобто до часу другої окупації більшовиками західніх земель України.

Почалася для Іванки й цілої родини нова мандрівка через Словаччину до Німеччини, до Берліна, де її чоловіка взяли на примусову працю гасити вогні і чистити вулиці у часі бомбардування міста американськими і більшовицькими літаками, а її з двома малими дітьми забрали до окремого, ізольованого від чоловіка табору.

Війна закінчилася, але Іванка не могла віднайти свого чоловіка, а він не міг віднайти її з дітьми. Повних шість місяців шукали себе на сході й заході Німеччини. Боже Проведіння допомогло їм себе віднайти в Баварії, в місті Авгсбурзі. Ця нова мандрівка "забрала" їм другого сина, Юрчика.

В Авгсбурзі, в таборі "Сомме-касерне", Іванна Качор поволі одужала і вже з початком 1946 року включається в пластову і педагогічну працю табору. Особливу увагу звернула на дівчат у таборі, які не ходили до середніх шкіл. Вона спершу як ініціатор і співорганізатор та учителька, а відтак як управителька 2-річної Господинської Школи дуже багато праці вклала, щоб дівчатам дати основне загальне й одночасно фахове знання, що їх передбачено в програмі такої школи. Це була одна з кращих шкіл цього типу в таборах ДП, яка випустила кілька десятків дівчат, які тепер перебувають у ЗСА і Канаді та з вдячністю згадують, як то пані Качор навчила їх бути добрими господарями. В Авгсбурзі народилася друга дочка, Софійка, тепер ексекутивний директор ОУКО.

У 1950 році родина Качорів прибула до Канади, до Вінніпегу. І тут, зараз же обоє включаються в громадську працю. Іванна вже в 1952 році стає активною в Пласті, як новацька виховниця, комендантка новацьких таборів, провідниця Осередку Праці Пластунів Сеньйорів, а поруч з цим включається в рідношкільну працю. Спершу як учителька Р.Ш. УНО, відтак в 1956-1967 рр. у Р.Ш. Читальні Провісти, в 1967-1981 рр. була учителькою різних клас Р.Ш. св. Володимира і Ольги, а останніх кілька років управителькою цієї 10-класової школи українознавства. Вона співорганізатор і довголітній секретар Президії Крайового Центру Українських Шкільних Рад при Комітеті Українців Канади. Член Ліги Українських Католицьких Жінок, член СФУЖО, учасниця Конгресів ЛУКЖ і КУК і активна учасниця Рідношкільних Комісій на тих Конгресах. У Вінніпегу народилася третя дочка Марта тепер Гринюк.

Іванна Качор писала і містила в українській пресі статті на виховні та рідношкільні теми. Була також активною в Осередку Української Культури і Освіти. За свою пластову і рідношкільну виховну працю була кількаразово відзначена найвищими пластовими відзначеннями, грамотою митрополита Кир Максима, грамотою Комітету Українців Канади, окремо відзначила працю І. Качор Катедра св. Володимира і Ольги на Святі Матері, 9 травня 1982 р. Вкінці, на Конгресі КУК, 1986 року, була відзначена Шевченківською медаллю.

І все скінчилося несподівано для родини й української громади, в суботу, 14 травня 1988 року.

У вівторок, 17 травня, в катедрі св. Володимира і Ольги, відслужено Панахиду, на яку звалили прибути митрополит Кир Максим, о. мітрат Р. Добрянський, о. мітрат С. Їжик, о. крилошанин Р. Кисілевський, о. О. Гафійчук і о. дякон С. Тиравський. Співав хор ім. О. Кошиця під диригуванням Я. Каптія. На Панахиді було близько 700 осіб, в тому почесний відділ пластунів з прапорами і члени ЛУКЖ зі свічками. Труноносцями були колишні учні І. Качор, всі пластуни: Орест Божик, Адріян Гавалешка, Орест Денека, Михайло Заяць, Роман Корбутяк і Теодор Кушак.

Дуже гарну і зворушливу проповідь виголосив о. мітрат Р. Добрянський. Біля Покійної були виліжені, на окремій подушенці, всі її пластові відзначення, а також Шевченківська медалля. Побіч труни були уставлені вінки від Централі Комітету Українців Канади, від Фондації ім. Тараса Шевченка, від Осередку Української Культури і Освіти, від Кредитової Кооперативи Північного Вінніпегу, від сестри Євгенії та білі квіти від мужа, дітей та внуків.

У середу, 18 травня, Службу Божу і похоронне богослуження відправив о. Р. Кисілевський. Він виголосив похоронну проповідь, працюючи Покійну від катедральної громади і відтак відпровадив тлінні останки на цвинтар "Всіх Святих".

Після похорону відбувся поминальний обід у катедральній залі. Господарем була дочка Софія. З пращальними промовами виступали о. Р. Кисілевський, проф. Остап Гавалешка від Пласту і Кредитової Кооперативи Північного Вінніпегу, Юрій Гвоздулич від Президії і Екзекутиви Комітету Українців Канади, д-р Михайло Марунчак від Української Вільної Академії Наук. Всі промовці відмічували небуденні прикмети Покійної як учителя-педагога та виховниці молодого покоління.

Слово подяки від родини висловив, прибитий горем, муж Андрій Качор. Він також подав до відома, що під час похоронних відправ зібрано понад 2,000 дол. на виховну пластову літературу й близько 500,000 дол. на Фондацію ім. Тараса Шевченка. Збірка ще не закінчена і тому ще точного звіту не можна подати.

Опечалена родина всім жертводавцям, які склали свої жертви замість квітів на могилу Покійної, складає на цьому місці щире подяку і просить про дальші молитви за Покійну, яка спочила вічним сном на канадійській землі.
Вічна Їй Пам'ять !

х х х

Редакція "Пластового Шляху" лучиться своїми почуттями смутку з Родиною, з пластунами Вінніпеґу, а зокрема з болісними переживаннями Родини— нашого співробітника пл. сен. Андрія Качора та Софійки Качор, відомої пластової і громадської працівниці, переживаючи передчасний відхід на "Вічну Ватру" невіджалуваної Дружини, Матері, прекрасної пластової вихованиці, талановитої, ініціативної учительки та провідної діячки св. п. пл. сен. керівн. Іванни Чернецької-Качор.

Вічна Їй Пам'ять !

ЗАМІСТЬ КВІТІВ НА МОГИЛУ св. п. ІВАННИ КАЧОР склали на ЗАЛІЗНИЙ ВИДАВНИЧИЙ ФОНД

Канада: - по \$100. — Д-р Тарас Снігурович, проф. Остап Гавалешка і Тетяна, Читальня "Просвіти" — Вінніпег, Мирон Огаренко і дружина, Леся Храплива-Щур з чоловіком, Марія Мариняк;

- по \$50. — Батьківський Комітет Р.Ш. ім. св. Володимира і Ольги, Софія і Микола Залозецькі, д-р Ігор Каліцінський, Марія і Михайло Саракули, д-р В. Лебедин, д-р Дмитро Чарней і дружина, Андрій Ільницький і дружина, Андрійка Грицак;

- \$29.93 — Українська Світова Кооперативна Рада;

- \$29.65. — інж. Іван Фур і дружина;

- по \$25 — Степан і Марта Корбутяки, мгр Петришин і дружина, д-р Петро Салиґа, М. Петришин і дружина, д-р І. Хоптяний, д-р Ярослав Розумний і дружина, Іван і Марта Балюти, Андрій Журавський і дружина, Іван Гайда і дружина;

- по \$20 — Ольга Крик, І. Джамборко, о. Р. Кисілевський і Володимира, д-р Б. Білаш і дружина, М. Зеневич і дружина, Е. Денека і дружина Зеновія, В. Сорочинський і дружина, Люба Чайковська, д-р Луговий і дружина, Роман і Ольга Сенчуки, Любомир і Оксана Шулякевичі, Марта Чучман, Лисенко, мгр Василь Коритовський, Родина Гутницьких, М. Каліцінська, Лев і Оксана Балюги, Ірина Осінчук, Богдан Козоріс, Люба Гук, Величко і родина, А. Гриценко, Роман і Галина Коваль, Дмитро Продан і дружина, д-р Ю. Чучман і дружина, д-р Андрій Чучман, Галина Кінасевич, М. Петрик, д-р Роман Романович, Петро і Євгенія Михайлишини, Борис Гвоздулич, Р. Галькевич і дружина, А.Б. Борис, Дмитро і Марія Мазурі, д-р Степан Сабара і Ольга, Степан Шулякевич і дружина, М. Орищук і дружина;

- по \$15 — Юрій і Леся Гвоздуличі, М. Дрепко і дружина, Ліда Котович, О. Ільницький, Родина Косаїв, Ю. Клос;

- по \$10 — Настя Дольська, Родина Рослицьких, Р. Луговий і дружина, Родина Бачевичі, Іван і Ярослава Іванчуки, Емілія Голян, п. Сіцінська, Михайло Білик і дружина, Дарія Носик, Петро і Теофіля Лучки, Марія Яковець, В. Василькевич і дружина, Іванна Божик, Орест Божик, Микола і Ірина Гнатів, Андрій Господин, І.

Коритовська, Євгенія Оброца, А. Брошняк, М. Добрянська, Р. Зубач і дружина, А. Шептицький і дружина, Станіслава Береза, Г. Дмитришин і дружина, М. Сарай, Василь і Ольга Цап, Г. Дмитришин, Д. Пірен, Маріян Міхневич і дружина, Л. Стойкевич і дружина, Ігор Гаврачинський, К. Шуфлин, Юрій Носик;

- \$6 — Юрій Носик;

- \$5 — Павучок, Жила, А. Костишин, Люба Гнатюк, М. Лобода, Ю. Мельницький, Таня Мартинович, Маруся Рогатинська

Разом пожертв: \$2,540.58

дописані відсотки 31.76

Родина : Андрій Качор, Софія Качор, Леся Гаврилук і Марта Гринюк, тобто Чоловік Покійної і три дочки та сестра Євгенія Бучко передали

Всього 427.66
разом 3.000.000

СВ. ПАМ'ЯТІ ІНЖ. НЕСТОРА ЧОРНОГО

*"Лиш боротись — значить жити
Vivere memento!"*

(Іван Франко: "З вершин і низини")

Ранком, 27-го січня ц.р., не стало поміж живими Нестора Чорного. Відійшов у вічність чоловік, батько, дідусь, відійшов у вічність український громадський діяч, який віддав свій час, свої сили на муравлину працю для свого народу на кожному пості, який доля йому призначила. Працював для народу, бо горяче вірив в Українську Правду, бо шукав для нього кращої долі.

Хоча тліні останки Покійного спочивали в далекому від українського центру Скарборо, через два вечори і в день похорону прощали його численні маси народу.

Прощали християнина, який жив за Христовою наукою "щоби всі були одно", обидві Церкви прощали побратима останнім салютом друзі дивізійники, прощали зворушливим "Чуєш брате мій" відлітаючого журавля друзі "Бурлаки", прощала свого учителя Рідна Школа, прощав свого сеніора Пласт, прощав свого ексекутивного секретаря Торонтонський КУК.

Життєві шляхи Покійного і автора цих рядків перехрестилися вперше 1939 року, на лавці Львівської Політехніки, де вони сиділи один побіч другого, як студенти першого року хемії. Прийшлося їм спільно вивчати не тільки хемію, але також і дійсність, "визволення" братів у Західній Україні: 1-ий рік Хемічного Ф-ту начисляв 110 студентів — 12 українців, 8 поляків і 90 жидів.

Дальший етап спільної життєвої мандрівки це римінський табір полонених — дні крайнього еміграційного напруження, коли "репатріаційна" большевицька комісія домагалась видачі їм 11 тисяч вояцтва Дивізії. Ледве чи котрийсь із "римінців" забуде до смерті цілющий вплив української пісні, якою хор Гумініловича, пізніший хор "Бурлака", щоденно підносив на душі товаришів по зброї. Одним із співаків того хору був покійний Нестор. Минули жажливі дні, український вояк у Ріміні приготувався до мирного життя на чужині. Для таборовиків прийшов час інтенсивної освітньої діяльності, і Покійний став учителем технічних наук у ремісничій школі.

Минули роки, і авторові цих рядків прийшлося вітати Покійного на сарнянській залізничній станиції, куди він приїхав з Англії з дружиною Тамарою і двома малими діточками, Оксаною і Юрком. Покійний прийняв пост інженера-хеміка в нафтовій фірмі "Сан Ойл", яка саме тоді кінчила будувати модерну рафінерію нафтової ропи в Сарні. Покійний залишився з цією фірмою на протязі своєї професійної діяльності, яка простягнулась на 32 роки.

Родина Чорних прожила в Сарні 21 рік. В цьому періоді Покійний досягнув становище головного хеміка рафінерії. Для малої української громади в Сарні Покійний був одним з філярів громадського і церковного життя, учителем у суботній школі, дяком у обох церквах і співорганізатором у всіх національних починах.

В 1974-му році Покійний був покликаний фірмою до Торонта, де зайняв ексекутивне становище аж до відходу на емеритуру в 1985 році. Посеред численної української громади Торонта Покійний мав нагоду виявити всебічно свою готовість працювати для рідного народу. Помер на пості головного булавного Уладу Пластових Сеніорів.

В супроводі великого числа друзів опечалена родина відпроварила тлінні останки Покійного на цвинтар св. Володимира, де вони спочили у ветеранській секції. З християнською вірою душа Покійного відійшла у вічність, "де немає сліз, ні турбот", але діла його залишилися між нами.

На похоронній тризні члени нашої української громади, які забирали слово, запевняли опечалену родину і друзів Покійного про вічну світлу пам'ять про його особу і його діла. В цьому наміренні присутні і несутні на тризні друзі склали 4 і пів тисяч доларів на ряд наших суспільних установ.

Та остаточно не гроші запевняють земську вічність діл Покійного; її можуть запевнити глядучі покоління нашого народу, які продовжуватимуть діла Покійного. Нехай цих незчисленних апостолів нації веде і скріплює наснагою апель Вічного Революціонера:

"Лиш боротись — значить жити!
Vivere memento!"

Степан Ільницький

ЛИСТУВАННЯ

Дорогий Друже Редакторе!

Буду Вам дуже вдячний за поміщення моїх завваг відносно двох дописів пл. сен. Миколи Грушкевича в останньому "Пластовому Шляху", в справі пластового закону й алкоголю.

С К О Б І

Вічно тої самої...

Два одночасні дописи пл. сен. Миколи Грушкевича ("Пити чи не пити?" та "Чи маємо на це моральне право?") під спільною назвою "Пластовий закон на терезах" ("Пластовий Шлях" за липень-грудень 1987 рік), спонукали мене відгукнутися на порушену ним тему пластового закону й алкоголю. Що наш нарід, як і інші народи, любить розважатися при чарці, то цього заперечити не можна. Але вважати алкоголь нашою пластовою і національною загрозою, щоб аж треба з ініціативи Пласту, у співдії зі СКВУ, та з нагоди 1000-тя Хрещення України, вести кампанію тверезости серед пластунів і українського суспільства, то є абсурдом, до якого можна додуматися лише зачерствілим мозком.

Коли ж мова про пластовий закон, то я вважаю, що його великі уми створили, але малі уми й масні уста його толкують. 12-ий пункт того закону говорить коротко й ясно: "Пластун дбає про своє едоров'я". Це є закон і це є факт. Але те, що біля нього дрібним шрифтом написано — це вже лише кострубато висловлена опінія, яка навіть у різних пластових виданнях трохи інакше формульована, Отже, щоб той "голий" факт дорослій людині розуміти, то не треба бути ані великим рангою пластуном, ані великого інтелектуального потенціалу. А тим часом пл. сен. Микола Грушкевич, з недавно вступившим до його куреня колегою, такі "козюпки" навколо цієї точки виправляють, що сеніори плечима здвигають, старше пластуство за голови береться, а пластова дітвора в кулаки сміється. І чи можна їм дивуватися?

Я ніколи не курих і не курю. Чарку хіба при надзвичайних okazіях в руку брав. Але тепер навіть доброго коньяка попиваю, бо таке мені лікар для здоров'я приписав. Під котру щоглу маю явитися до карного звіту?

Змініть, друзі, тему. Вона вже стара, обклепана і надоїла. Може пробуйте, на зміну, про наркотики, "секс" і "ейдс" писати. Це також по лінії здоров'я тема. Принаймні тоді можна буде Вам дати кредит за усучаснення і поширення Вашого власного горизонту по відношенні до 12-го пункту пластового закону.

пл. сен. Іван Лучечко "ЧК"

ВІД РЕДАКЦІЇ:

Оце ми дісали ще одного, дещо злосливого, листа від пл.сен. Івана Лучечка "ЧК", як реакцію на допис пл.сен. М. Грушкевича. В його листі, автор, між іншими пише, що: "вести кампанію тверезости серед пластунів і українського суспільства, то є вбсурдом, до якого можна додуматися лише зачерствілим мозком". Для інформацій пл.сен. Лучечка треба подати, що ідея про плекання ТВЕРЕЗОСТИ в народі була насправді запозичена із доповіді колишнього краківського кардинала К. Войтили на конференції для духовенства якраз на тему "ТВЕРЕЗОСТИ". Ця доповідь була знаменита, спокійна, надзвичайно глибока, перенята широкою журбою про майбутність його народу та велику небезпеку алкоголізму. Оце, власне, сучасний папа і його духовенство були і є сильно заангажовані у змагу за тверезість. Чи ситуація українського народу є ліпшою, іншою чи менш загрозливою від наших сусідів? — Я не знаю! Тому хай наш пл.сен. Лучечко сам передумає і дасть собі відповідь чий мозок є "зачерствілий".

Його ствердження, що "тепер частіше доброго коньяка попиваю, бо таке мені лікар для здоровля приписав" — є його особистою і приватною справою, а до того діагноза його недомагання і лікарська потреба лікувати коньяком є відомі тільки йому, тому не варто цього ні коментувати, ні пропагувати. Його повне сарказму останнє речення, щоб змінити тематику на наркотики, "секс" і "ейдс" не є неактуальне, однаке цим займаються поважніші люди знання і особливших інституцій, як наприклад комісія президента Реґана, а навіть його дбайливої дружини Ненсі Реґан, добра преса та засоби масової комунікації, уряди здоров'я та Церкви. Тут не треба бути пуританином, щоб побачити дійсність.

Остаточо треба пригадати, що ЗСА нараховують 10 мільонів хворобових алкоголіків та 7-8 мільонів людей, які надуживають алкоголь. Це наносить великої шкоди та приблизно коштує 119 біліонів доларів річно. Тому, чи є потреба говорити про тверезість і взагалі про алкоголізм? Безсумнівно, що так! Життєвий досвід показує, що алкоголізм є зло та спричинюється до трагедій мільонів людей і родин, а іноді є початковою стадією, яка веде до інших злих навичок і наркоманії не тільки на американському континенті, а всюди у світі. Наука ще навіть сьогодні точно не знає чому деякі одиниці мають сильний нахил стати алкоголіком і як його лікувати. Є він завченим навиком чи успадкованим? Немає сумніву, що це є цікавою проблемою. Охочих забрати голос у дискусії на цю тему, яка є вічно актуальною, особливо в наших часах, — щиро запрошуємо. Цікавіші і культурно висловлені погляди чи інформації помістимо з приємністю у чергових числах ПШ.

Редакція з вдячністю потверджує отримання листів також від Друзів пл.сен. М. Титли і пл.сен. Богдана Михайліва. Тому, що ці листи, а особливо останній не вносять нічого нового в дискусію, бо попередньо поміщений лист загону "Червона Капина" сказав ельоквентно все, що хотів і треба було сказати, а до того ці листи не тільки нічого не допомагають у розв'язці проблеми, але ще більше її комплікують своїми неfortunними висловами, — ми рішили на цьому цю дискусію персонального характеру закінчити. Дискусію про загальну проблематику висловлену дружньо і культурно з приємністю могли б продовжувати.

Пл. сен. Володимир Соханівський
"Пластовий Шлях"
Торонто, Канада

ДО СВ. ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО, ХРЕСТИТЕЛЯ УКРАЇНИ

*Устань, о чесна голово, з гробу твого,
устань і прожени сон!
Ти не вмєр, тільки спиш — до спільного
всіх пробудження.
Устань, ти не вмєр, бо не годиться
вмєрти тобі,
який увірував в Христа, що є життям
всього світу.
Прожени сон і піднеси очі, щоб побачити,
як Господь удостоїв тебе чести там і на землі.*

*.....
Побач внуків твоїх і правнуків —
Як живуть,
Як їх береже Господь,
Як віри тримаються — за заповітом твоїм,
Як до святих церков ідуть,
Як Христа славлять,
Як поклоняються імені Його.
Подивися й на місто, що величчю сяє,
Подивися на церкви, що процвітають.
Подивися на християнство, що зростає,
Подивися на місто, що іконами
святими осяяне,
що блищить і тиміямом овіяне,
І хвалою та божественним співом озвучене —
І, побачивши це, возрадуєся
та звеселєся,
І похвали доброго Бога,
що збудував усе це.*

Митр. Іларіон
"Слово о законі і благодаті",
1037-1050

З МИНУЛОГО ПЛАСТ-У

Жіночий кіш Торонто 1955 р.

Чоловічий кіш Торонто 1955 р.

Почесні гості Ювілейної Пластової Зустрічі на Пластовій Січі в 1957 р.:
 д-р О. Тисовський, Єп. І. Борецький, проф. С. Левицький, посол д-р І.
 Кучерена, пані М. Яремко, міністер І. Яремко

З М І С Т

ПЛАСТОВИЙ
 ПЛАСТОВИЙ СТИЛІЩ
 В ДІТРОБІ

РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ

А. Гладилевич: Бути вірним Богові 1

ДО ДЖЕРЕЛ ДУХОВОСТИ

В. Соханівський: Роздуми про пошану померлих у Зелені Свята . 3

А. Качор: У мандрівці поколінь і віків 7

ПИТАННЯ ПЛАСТОВОЇ ІДЕОЛОГІЇ

О. Гаврилук: Мета Пласту на 1988 р. 12

В. Соханівський: Пласт — мотивації і моральні основи 14

В. Ісаїв: Українські християни в Канаді 26

ПЛАСТОВИЙ КОНГРЕС III-й

х х х : Вічна українська діаспора — Тема I 31

х х х : Кредо діяспорного українства 32

х х х : Роля Пласту 32

х х х : Співдія батьків і виховників в УПН і УПЮ — Тема II 34

х х х : Включення гурткових і ройових батьків у виховну систему 35

ВИХОВНІ ПРОБЛЕМИ

О. Джулинський: Дещо про наші завдання 38

Ст. пл. А. Шука: Пласт і Церква 40

О. Гаврилук: Селекція членства 42

Р. Чумак-Горбач: Пласт і українська родина 43

Т. Онищук: Існування і ріст Пласту залежатиме від стану
 української школи 45

МИ І НАШЕ МИНУЛЕ

М. Бажанський: Скорочена історія українського Пласту 50

С. Караванський: Бог е! 58

М. Бажанський: Значна роля Українського Пласту
 у відродженні Карпатської України 59

З ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

В. Ворскло: Калейдоскоп мистецьких візій — образотворча
 виставка ст. пл. Людмили Шанти 71

О. Хабурський: Враження з старшопластунського
 ідеологічного семінару 74

х х х : Резолюції зимового табору "Лещата і мислення" 76

У ПОШАНІ ТИХ, ЩО ВІДІЙШЛИ

Т. Г.: Життєвий шлях св. п. пл. сен. Омеляна Кушніра 78

х х х : Відійшла на "Вічну Ватру" сл. п. пл. сен. кер. Іванна Качор 82

С. Ільницький: У світлу пам'ять пл. сен. Нестора Чорного 87

ЛИСТУВАННЯ

І. Лучечко: Вічно тої самої 89

В. Соханівський: Від Редакції 90

Митр. Іларіон: До св. Володимира Великого 91